

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก
ด้วยนวัตกรรม”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมผกา โพธิ์ลังกา และคณะ

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

สัญญาเลขที่ RDG61A0038
รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วย
นวัตกรรม”

คณะผู้วิจัย สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมผกา	โพธิ์ลังกา	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิชาการต่างประเทศ
2. อาจารย์ ดร.ดวงใจ	พุทธวงศ์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศักดิ์	วงศ์วิราช	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
4. รองศาสตราจารย์ธิติมา	คุณยศยิ่ง	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
5. อาจารย์ณรงค์	ชชภักดี	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

โครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม 2) เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียนการสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 3) เพื่อพัฒนาระบบที่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 4) เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยคือพื้นที่จังหวัดลำปาง ภายใต้กรอบการวิจัย 2 ประเด็นคือ การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน และประเด็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า

ผลการดำเนินงานภายใต้โครงการทำให้เกิดโครงการวิจัยในลักษณะชุดโครงการจำนวน 6 ชุดโครงการ และโครงการวิจัยย่อยภายใต้ชุดโครงการ 17 โครงการวิจัยย่อย และ 1 โครงการวิจัยเชิงสังเคราะห์ โดยเป็นชุดโครงการและโครงการวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ซึ่งมีนักวิจัยรวมทั้งสิ้น 105 คน เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งในส่วนของการปรับระบบการพัฒนากรอบการวิจัย พัฒนาโจทย์วิจัย การประกาศทุนวิจัย การออกสัญญา การพัฒนานักวิจัย และระบบติดตามงานวิจัย รวมทั้งการพัฒนาระบบที่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทั้งที่เป็นทางการและกึ่งทางการ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับการจัดอบรมอาชีพที่ชุมชนพื้นที่ รวมทั้งมหาวิทยาลัยสามารถจัดการเรียนการสอนได้ เกิดรูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนกับการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างครอบคลุมกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านการเรียนการสอนในสถานการณ์จริงของพื้นที่วิจัย รวมทั้งเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภายใต้ทุนทางสังคมของพื้นที่ที่สามารถสร้างมูลค่า คุณค่าอันนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เกิดเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายทั้งภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, เศรษฐกิจฐานราก, นวัตกรรม

Abstract

This research aim 1) Develop social capital in Lampang province to enhance the foundation economy and strengthen with innovation 2) to develop the university's research management system in areas to manage research in both upstream, water and downstream, as well as link research to benefit the teaching and academic services of Lampang Rajabhat University 3) to develop mentor-support systems that contribute to the development of research management systems and research work in the area of Lampang Rajabhat University and 4) to drive products to the level of the province's research process. Under two research frameworks, research to improve the quality of life of people in the community by community tourism and product expansion issues to increase value and value.

The result are 6 research project, 17 sub-research projects and 1 synthetic research project, a series of integrated projects and research projects with a total of 105 researchers. Researcher and research management developed. As well as developing a mentoring system, spatial researchers concretely. It is linked to working with stakeholders and those who take advantage of both formal and semi-formal, development of short-term courses for vocational training in the area community. As well as the university, teaching can be arranged. Formed a model to integrate teaching with spatial research for learning development, coupled with spatial development through teaching in the real situation of the research area and economic development, foundations under the social capital of the area can generate value. The value leads to income for people in the community. It connects the collaboration of the Network Party, both the Department of Civil Society and the People's Sector for Spatial Development through the spatial research process.

Keywords: social capital, economy foundation, innovation

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม” จัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการดำเนินวิจัยตลอดระยะเวลา 1 ปี 4 เดือนที่ผ่านมา ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ บทนำหรือบทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมา หลักการและเหตุผล บทที่ 2 แนวคิด และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย บทที่ 4 การดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ของ และบทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม” ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

ท้ายนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ทุกท่าน ที่ให้โอกาสผู้บริหาร นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีคุณค่าครั้งนี้ ประสพผลการดำเนินงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะจากท่าน ผู้ทรงทุกท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางต่อไป

คณะผู้จัดทำ
กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีดำเนินงาน	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรม	11
บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	11
บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดลำปาง	13
แนวคิดเกี่ยวกับ Thailand 4.0	18
แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่	18
แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม	21
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	22
แนวคิดการมีส่วนร่วม	25
ทฤษฎีการจัดการนวัตกรรม	28
บทที่ 3 การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย	35
สถานการณ์การดำเนินงานระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	35
การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาพื้นที่	40
การพัฒนาระบบการจัดการวิจัยเชิงพื้นที่	61
บทที่ 4 การดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่และผลลัพธ์	75
กรอบการวิจัยและโจทย์การวิจัย	75
ผลการดำเนินโครงการวิจัย	89

ผลการดำเนินการวิจัยตามกรอบการวิจัย	106
การนำไปใช้ประโยชน์	131
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายการวิจัย	134
สรุปผลการดำเนินงาน	134
การอภิปรายผลการวิจัย	145
ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน	146
ภาคผนวก	147
ภาคผนวก ก : ประกาศทุนวิจัย	148
ภาคผนวก ข : รายชื่อผู้ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย	162
ภาคผนวก ค : กิจกรรมการดำเนินงานภายในโครงการฯ	167
ภาคผนวก ง : แบบสรุปตัวชี้วัดตาม TOR ทุนวิจัย ABC	223
ภาคผนวก จ : คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัย	230
ภาคผนวก ฉ : บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการฯ	237
ภาคผนวก ช : ขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	244
ภาคผนวก ซ : แผนปฏิบัติราชการ	248
ภาคผนวก ฌ : เอกสารแนบอื่นๆ	255

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แนวทางการดำเนินงาน	6
ตารางที่ 2 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	9
ตารางที่ 3 การจัดสรรทุนที่วิจัยร่วมระหว่าง มร.ลป. และ สกสว. ปี 2560 และ 2561	39
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อเสนอโครงการวิจัยภายใต้ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณรายได้	48
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระบบการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย	53
ตารางที่ 6 กรอบความสำเร็จของโครงการวิจัย	61
ตารางที่ 7 ผลการดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัย	66
ตารางที่ 8 กรอบประเด็นโจทย์วิจัยและเป้าหมายผลลัพธ์กรอบการวิจัยที่ 1	77
ตารางที่ 9 กรอบประเด็นโจทย์วิจัยและเป้าหมายผลลัพธ์กรอบการวิจัยที่ 2	79
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย กรอบการวิจัยเพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”	81
ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย กรอบการต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า	84
ตารางที่ 12 ข้อมูลนักวิจัยแยกตามคณะที่สังกัด	87
ตารางที่ 13 แสดงผลการดำเนินงานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด	90

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน	4
ภาพที่ 2-1 แผนผังโครงสร้างการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ	13
ภาพที่ 2-2 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง	14
ภาพที่ 2-3 รายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง	15
ภาพที่ 2-4 รายได้ของประชากรในจังหวัดลำปาง	16
ภาพที่ 2-5 แสดงจำนวนงานวิจัย และปีที่ดำเนินการ	17
ภาพที่ 2-6 รูปแบบการดำเนินโครงการวิจัยที่ไม่มีการบูรณาการศาสตร์หรือแบบสหวิทยาการ	40
ภาพที่ 2-7 โครงสร้างการบริหารงาน	41
ภาพที่ 2-8 การบริหารจัดการงานวิจัย	42
ภาพที่ 2-9 โครงสร้างการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ปีที่ 1 (พ.ศ.2560)	43
ภาพที่ 2-10 โครงสร้างการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ปีที่ 2 (พ.ศ.2561)	44
ภาพที่ 2-11 รูปแบบการจัดการงานวิจัยภายใต้ทุนร่วม มร.ลป. กับ สกสว.	45
ภาพที่ 2-12 แผนภาพกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่	47
ภาพที่ 2.13 ระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่	50
ภาพที่ 2.14 ระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่และระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่	51
ภาพที่ 2-15 การจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่	58
ภาพที่ 2-16 โมเดลการจัดการระบบกลไกการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	59
ภาพที่ 2-17 กรอบการวิจัยและพื้นที่วิจัยประจำปี 2561	65
ภาพที่ 4-1 แผนงานวิจัย เรื่องการสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ภูมิปัญญาด้านการอาหารพื้นบ้าน บ้านแม่แจ่มบ้านจำปุย และ บ้านโป่งน้ำร้อนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร หมุดคำ	107
ภาพที่ 4-2 ผลិតภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านแม่แจ่ม	107
ภาพที่ 4-3 แผนงานวิจัย เรื่องกระบวนการการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : บ้านแม่ แจ่มบ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด	108

ภาพที่ 4-5 แผนงานวิจัย เรื่องกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่มบ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอใจ สิงหนตร	109
ภาพที่ 4-6 การสังเคราะห์แผนงาน และโครงการวิจัย	110
ภาพที่ 4-7 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากแผนงานวิจัย 3 แผนงาน	113
ภาพที่ 4-8 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 ณ ห้องโอรารัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	113
ภาพที่ 4-9 การทำเวทีเพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรชุมชนและร่วมกันวางแผนจัดเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	115
ภาพที่ 4-10 การวิพากษ์ข้อมูลการจัดการเส้นทางทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน	117
ภาพที่ 4-11 การวิพากษ์ทรัพยากรชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	117
ภาพที่ 4-12 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	117
ภาพที่ 4-13 รูปแบบการเชื่อมโยงทุนทางสังคมของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ต่างกัน	118
ภาพที่ 4-14 นวัตกรรมลดสารโพลาร์ในน้ำมันทอดผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น	120
ภาพที่ 4-15 เครื่องเตรียมข้าวใหม่เพื่อการผลิตข้าวแต๋นน้ำแตงโม	121
ภาพที่ 4-16 แสดงการเชื่อมโยงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น	124
ภาพที่ 4-17 ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ	126
ภาพที่ 4-18 การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม	127
ภาพที่ 4-19 โซ่อุปทานไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ	128

บทที่ 1

บทนำ

สัญญาเลขที่	RDG61A0038
ชื่อโครงการ	การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ด้วยนวัตกรรม
หัวหน้าโครงการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมผกา โพธิ์ลังกา
หน่วยงานต้นสังกัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
หน่วยงานร่วมโครงการ	รายชื่อแนบภาคผนวก
ระยะเวลาดำเนินการ	1 ปี 4 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2561 ถึงวันที่ 16 มกราคม 2563)

1. ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

พลวัตของความยากจนเกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นทำให้เห็นว่าการแก้ไข
ปัญหาความยากจนตามนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาหลากหลายโครงการนั้นได้ชี้ให้เห็นถึงจำนวน
ประชากรครัวเรือนยากจนยังคงมีสัดส่วนที่สูงภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งจากภายใน
และภายนอกประเทศ นับวันปัญหาความยากจนจะมีลักษณะซับซ้อน มีความเหลื่อมล้ำที่ขยายตัวมาก
ขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีบทบาทสนับสนุนด้านวิชาการ
และปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรภาคีในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ
ดังกล่าว และภายใต้ยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อ
การพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2569) (อ้างอิงเอกสารข้อมูล จัดทำ
โดย ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ คือ “มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นเลิศ โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนา
ชุมชนและท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่น
การผลิตและพัฒนาครู ยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่
University Engagement for Sustainability ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นมีเป้าหมาย
และกลยุทธ์ในการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่เป็นไปตามบริบท
และความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสังคมท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา
การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสุขภาพ รวมถึงเพื่อพัฒนาสังคมท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระราชบัญญัติ และตระหนักเห็น
ความสำคัญของยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏดังกล่าว จึงได้ทบทวนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
ในจังหวัดลำปาง เพื่อจะนำไปสู่การแก้ไขหรือพัฒนา โดยใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในจังหวัดลำปาง

1) จากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดลำปาง พ.ศ.2560-2564 พบว่า จังหวัดลำปางมี
ศักยภาพหลายด้าน เนื่องจากเป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Location) เป็นที่ตั้งของจังหวัดซึ่ง
อยู่กึ่งกลางของภาคเหนือ เป็นจุดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง

ด้านโลจิสติกส์ด้านการคมนาคมทางบกของกลุ่มภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง อนาคตลำปาง จะกลายเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน นอกจากนี้ยังเป็น จังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายรวมถึงต้นทุนทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า แหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าเซรามิกและหัตถอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามลำปางยังมีจุดอ่อนคือสภาพ สังคม และเศรษฐกิจของลำปาง ยังมีปัญหาการว่างงาน รายได้น้อย ปัญหาการกระจายรายได้สู่ชุมชน ประชากรลำปางยังไม่มีอาชีพที่มั่นคง ขาดแรงงานที่มีทักษะและความชำนาญเฉพาะด้านส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและการบริการ สวัสดิการผู้สูงอายุไม่ เพียงพอ แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการส่งเสริม ขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีแบบผสมผสานบูรณา การครบวงจร ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภค ด้านการเกษตร และด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการตลาด ช่องทางการจำหน่ายสินค้า ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตของชุมชนและผลผลิตทางการเกษตร ด้วย ศักยภาพและปัญหาโดยสรุปดังกล่าว จังหวัดลำปาง จึงได้กำหนดพันธกิจไว้ 8 ประเด็น โดยประเด็นที่ 1-4 เป็นเรื่องของ 1) การสนับสนุนอำนวยความสะดวกและเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนา เศรษฐกิจภายในจังหวัดให้สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐาน ของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ 2) พัฒนาระดับขีดความสามารถในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและ วิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ ตลาดโลก 3) ส่งเสริมและพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชนทั้งภาคผลิต ภาคบริการและพาณิชยกรรมทั้งภายในและภายนอก ประเทศ 4) ส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปคุณภาพสากลสร้าง มูลค่าเพิ่มสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ จังหวัดลำปางมีที่ตั้งอยู่ศูนย์กลาง ของภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ประกอบกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของคนพื้นที่ถิ่น ทำให้ภาคเหนือเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่คนทั่วไปนิยมเดินทางมากสัมผัส และต้องผ่านจังหวัดลำปางเป็นหลัก ทำให้มีแนวโน้มที่คน มาเยือนจะแวะท่องเที่ยวในช่วงระหว่างเส้นทางได้ หากแต่ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเชื่อมโยง ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมประเพณีที่ หลากหลายของแต่ละพื้นที่ เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้มาเยือนเกิดความหลงใหลและรู้สึกประทับใจ โดยภาคส่วนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอาจถือเป็นที่มาของรายได้หลักของจังหวัดในอนาคต ซึ่งขณะนี้ สถานการณ์ทางรายได้การท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่สูงขึ้น จากผู้มาเยือนทั้งชาวไทย และต่างชาติ หากแต่ ต้องวางแผนการส่งเสริมให้ครบวงจรแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มี ศักยภาพ ในการบริหารจัดการโดยเชื่อมโยงคุณค่าของรูปแบบงานบริการ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ไปสู่ความเป็นมาตรฐานสากลต่อไป ดังจะเห็นได้ว่า จังหวัดลำปางมีนโยบายส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อเกิดรายได้ให้แก่ชุมชน ตัวอย่าง หมู่บ้าน เซรามิก อำเภอเกาะคา เป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ภูมิปัญญาและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อ การพัฒนาให้ลำปางมีความโดดเด่นทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและเชื่อมโยงตลาดการท่องเที่ยว

จังหวัดลำปาง เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้ร่วมเรียนรู้ มีโอกาสสัมผัส ความเป็นชุมชน วิถีชีวิตความเป็นชุมชน

ประกอบกับสถานการณ์จังหวัดลำปางได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการต่างๆ มารองรับปัญหาและการยกระดับผลิตภัณฑ์ โดยหนึ่งในโครงการดังกล่าวคือ โครงการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน กิจกรรม การส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นสากล ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริม ยกระดับกลุ่มผู้ผลิต/ ผู้ประกอบการที่ผลิตผ้าจำนวน 15 กลุ่ม/ราย ครอบคลุม 11 อำเภอ (ข้อมูลจาก พัฒนาชุมชนจังหวัด ลำปางเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2561) นอกจากนี้ ในประเด็นของสินค้าชุมชน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP จากการวิเคราะห์ข้อมูล (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ของพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง) พบว่า ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา มีจำนวนกลุ่ม OTOP ก่อตั้งจำนวน 841 กลุ่ม โดยสามารถสร้างแรงงานได้ 8,337 คน จำแนกเป็น ประเภทของกินจำนวน 249 กลุ่ม ประเภทของใช้จำนวน 447 กลุ่ม ประเภทของประดับจำนวน 40 กลุ่ม และประเภทบริการจำนวน 138 กลุ่ม สินค้าที่มีการรวมกลุ่มกันมากคือ ผ้าทอ การตัดเย็บผ้า ผลิตภัณฑ์การเกษตร สมุนไพร และการให้บริการ Home stay ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าจำนวนการรวมกลุ่มที่จัดตั้งยังมีไม่มากแสดงให้เห็นว่า ยังมีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการอีกมาก ซึ่งทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของ ภาคส่วนต่างๆที่จะไปหนุนเสริมนอกจากนี้ จากการพบปะพูดคุยกับหลายๆกลุ่ม OTOP ที่ก่อตั้งอย่างเป็นทางการ พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาในเรื่องของการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น กระบวนการ ผลิต รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่า รวมถึงการตลาด และการคิดจุดคุ้มทุน บางครั้งรวมไปถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง

จากประเด็นความสำคัญของยุทธศาสตร์จังหวัดลำปาง การส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวภายใต้โครงการต่างๆ ในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง รวมทั้งการผลักดันผลิตภัณฑ์ของจังหวัดให้ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป รวมทั้งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีพันธกิจในการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ในพื้นที่มี คณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่จะนำองค์ความรู้ไปพัฒนาต้นทุนที่จังหวัด ลำปางมีอยู่ เช่น การยกระดับเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้อันจะ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไปภายใต้การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัย หรือแม้กระทั่งกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อการ ขับเคลื่อนการทำงานในลักษณะการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์และการกิจตามบทบาทและหน้าที่ของ แต่ละหน่วยงาน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้าง ความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม

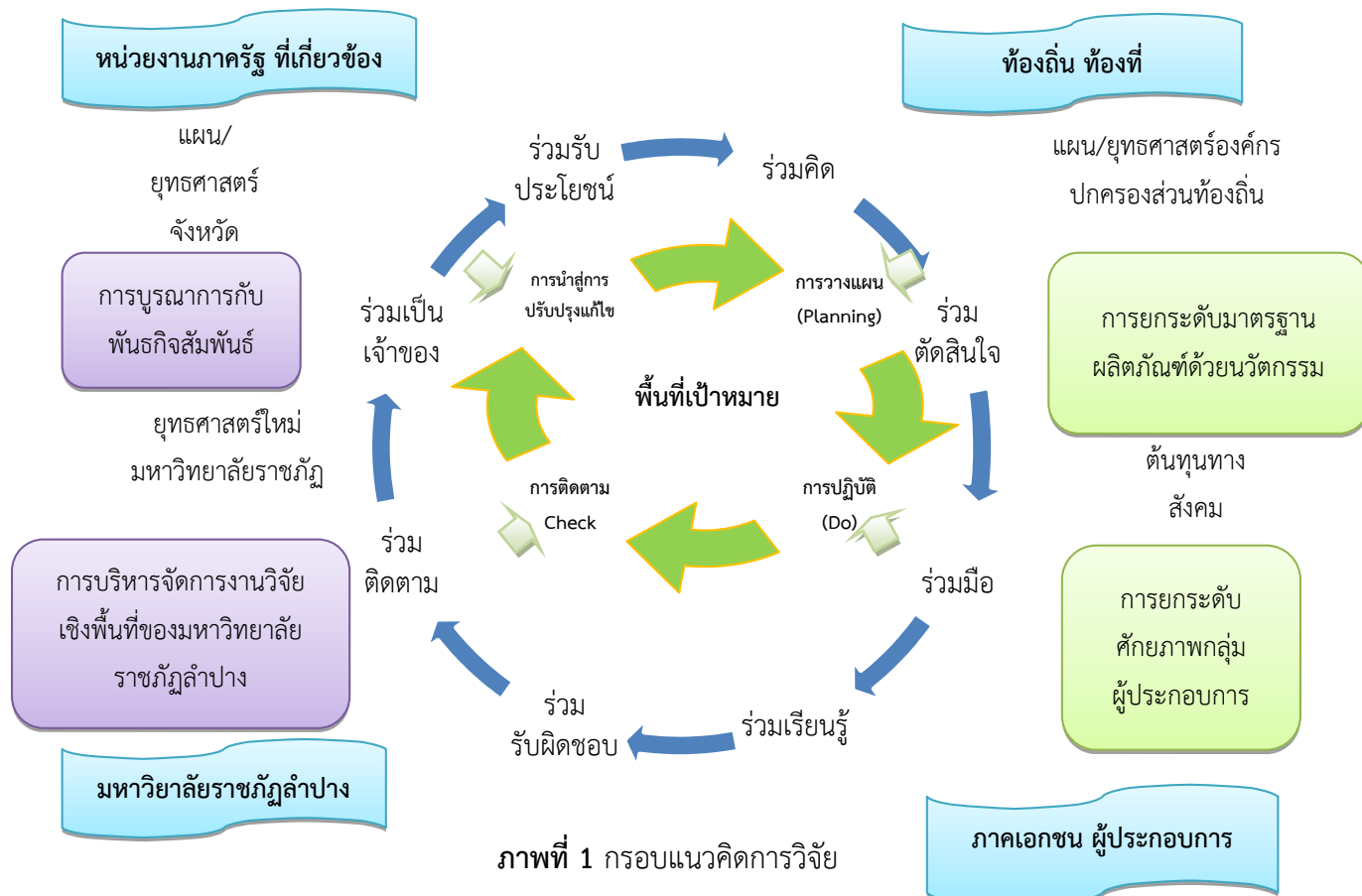
2) เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้ง ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียน การสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3) เพื่อพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของ มหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

4) เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

3. กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

การพัฒนาพื้นที่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันวิเคราะห์โจทย์ กำหนดกรอบการวิจัย ร่วมพัฒนา โจทย์วิจัยร่วมดำเนินงานและร่วมรับผลประโยชน์โดยยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนามีการสร้าง กลไกความร่วมมือในกระบวนการวิจัยทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กับกลุ่ม หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึง มีกระบวนการบริหารจัดการด้วยวงจรบริหาร คือการวางแผน การนำ แผนไปปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและการนำผลที่ได้จากการติดตามมาปรับปรุงกระบวนการ ดำเนินงาน ดังภาพต่อไปนี้

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ข้างต้นอธิบายได้ดังนี้ โครงการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีฐานคิดที่ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น ต้องเริ่มจากการค้นหาต้นทุนเดิมทั้งต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และกายภาพ โดยการนำองค์ความรู้ของอาจารย์ นักวิจัย ไปยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการ กลุ่ม การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือ การมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ส่วนประเด็นที่นำมาเป็นโจทย์ในการพัฒนา ได้มาจากสภาพศักยภาพ ปัญหาความต้องการของพื้นที่ และสอดคล้องกับ นโยบาย ยุทธศาสตร์ของจังหวัด และการดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับพันธกิจสัมพันธ์ และยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยโครงการวิจัยนี้สามารถยกระดับระบบ กลไกการบริหารจัดการวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งระดับมหาวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาด้วยหลักวงจรบริหาร นอกจากนี้ยังเป็นการยกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ระดับคณะ ควบคู่กับการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยให้มีศักยภาพ สามารถหนุนเสริมเป็นกำลังสำคัญในการทำงานเชิงพื้นที่ต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ทุนทางสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเดียวกัน รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดลำปางในการร่วมกันคิด พัฒนา และการสร้างเครือข่ายเพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งในการดำเนินการ

ยกระดับเศรษฐกิจฐานราก หมายถึง กระบวนการในการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เกิดแนวปฏิบัติในการสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวจากการใช้โอกาสและศักยภาพเชิงพื้นที่ ทั้งทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าในกระบวนการผลิต และการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนในพื้นที่ จังหวัดลำปางโดยประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการภายใต้การใช้ ศักยภาพของทรัพยากรในชุมชนในการนำเสนอเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก หรือของฝากของที่ระลึก

การยกระดับผลิตภัณฑ์ หมายถึง การดำเนินการในการสร้างมูลค่าหรือคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ทั้งในส่วนของพัฒนา กระบวนการผลิต หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินโครงการวิจัยกำหนดวิธีการและแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยรวมทั้งกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/ กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
1. เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม	1.1 รวบรวมและวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	ตุลาคม 2561	10	-สถาบันวิจัยและพัฒนา
	1.2 การกำหนดตัวชี้วัดและการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ตุลาคม 2561	5	-คณะ -นักวิจัย
	1.3 ดำเนินการเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง	ตลอดระยะเวลาโครงการวิจัย	480	

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/ กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
2. เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียนการสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย	1.4 รวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการ	ทุกๆ 3 เดือน	50	-สถาบันวิจัยและพัฒนา
	1.5 การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณะ	กันยายน 62	20	-คณะ -นักวิจัย
	2.1 การทบทวนผลการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่ผ่านมาร่วมกับคณะ และพี่เลี้ยงและตัวแทนนักวิจัยและจัดทำแผนการบริหารโครงการวิจัยเชิงบูรณาการ	ตุลาคม 2561	10	
	2.2 การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ด้วยหลัก PDCA โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง	ตลอดระยะเวลาโครงการวิจัย	480	
	2.3 การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ	1 ปี	365	

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/ กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
3. เพื่อพัฒนาระบบพี่เลี้ยง สนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการ พัฒนาระบบบริหารจัดการ งานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้ พื้นที่ของมหาวิทยาลัย	3.1 การทบทวน และ วางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับพี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อให้สามารถสนับสนุน งานวิจัยให้บรรลุ วัตถุประสงค์	ตุลาคม 2561	15 วัน	-สถาบันวิจัย และพัฒนา -คณะ -พี่เลี้ยงนักวิจัย
	3.2 การพัฒนาศักยภาพ เพื่อการยกระดับบทบาท หน้าที่ของพี่เลี้ยง	พฤศจิกายน 2561 และ ธันวาคม 2562	10วัน	
	3.3 พี่เลี้ยงดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการที่วาง ไว้และดำเนินการติดตาม สังเคราะห์ ผลการ ดำเนินงานเป็นระยะๆ	ตุลาคม 2561- มกราคม 2563	400 วัน	
	3.4 การสรุปประมวลผล การดำเนินงานของพี่ เลี้ยง	ทุกๆ 3 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2561 – ธันวาคม 2562	120 วัน 50 วัน	
4. เพื่อการขับเคลื่อน ผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายใน ระดับพื้นที่และระดับ จังหวัด	4.1 การทบทวนบริบทที่ เกี่ยวข้องของการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ระดับพื้นที่และระดับ จังหวัดที่ผ่านมา	ตุลาคม - พฤศจิกายน 2561	10	-สถาบันวิจัย และพัฒนา -คณะ -นักวิจัย
	4.2 การวางแผนและ การติดตามการ ดำเนินงานร่วมกัน ระหว่าง สถาบันวิจัย และพัฒนา คณะ นักวิจัย พี่เลี้ยงและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ระดับพื้นที่และจังหวัด	ตุลาคม - พฤศจิกายน 2561	50	
	4.3การดำเนินงานเพื่อ การขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ ไปสู่นโยบายในระดับ พื้นที่และระดับจังหวัด	ตลอดระยะเวลาการ ดำเนินโครงการ	480	

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการสามารถนำเสนอเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
6 เดือนแรก	1) การทบทวนโจทย์ 2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวิจัย การเยี่ยมพื้นที่วิจัย 3) การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การประกาศ TOR การประกาศทุนวิจัย การชี้แจงทุนวิจัยการทำสัญญา 5) การวิพากษ์ข้อเสนอโครงการวิจัยฯ 6) การประกาศผู้ได้รับทุนวิจัย 7) การดำเนินการตามแผนของโครงการวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา แผนงานวิจัยของคณะ และชุดโครงการวิจัยของนักวิจัย 8) กิจกรรมหนุนเสริมศักยภาพนักวิจัย และพี่เลี้ยง 9) การรายงานความก้าวหน้า	1) โจทย์วิจัยที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและใช้ประโยชน์ได้ 2) ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทิศทางการดำเนินโครงการวิจัยฯ 3) ได้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่กระบวนการพัฒนาโจทย์ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเป็นประโยชน์ต่อข้อเสนอโครงการวิจัย 4) เพื่อให้ นักวิจัยได้ทราบแนวทางการให้ทุน และสามารถเขียนข้อเสนอโครงการได้ตรงประเด็น 5) การได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัย 6) ได้จำนวนแผนวิจัย และชุดโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ 7) ผลผลิตตามแผนของแผนวิจัย/ชุดโครงการ 8) เพื่อให้ นักวิจัย พี่เลี้ยงมีศักยภาพทักษะเพิ่มมากขึ้น สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคของแผนงาน /ชุดโครงการวิจัย
6 เดือนที่ 2	1) การดำเนินการตามแผนของโครงการวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา แผนงานวิจัยของคณะ และชุดโครงการวิจัยของนักวิจัย 2) การจัดกิจกรรมหนุนเสริม ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัย การเขียนบทความ และการนำไปใช้	1) ผลผลิต ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ KPI ของแต่ละกิจกรรมของแผนงาน /ชุดโครงการ 2) นักวิจัยมีทักษะ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการเขียนบทความ การนำไปใช้ประโยชน์ของงานวิจัย เช่น การยื่นขอจดทรัพย์สินทางปัญญา

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	ประโยชน์ในลักษณะอื่นๆ 3) การจัดเวทีติดตามความก้าวหน้า	หรือการตีพิมพ์ในวารสาร เป็นต้น 3) เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของแผนงาน / ชุดโครงการวิจัย
4 เดือนสุดท้าย	1) การถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูล ผลการวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย 2) การจัดเวทีวิพากษ์ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	1) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได้เข้าถึง ข้อมูล ผลการวิจัย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์การใช้ประโยชน์ต่อไป 2) ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่มีเนื้อหาสาระที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้เป็นการทบทวนวรรณแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากซึ่งประกอบด้วยบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดลำปาง แนวคิดเกี่ยวกับ Thailand 4.0 แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีชื่อเดิมว่า "วิทยาลัยครูลำปาง" ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2514 ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนลำปาง - แม่ทะ บ้านหนองหัวหงอก หมู่ที่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100 วิทยาลัยครูลำปางเริ่มเปิดการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ.2515 ในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ใน พ.ศ.2516 เริ่มเปิดสอนในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง(ป.กศ.สูง)มีการประกาศใช้"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518" ส่งผลให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอน ในระดับปริญญาตรีได้ในปี พ.ศ. 2519 วิทยาลัยครูลำปาง จึงได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527" กฎหมายกำหนดให้วิทยาลัยครูสามารถผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพอื่น นอกเหนือจากสาขาวิชาการศึกษาใน ปีพ.ศ.2529 ดังนั้นวิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรีสาขาศิลปศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์ขณะที่สถาบันราชภัฏลำปางยังใช้ชื่อวิทยาลัยครูลำปางอยู่นั้นได้มีการประสาน การดำเนินงาน ร่วมกับวิทยาลัยครูอื่น ๆ โดยรวมกัน เป็นกลุ่มวิทยาลัยครู วิทยาลัยครูลำปางซึ่งตั้งอยู่ในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ได้ร่วมกับวิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ เป็นกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบนได้พัฒนาเป็น "สหวิทยาลัยล้านนา" ตามข้อบังคับของสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัยครู พ.ศ. 2528 และวิทยาลัยครูลำปางได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยล้านนา

เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานนามวิทยาลัยครูใหม่ว่า"สถาบันราชภัฏ"วิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สถาบันราชภัฏลำปาง" ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 เป็นต้นมาหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏพ.ศ. 2538 ส่งผลให้สถาบันเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน และสามารถเปิดสอนในระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี สำหรับการจัดการศึกษาเพิ่มเติมนั้น ในปี พ.ศ. 2542 สถาบันราชภัฏลำปางได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในหลักสูตรปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและในปี พ.ศ.2543 ได้เปิดสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู(ป.บัณฑิต) จนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2547 ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา สาขาหลักสูตร และการสอน สาขา

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ปี พ.ศ.2548 เปิดสาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการทั่วไป)(MBA) และ ปี พ.ศ. 2549 เปิดสาขาวัดประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตด้านการจัดการศึกษาร่วมกับสถาบันอื่นนั้น ในปีพ.ศ. 2536 ได้รับวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปางเข้าร่วมโครงการสมทบในสถาบันราชภัฏลำปาง

พ.ศ.2534-2539 ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท สาขา การเมืองการปกครองสำหรับนักบริหารใน พ.ศ.2543 ร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคลำพูนเปิดโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ณ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ได้มีการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 "ทำให้สถาบันราชภัฏ ลำปางปรับเปลี่ยนฐานะเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง"(Lampang Rajabhat University) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีปณิธานและความมุ่งหวังที่จะเป็น "สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของภูมิภาค เป็นที่พึ่งทางปัญญาของปวงชน "โดยมีภาระหน้าที่ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ราชภัฏ พ.ศ.2547 โดยสรุปคือมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงดำเนินการวิจัย การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสังคมให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ส่งเสริมวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมศึกษา ส่งเสริมสืบสานโครงการ อันเนื่อง มาจากแนวพระราชดำริสนับสนุนการบริหาร การจัดการ สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจัดการศึกษาระดับต่างๆ ใน 6 คณะประกอบด้วยคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะ เทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะวิทยาการจัดการ โดยมีสาขาวิชาที่ต่างๆ ประกอบด้วยสาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาครุศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยี สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ และพันธกิจดังนี้

ปรัชญา : "มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น"

วิสัยทัศน์: เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (An Interlectual Learning Organization for Local Sustainable Development)

อัตลักษณ์: บัณฑิตจิตอาสา มีคุณธรรม นำสังคม

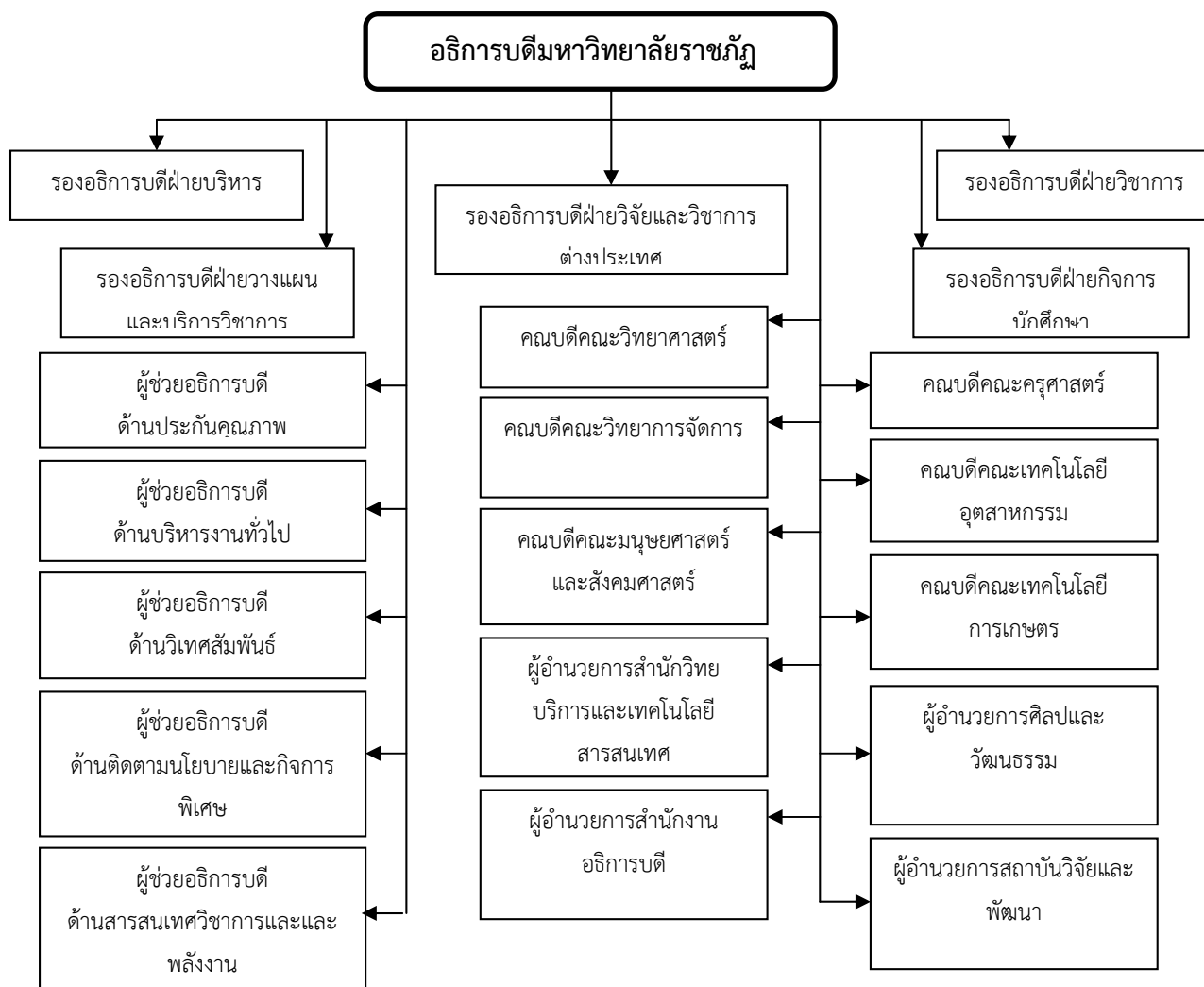
พันธกิจ: ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2557 ระบุไว้ใน มาตรา 7 จึงได้ กำหนด พันธกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 6 ประการ คือ

1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพคุณธรรม มีจิตอาสา มีทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารภาษาอังกฤษ
2. ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นคนดีครูเก่ง
3. วิจัยเพื่อพัฒนาสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม อันจะนำไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
4. บริการวิชาการเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้มี จิตสำนึกในการรักษา ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และร่วมสืบสานโครงการในพระราชดำริ

5. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เสริมสรุ้งค่านิยมที่พึงประสงค์โดยคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

6. พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลโครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สำหรับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีโครงสร้างการบริหารจัดการดังนี้

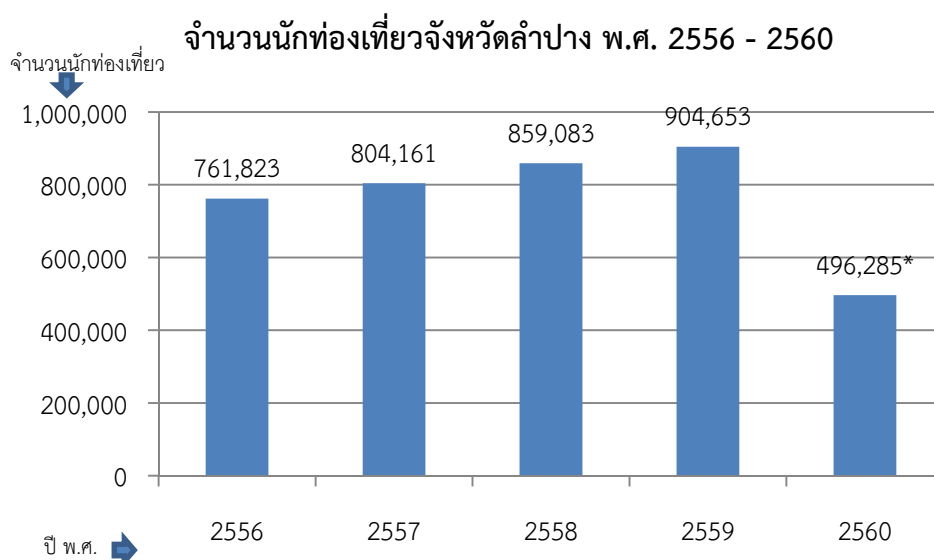
ภาพที่ 2-1 แผนผังโครงสร้างการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง เป็น 1 ใน 17 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามยุคสมัย เช่นเขลางค์นครเวียงละกอนนครลำปาง เป็นต้นสภาพภูมิประเทศเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบน ตั้งอยู่ในที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีพื้นที่ 12,534 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 13 อำเภอมี

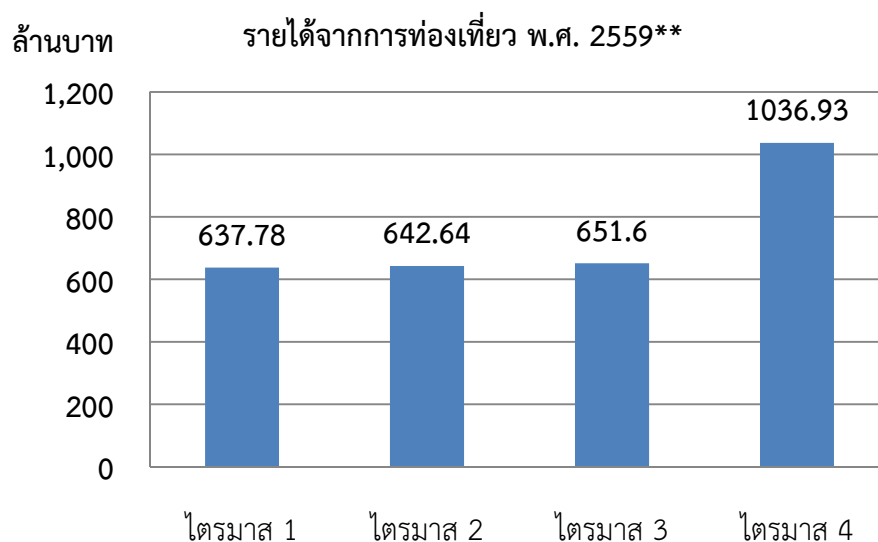
ประชากร 744,541 คน (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561) จังหวัดลำปางมีประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ยาวนานกว่า 1,300 ปีตั้งนั้น จึงเป็นแหล่งอารยธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มากมายและหลากหลาย ทั้งโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติที่สวยงามที่คงความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นจังหวัดที่ยังคงรักษา สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏให้เห็น เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดไหล่หิน เป็นต้น เป็นจังหวัดที่มีบ้านเรือน และวัดที่ผสมผสานศิลปะแบบล้านนาและสถาปัตยกรรมของพม่า มากที่สุดในประเทศไทย รวมถึงการคงรักษาอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ดังปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัดลำปาง “ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างใช้ลือโลก” จากต้นทุนที่มีอยู่มากมายในพื้นที่ จังหวัดจึงได้กำหนดเป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นจุดเน้นของการพัฒนาจังหวัด โดยในปี 2561 ได้กำหนดเป็นวาระ 8 วาระ ภายใต้ “ลำปาง สร้างสรรค์ ปันสุข” ประกอบด้วย 1) ลำปางตามรอยพ่อ 2) ลำปางเกษตรสุขภาพ เกษตรคุณภาพ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร 3) ลำปางปลายทางฝัน 4) ลำปางนครหัตถศิลป์ถิ่นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 5) ลำปางเมืองแห่งการเรียนรู้ 6) ลำปางปันสุข 7) ลำปางแข็งแรง และ 8) ภูมิใจลำปาง โดยวาระที่ 3 ลำปางปลายทางฝัน “ก้าวข้ามเมืองผ่าน สู่จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว” ที่กำหนดฝันของนักท่องเที่ยวไว้ 13 ฝัน ครอบคลุมกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกช่วงวัย และประเภทของการท่องเที่ยว

ทางด้านการกระตุ้นการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง อย่างต่อเนื่อง ทำให้แนวโน้มการท่องเที่ยวดีขึ้นเป็นลำดับ ดังตัวเลขที่แสดงในแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-2 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง
(หมายเหตุ พ.ศ.2560 ข้อมูลเฉพาะไตรมาส 1-2 ณ วันที่ 5 เมษายน 2561)

เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ.2559 รายไตรมาส พบว่านักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดลำปางมากที่สุดในช่วงไตรมาสที่ 4 และจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดในช่วงไตรมาสที่ 3 ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยว ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-3 รายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

(ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยว อ่างอิงจาก เอกสาร หมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดลำปาง)

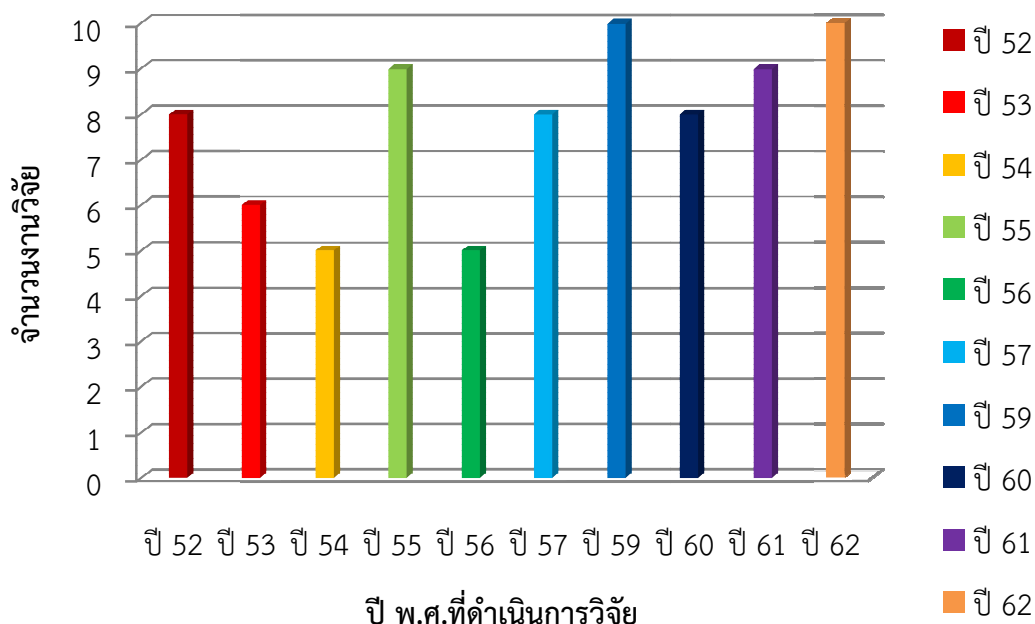
นอกจากนี้ รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคมให้ชุมชนเข้าถึงการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน ด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน

จากผลสำรวจข้อมูล จปฐ.ประจำปี พ.ศ.2561 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของประชาชนในจังหวัดลำปางภาพรวม มีรายได้เฉลี่ย 75,436 บาทต่อคนต่อปี โดยอำเภอที่มีรายได้สูงสุดคือ อำเภอแม่เมาะ จำนวน 92,627 บาทต่อคนต่อปี และอำเภอที่มีรายได้น้อยที่สุดคืออำเภอแม่พริก จำนวน 55,719 บาท ต่อคนต่อปี โดย 8 ใน 13 อำเภอมีตัวเลขรายได้ลดลง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

OTOP ของพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง) พบว่า มีความหลากหลาย ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่ม และผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการเป็นธุรกิจส่วนตัว ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา มีกลุ่ม OTOP ก่อตั้งขึ้นมาจำนวน 841 กลุ่ม สร้างแรงงานได้ 8,337 คน จำแนกเป็น ประเภทของกินจำนวน 249 กลุ่ม ประเภทของใช้จำนวน 447 กลุ่ม ประเภทของประดับจำนวน 40 กลุ่ม และประเภทบริการจำนวน 138 กลุ่ม สินค้าที่มีการรวมกลุ่มกันมากคือ ผ้าทอ การตัดเย็บผ้า ผลิตภัณฑ์การเกษตร สมุนไพร และการให้บริการ Home stay ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า จำนวนการรวมกลุ่มของประเภทผลิตภัณฑ์อย่างเป็นทางการยังมีไม่มาก แสดงให้เห็นว่ายังมีกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการอีกมาก ซึ่งทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนที่จะไปหนุนเสริม และสภาพปัญหาของกลุ่มคือ ปัญหาการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น ปัญหาด้านการตลาด ปัญหากระบวนการผลิต รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่า และการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน เป็นต้น

การเชื่อมโยงบริบทเชิงพื้นที่จังหวัดลำปางและการดำเนินงานด้านการพัฒนาท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

จากต้นทุน ศักยภาพ และสภาพปัญหาดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการไปส่งเสริม รวมถึงร่วมเรียนรู้กับชุมชน ท้องถิ่นในหลากหลายมิติ ทั้งมิติสังคม และมิติทางเศรษฐกิจในส่วนของการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบของการบริการวิชาการร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ เช่น การประเมินความคาดหวังและความต้องการของนักท่องเที่ยว และรูปแบบงานวิจัยโดยมีงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ถึง พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 78 เรื่อง ดังรายละเอียดที่ปรากฏในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-5 แสดงจำนวนงานวิจัย และปีดำเนินการ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง ของนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในพื้นที่จังหวัดลำปางตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ถึง ปี พ.ศ.

แนวคิดเกี่ยวกับ Thailand 4.0

“ประเทศไทย 4.0” เป็นความมุ่งมั่นของรัฐบาลในยุคนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือ ในปัจจุบัน เรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” ต้องปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” อันหมายถึงการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ

- (1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม”
- (2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
- (3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น “ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ
 - (1) เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้อง ร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)
 - (2) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่ซึ่งรัฐต้องให้ความช่วยเหลือ อยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง
 - (3) เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services

(4) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูง

แนวคิด “ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการถักทอเชื่อมโยงเทคโนโลยีหลักที่ต้นน้ำเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่อยู่กลางน้ำ และ Startups (ธุรกิจที่ถูกออกแบบมาให้เติบโตอย่างรวดเร็วมาตั้งแต่แรก) ต่างๆที่อยู่ปลายน้ำ โดยใช้พลัง “ประชารัฐ” ในการขับเคลื่อนผู้มีส่วนร่วมหลักจะประกอบด้วยภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย

แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมสกว. ได้เริ่มงาน “งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่” ภายใต้ชื่อย่อว่า ABC (Area-Based Collaborative Research) อ้างอิงใน <https://www.trf.or.th/research-management/8807-abc-to-abb> เป็นงานวิจัยรูปแบบใหม่ที่ สกว. เริ่มนำร่องหาเครื่องมือการทำงานในปี 2548 และได้ริเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2550 หลังจากที่ใช้เวลาฟักตัวของความคิดและการเรียนรู้จากงานวิจัยที่มีปฏิบัติ การในพื้นที่อยู่เกือบ 2 ปี ทำโครงการนำร่อง 12 จังหวัด ซึ่งขณะนั้นทำเรื่องการแก้ปัญหาคาใจของคน เป็นปัญหาของคนทั่ว ๆ ไป เพื่อค้นหาวาหนี่สนมาจากไหน? จะแก้อย่างไร? เมื่อลงไปดูก็พบว่าปัญหาคาใจมาจาก 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งต้องมึวิธีการแก้เชิงระบบ และความจนจากพฤติกรรมส่วนตัว ซึ่งจุดนี้เป็นปัญหาที่ใครก่อนนั้นก็ต้องเป็นคนแก้ ด้วยสมมุติฐานว่าการตัดสินใจใช้จ่ายและ

ก่อนนี้ เป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคล หากช่วยให้เขามีเครื่องมือ ในการตัดสินใจที่ดีขึ้น เขาก็จะหยุดการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมและการก่อหนี้เอง ชาวบ้านก่อนนี้เพราะไม่รู้ ไม่เห็น ความเชื่อมโยงของการใช้จ่ายทั้งระบบ เช่น ค่าใช้จ่ายที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จ่ายแล้วหมดไป เช่น การส่งลูกเรียน การซื้อหอย เพราะอาจเชื่อมโยงไม่เห็นภาพรวมทั้งปี ไม่เห็นรายรับและรายจ่ายทั้งปี ดังนั้นเครื่องมือที่จะนำมาพัฒนาการเรียนรู้ คือ การจัดบันทึกข้อมูลทางบัญชี เพื่อจะได้เห็นข้อมูลทั้งหมด ว่ารายได้ทั้งปีมีเงินเข้ามาเท่าไร? พอกับค่าใช้จ่ายไหม? เมื่อชาวบ้านทำข้อมูลตรงนี้ได้ เขาจะเห็นข้อมูลทั้งระบบ ทั้งปีของแต่ละครัวเรือน เมื่อมีข้อมูลจากการทำบัญชีครัวเรือนแล้วก็จะทำให้เข้าใจข้อมูลรายบุคคลรวมกันทำให้เห็นรายชุมชน และรายจังหวัด

งาน ABC ดำเนินงานมาได้ประมาณ 10 ปี แต่ถือว่ามีพัฒนาการไต่ระดับค่อนข้างเร็ว สามารถสร้าง การรับรู้และยอมรับแนวคิดของการบริหารงานเชิงพื้นที่ได้อย่าง แพร่หลาย โดยเฉพาะในกระทรวงมหาดไทยที่นำแนวคิด Area-Based Collaborative approach ไปใช้ในการบริหารงาน เกิดการยกระดับการทำงานของนักพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน เกิดความตื่นตัวทั้งในภาคชุมชน และหน่วยงานรัฐในการใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผน มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการปรับตัวและปรับโครงสร้างเพื่อรับโจทย์จากพื้นที่มา เป็นโจทย์ของการทำงานวิจัยและบริการวิชาการ จากบทเรียนของการทำงาน ABC ดังกล่าว ทำให้มองเห็นความจำเป็นของการจัดโครงสร้างระบบที่จะต้องรองรับการทำงานพัฒนา พื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างด้านกำลังคน โครงสร้างด้านความรู้ และโครงสร้างด้านงบประมาณ ดังนั้นเมื่อมีโอกาสได้เข้าไปทำงานในสภาพภูมิรูปแห่งชาติจึงได้ผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area-Based Budgeting : ABB)

ลักษณะการงานวิจัยแบบ ABC (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2554 อ้างอิงจากรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พฤษภาคม 2561 กล่าวถึงลักษณะงานวิจัยเชิงพื้นที่ว่า โจทย์ต้องมาจากคนในพื้นที่มุ่งหาคำตอบที่ให้ทางเลือกทางออกจากปัญหา (Solution to Problem) ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการปฏิบัติการของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในและคนนอก (ชุมชนและนักวิชาการ) โดยมีเงื่อนไขสำคัญที่ว่า การมี Platform ทำให้ได้โจทย์ที่เป็นปัญหาจริงของคนในพื้นที่ และการมีกลุ่มคนในพื้นที่ เป็นกลไกที่พร้อมจะรับความรู้ไปใช้ และหลักสำคัญของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ คือ 1) การใช้ “พื้นที่” เป็นตัวร่วม คือจังหวัด 2) โจทย์วิจัยเป็นปัญหาของจังหวัด โดยเอาโจทย์พัฒนาจังหวัดเป็นตัวตั้ง และมองภาพการพัฒนาพื้นที่ในภาพรวม เป็นการมองว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องมองว่า เป็นเรื่องที่เหมาะสมควรทำ 3) กลไกจังหวัดเป็นผู้ร่วมกำหนดโจทย์ และร่วมกำกับการทำด้วย กระบวนการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ เป็นการพัฒนาร่วมกันบนฐานข้อเท็จจริง ข้อมูล ความรู้ และการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นเน้น “ความร่วมมือ” “การเรียนรู้ร่วมกัน” และ “การทำงานแบบเสริมแรงกัน” ระหว่างคนที่มียุทธศาสตร์ต่างกัน (ชาวบ้าน ราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และวิชาการ) 4) ทำงานบนฐานข้อมูล และข้อเท็จจริง การบริหารจัดการการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ต้องมีการกำหนดตำแหน่งของงานวิจัย กำหนดว่าความรู้ที่จะเชื่อมโยงกับกลไกการพัฒนาจังหวัดหลายภาคส่วนอย่างไร

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ (กิตติ สัจจาวัฒนา อ้างอิงจากวารสารเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า 3-7) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้พัฒนารูปแบบการวิจัยเพื่อใช้การวิจัย เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาคน และพัฒนาสังคมและประเทศไทยมากกว่า 25 ปี โดยมีทั้งรูปแบบการวิจัยที่ให้ชาวบ้านเป็นนักวิจัยด้วยตนเอง ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการเสริมพลัง (Empower) เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนโดยใช้ชื่อว่า งานวิจัยท้องถิ่น (Community based Research CBR) ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ขณะเดียวกันก็มีการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อสร้างทางเลือกและทางออกให้กับปัญหาต่างๆของประเทศ ในด้านการเกษตร ด้านชุมชนและสังคม ด้านอุตสาหกรรม ด้านนโยบายสาธารณะรวมกันเป็นรูปแบบงานวิจัยและพัฒนาของ สกสว. ในระหว่างปี พ.ศ.2548-2555 สกสว.ได้นำร่องพัฒนารูปแบบงานวิจัยใหม่ที่เรียกว่า งานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based collaborative research for development: ABC research) เพื่อขยายงานจากรากฐานที่เข้มแข็งระดับชุมชน และนำประเด็นวิจัยที่สำคัญลงไปสร้างตัวแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่จริงเป็นเวลานานกว่าสิบปี สกสว.จึงได้พบปัจจัยและเงื่อนไขของความสำเร็จของงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่นี้ว่าเป็นคำตอบและทางออกของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ดังข้อค้นพบและหลักคิดที่พัฒนาขึ้น (สีลาภรณ์ บัวสาย ,2551) ดังนี้

1) พื้นที่ (Area) ที่สำคัญของการพัฒนาประเทศคือ พื้นที่ระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัดที่มีโครงสร้างการพัฒนารองรับการเจริญเติบโตอย่างแท้จริง ได้แก่ โครงสร้างการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โครงการการผลิตกำลังคนและความรู้ โครงสร้างงบประมาณที่จัดสรรในพื้นที่ และโครงสร้างการปกครอง การพัฒนาพื้นที่ จึงเป็นทางออกที่จะสร้างการเจริญเติบโตที่สมดุลและยั่งยืน

2) การเจริญเติบโตของประเทศที่ทำให้ความเจริญกระจุกตัว เป็นการพัฒนาที่ไม่ใช่พื้นฐานของความรู้และข้อมูลในการพัฒนาประเทศไม่ตอบโจทย์การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ เกิดมาจากการขบถถึงปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ ที่ไม่ส่งต่อไปสู่การตั้งแผนการและโครงการรองรับที่ตรงจุดและตรงเป้า ดังนั้นโจทย์วิจัยของงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ โจทย์วิจัยสำคัญระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก

3) ในการลงทุนเพื่อการพัฒนาของประเทศไทยจะผ่านช่องทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามหน้าที่ (Function) กว่า ร้อยละ 94 จากงบประมาณ 2,575 ล้านบาทในปี พ.ศ.2558 มีงบประมาณที่ไปถึงพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัดโดยตรงเพียง 17,782 ล้านบาทเท่านั้น (พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ,2558) แต่ละหน่วยงานก็มีหน้าที่และบทบาทที่มีความซ้อนทับกัน ขาดการบูรณาการ งานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จึงเป็นงานวิจัยที่เน้นกระบวนการ (Innovation process) เพื่อสร้าง กลไกความร่วมมือ (Mechanism) ที่เป็นพื้นที่การทำงานร่วมกันของทุกภาคีการพัฒนา ทั้งภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และที่สำคัญที่สุดคือ ภาคประชาสังคม โดยการสร้างทั้งพื้นที่ ดุลอำนาจแจกบทบาทและสร้างประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในระดับพื้นที่ ที่สามารถบูรณาการงานของแต่ละหน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด การทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จึงมีผลลัพธ์หนึ่งที่สำคัญคือ กลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ นั่นเอง

ดังนั้นรูปแบบงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จึงเป็นรูปแบบงานวิจัยที่เน้นการใช้การวิจัย เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการ การทำงานร่วมกันจนเกิดองค์ประกอบที่เรียกว่า กลไกความร่วมมือ

เชิงพื้นที่ แล้วใช้ประเด็นหรือโจทย์วิจัยที่สำคัญของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด มาร่วมมือใช้หรือสร้างองค์ความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ที่ตนเอง งานวิจัยรูปแบบนี้จึงเป็นงานวิจัยที่ทำทนายคำว่าวิจัย ที่คุ้นเคยในแวดวงวิชาการ อย่างไรก็ตามกระบวนการวิจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือจนนำไปสู่กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่ เป็นทางออกของการพัฒนาประเทศที่ต้องกระจายอำนาจและบทบาทให้กับพื้นที่ เมื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแบ่งและดูแลอำนาจอย่างเหมาะสมก็จะเกิดคลื่นที่เป็นพลังในความร่วมมือที่จะแก้ไขปัญหาอื่นที่ใหญ่ขึ้น และร่วมมือกันจัดการกับทั้งโอกาสใหม่และปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเกิดการเจริญเติบโตของพื้นที่ในทั่วทุกจังหวัดและเกิดการพัฒนายั่งยืนอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ทุนทางสังคม (Social Capital) ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักสังคมศาสตร์ ที่มีมุมมองของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เริ่มต้นจาก “ทุน” ซึ่งความเป็นทุนมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ทุนเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน หากนำมาใช้อย่างถูกต้องและถูกจังหวะ ประเวศ วะสี กล่าวถึง ทุนทางสังคม ว่าคือ การที่คนมารวมกันและเป็นการนำเอาทั้ง ความดี ความรู้ มารวมกัน และนำไปสู่การสร้างพลังทางสังคมซึ่งสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ องค์ประกอบที่สำคัญของทุนทางสังคม อ้างใน อาญฤทธิ์ เนตินากุล และโยธิน แสงวดี, 2547 :63 จำแนกได้ 2 ลักษณะดังนี้ ลักษณะที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในเครือข่าย หัวใจสำคัญของมีส่วนร่วมคือ ความเข้มข้นที่มากหรือน้อยของเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ประสานกิจกรรมเชื่อมต่อกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ประชาชนจะผูกมัดและประสานตนเองกับผู้อื่น โดยผ่านทางความหลากหลายของความร่วมมือกันซึ่งต้องเป็นไปโดยสมัครใจและเท่าเทียมกัน ลักษณะที่สองคือ การเอื้อประโยชน์แก่กัน ทุนทางสังคมมิได้หมายถึงการแลกเปลี่ยนที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการและเป็นไปโดยทันทีของติดต่อกันในทางกฎหมายหรือทางธุรกิจ แต่เป็นผลร่วมกันของการคำนึงถึงผู้อื่นก่อนเป็นอันดับแรก และมองประโยชน์ส่วนตนในลำดับหลัง บุคคลจะจัดหาหรือบริการให้แก่ผู้อื่นหรือกระทำเพื่อผลประโยชน์ต่อบุคคลอื่นด้วยทุนของบุคคลนั้น แต่โดยทั่วไปความคาดหวังอยู่ว่าการกระทำที่แสดงออกแห่งน้ำใจที่ดีนั้น จะเป็นผลตอบแทนย้อนกลับมาในภายหลัง ในชุมชนที่มีการเอื้อประโยชน์แก่กันและกันอย่างเข้มแข็ง ประชาชนมักจะเอาใจใส่ต่อผู้อื่น หรือ มองเห็นความสำคัญของผู้อื่นก่อนตนเอง

ดังนั้น หากเชื่อมโยงร้อยความหมายของทุนทางสังคมและองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ในโครงการวิจัยในครั้งนี้ ทุนทางสังคม หมายถึง การแสดงออกซึ่งพลังการมีส่วนร่วมของคนและหน่วยงานในพื้นที่ในการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือ ร่วมเรียนรู้ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตาม ร่วมเป็นเจ้าของ และร่วมรับผลประโยชน์ ในการดำเนินการใดๆที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็ง ความเจริญให้แก่สังคม ทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และทั้งมิติด้านกายภาพ

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนเป็นผู้รับประโยชน์สูงสุดที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชน และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้และการสร้างความร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้มาเยือนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต รวมถึงรูปแบบความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีหรือวิถีชีวิตในแหล่งพื้นที่ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน ท้ายที่สุดทำให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวโดยตรง และ (3) ด้านเศรษฐกิจชุมชนมีการกระจายรายได้สู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม สร้างงานสร้างรายได้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว (วิระพล ทองมา, 2559) ทั้งนี้การจัดการท่องเที่ยวต้องตระหนักถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ของพื้นที่ โดยการจัดการท่องเที่ยวลักษณะที่กล่าวมาแล้วนี้ เรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community Based Sustainable Tourism: CBST) และต่อมาสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เรียกว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นานาชาติให้การยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชน ทั้งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรม สืบทอด เผยแพร่ และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หรือผู้คนในชุมชนกับผู้มาเยือน สร้างการรับรู้ ความผูกพันผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยว สมาชิกภายในชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560)

การท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (Community-based tourism or host management) ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายมากขึ้นทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2562)

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องเริ่มต้นที่สมาชิกภายในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว หากไม่ได้รับความร่วมมือแล้วก็ไม่สามารถเกิดการท่องเที่ยวในชุมชนได้เลย หรือหากเกิดขึ้นจะเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิก (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560)

1. เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เชื่อมกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนอื่นๆ ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้
3. คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลทางอ้อมของการท่องเที่ยว เช่น เกิดรายได้เสริมจากการทำการท่องเที่ยวในชุมชน โครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวเกิดขึ้น ถนน ห้องน้ำสาธารณะ ระบบไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น
4. การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือของการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนต่อสาธารณชน
5. สร้างการตระหนักรู้ในชาติพันธุ์ของตนเองให้กับเยาวชนและวัยรุ่นให้เห็นคุณค่าของการฟื้นฟู รักษา สืบทอดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนให้คงอยู่และสืบทอดไปรุ่นต่อรุ่น
6. การท่องเที่ยวโดยชุมชนนำไปสู่การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน รวมถึงเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในตนออกมาถ่ายทอดให้ลูกหลานที่มีความสนใจ และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนนอกจากประโยชน์ของการท่องเที่ยวแล้ว อีกมุมหนึ่งการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อชุมชน จึงมีความจำเป็นที่ชุมชนจะต้องรวมตัวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ช่วยกันคิด วางแผน ดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันพัฒนาและร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงร่วมกันสร้างกฎ กติกาของชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามในกฎ กติกาของชุมชนหรือการสร้างมาตรฐานต่างๆ ของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกินความสามารถของคนในชุมชนจะแก้ไขได้

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภาพ ยี่จ่อหอ, 2559) การท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องราวของการส่งเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีระพล ทองมา, 2558; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชน และท้องถิ่น (ดรรชนี เอมพันธุ์, 2550) ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดีและสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี

วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนสืบทอดรุ่นต่อรุ่น รวมถึงบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และงานศึกษาของพจนานุกรม และสมภพ ยี่จ่อหอ (2556) ได้อธิบายว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์การชุมชน การจัดการและการเรียนรู้ รวมถึงแนวคิดของ Dickman (1996) ได้หนุนเสริมว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจ เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว รวมถึงทุนทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ วิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เสริมพลังทางวัฒนธรรม บ้านทึก ฟันฟู สืบสาน ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับเจ้าของภูมิปัญญาและชุมชน

2. กิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม (More Participate than Observe) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เพื่อศึกษา เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญาหรือแหล่งท่องเที่ยวอันนำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hand on Experience) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

3. องค์การชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา สามารถจัดตั้งกลุ่มภายในชุมชนที่เข้มแข็งประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านทึกหรือจัดทำฐานข้อมูลของครุภูมิปัญญา ราษฎรชาวบ้าน หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ หลากหลาย เช่น สถานที่ วัฒนธรรม ประเพณีการประกอบอาชีพต่างๆ และยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนรู้สึกหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วยการ มีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมนี้จะเป็นกระบวนการสร้างการรับรู้ และรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชนซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนได้รับผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบ หรือทั้งทางตรง และอ้อม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบาย ได้แก่ การให้บริการขนส่ง และการเดินทาง ห้องน้ำสาธารณะ ที่พักแบบสัมผัสวิถีชุมชน (Homestay) ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายของที่ระลึก รวมถึงข่าวสารและข้อมูลท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว และข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการจัดการท่องเที่ยวเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน การวางแผนการดำเนินการ และประเมินผลกิจกรรมโครงการฯ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก

ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนักท่องเที่ยวได้รับคุณค่าจากการท่องเที่ยว ตลอดจนมีการเรียนรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวควบคู่กันไป

แนวคิดการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้นิยามการมีส่วนร่วมไว้มากมาย เช่น เสรี พงศ์พิศ (2547, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่เริ่มใช้กันมาเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่างๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชนต่างๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม เสรี พงศ์พิศ (2547) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความหมายของการมีส่วนร่วมจากอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งความหมายของการมีส่วนร่วมในอดีตนั้นอาจจะเป็นเพียงแค่การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพียงแค่บางส่วน โดยชุมชนมีส่วนสมทบงบประมาณร้อยละ 5-10 และหากไม่มีเงิน ก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของ วัตถุดิบหรือสิ่งต่างๆ ที่มาจากชุมชน หรืออาจเป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เช่น การเก็บข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติและประเมินผล การมีส่วนร่วมตามความหมายของทุกวันนี้เน้นที่ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในมุมมองนี้ก็คือ การแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการทุนชุมชนและจัดการชีวิตของตนเองเช่นเดียวกันกับแนวคิดของสุมาลี ฐานวิเศษ (2545, หน้า 30) โดยกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในแง่พัฒนาชุมชนว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคลหรือกลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรต่างให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้โดยกล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า และหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ รวมทั้งวิธีการเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือเพื่อสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบาย แผนดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อกำจัดหรือแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมกันตัดสินใจในทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สำหรับแนวคิดของณรงค์ เพชรประเสริฐ (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ในแง่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกหมายถึง การระดมทุนและการใช้ทุน ซึ่งทุนในที่นี้หมายถึง เงินทุนเป็นสำคัญ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการระดมเงินทุนจึงหมายถึงการร่วมถือหุ้นการร่วมลงทุนและการนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีส่วนร่วมเบื้องต้นของกลุ่มออมทรัพย์ คือ การร่วมถือถือหุ้นในกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ส่วนแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981, p. 6) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร (2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงาน

และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ด้วยความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติขององค์การและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Erwin, 1976, p. 138)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะมีผลทำให้มีการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา อีกทั้งเพิ่มความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเองและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจผ่านการทำงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ภาครัฐราชการ ภาคประชาชนและชุมชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคอื่น อาทิ นักวิชาการ สื่อมวลชน ซึ่งภาคต่างๆ ต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่ของของตน โดยทุกส่วนประกอบจะต้องมีส่วนร่วมกันเพื่อการพัฒนาชุมชน ไปจนถึงในระดับประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้ (ชนิษฐา วรรณคำ, 2558, สัมภาษณ์)

สรุป การมีส่วนร่วมมิใช่เป็นเรื่องของศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง แต่เป็นเรื่องที่ทุกศาสตร์สามารถนำมาใช้ได้ เพราะการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลแต่ละบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ โดยเข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนในกระบวนการต่างๆ ของกลุ่มตั้งแต่การร่วมทุน การร่วมผลิต ร่วมดำเนินการ ร่วมกันรับผลประโยชน์ ร่วมกันคิดริเริ่ม ร่วมกันวางแผน ร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันตัดสินใจและติดตามประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ได้จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยองค์การภายนอกหลายกลุ่ม ทั้งในส่วนองค์กรภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ร่วมศึกษาและทำวิจัยกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัดและต่างจังหวัด

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญมากสำหรับการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ทั้งนี้เพราะประการแรก การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นการส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่ควรเคารพให้การยอมรับยกย่อง ดังนั้นประชาชนสามารถทำได้โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของตนเอง และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกและวางแผนนั้นจะทำให้สามารถเข้าใจและรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ประการต่อมาคือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่มหรือของกลุ่มอันเป็นผลมาจากความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามาร่วม เพื่อพิทักษ์สิทธิของตนและในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์ต่อคนโดยส่วนรวมด้วย และความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกนี้เองที่จะเป็นข้อผูกมัดให้สมาชิกกระทำการกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้ตกลงกันไว้ และการมีส่วนร่วมในการบริหารนั้น มีผลในเชิงจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการส่งผลดีให้กับผู้บริหาร สำหรับผลดีต่อผู้ร่วมงานก็คือ การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนในการทำงานซึ่งจะทำให้งานนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมนั้นจะ

เป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีและมีน้ำใจต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมงานและก่อให้เกิดความผูกพันกับองค์กรอีกด้วย

ระดับของการมีส่วนร่วม

ระดับขั้นของการมีส่วนร่วมจะเรียงตามลำดับจากต่ำสุดคือ ระดับการรับข้อมูลนำไปสู่ระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติร่วมติดตามตรวจสอบไปสู่ระดับสูงสุดคือ การควบคุมโดยประชาชนตามลำดับ ดังนี้ (อนิวัช แก้วจำนงค์, 2555, หน้า 209 - 210)

1. ระดับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่พนักงานในองค์กร เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดและเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมภายในองค์กร การได้รับข้อมูลที่เป็นความจริงและถูกต้องจากองค์กรโดยตรง สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจได้ทันที เนื่องจากความเชื่อมั่นว่าเป็นข้อมูลที่เป็นจริงและมีความถูกต้องที่สุด และการได้รับข้อมูลโดยตรงจากองค์กรมีผลทำให้องค์กรได้รับข้อมูลป้อนกลับโดยทันทีเช่นเดียวกัน มีการค้นพบว่าการบริหารธุรกิจในปัจจุบันสำหรับองค์กรขนาดกลางและขนาดใหญ่จะปฏิบัติการโดยการให้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอกับพนักงานและบุคคลภายนอก อาทิ การเปิดเผยข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ การจัดทำแผ่นพับและใบปลิว เป็นต้น

2. ระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กร โดยหลังจากที่องค์กรได้ให้ข้อมูลข่าวสารแก่พนักงานหรือองค์กรภายนอกแล้ว ในระดับต่อมาต้องเตรียมการเพื่อการเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคคลซึ่งเป็นเสียงสะท้อนจากการนำข้อมูลที่ได้รับไปพิจารณาและปรึกษาหารือกับบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้นๆ โดยทั่วไปในองค์กรจะดำเนินการโดยการสำรวจความคิดเห็นหรือสำรวจความต้องการของบุคคลในองค์กรด้วยการจัดประชุมการบรรยาย การสัมมนาและการอบรม เป็นต้น ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นผู้บริหารจะต้องเปิดใจกว้างไม่เอาผิดหรือคาดหวังกับบุคคลที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ อย่างตรงไปตรงมา ผลดีที่องค์กรจะได้รับจากการเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์กรคือ การได้รับข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีการรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เป็นต้น

5. ระดับร่วมปฏิบัติและตรวจสอบ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุมโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ สมาชิก คนในชุมชน เครือข่ายผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงความต้องการของสมาชิกได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความ

ชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้สมาชิกเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด

สรุปได้ว่า ระดับขั้นของการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการรับข้อมูลนำไปสู่ระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรร่วมกันปรึกษาหารือประชุม จัดสัมมนาเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน การวางแผน ร่วมปฏิบัติและตรวจสอบด้วยกันจนกระทั่งนำไปสู่ระดับขั้นการควบคุมโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามลำดับ

รูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายรูปแบบ เพราะจุดมุ่งหมายในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามความต้องการของตนเองและท้องถิ่นได้มีผู้จัดรูปแบบและลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชนไว้หลายท่าน ดังนี้

Cohen and Uphoff (1980, pp. 213-218) ได้แบ่งลักษณะของการเข้าร่วมออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานการเข้าร่วมมีทั้งการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ การได้รางวัลตอบแทนจากการเข้าร่วม รวมถึงการถูกบีบบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม
2. รูปแบบการเข้าร่วม โดยมีการเข้าร่วมทางตรงและการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรชุมชน
3. ขอบเขตการเข้าร่วมซึ่งจะมีความถี่ในการเข้าร่วมและระยะเวลาในการเข้าร่วมมาเกี่ยวข้อง
4. ผลของการเข้าร่วมจะทำให้เป็นการเสริมพลังหรือเสริมอำนาจให้แก่องค์กร รวมทั้งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระดับธรรมดา

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 8) ได้อธิบายลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง โดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย (2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา และ (3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง ซึ่งผู้กระทำจะได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลประโยชน์และมักจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

ทฤษฎีการจัดการนวัตกรรม

ทฤษฎีนวัตกรรม ซึ่งมุมมองของ Schumpeter (1934) ได้กล่าวว่าปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการต่างก็หาทางใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตสินค้าบริการหรือนวัตกรรมที่เป็นสินค้าใหม่เพื่อสร้างประโยชน์เชิงธุรกิจให้กับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากนวัตกรรมนั้นสามารถทำให้องค์กรมีกำไรจากการเป็นผู้ผูกขาด (Monopoly profit) ได้เปรียบในการแข่งขันแต่ก็ยังมียกเว้นบางคนที่พยายามจะลอกเลียนแบบเทคโนโลยีของผู้อื่นหรือดัดแปลงพัฒนาต่อยอดก็ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ

โดยที่ผ่านมาผู้ประกอบการเดิมหรือคนที่มองเห็นนวัตกรรมใหม่ๆ จะทำให้เกิดรูปแบบการแข่งขันใหม่ๆ จากการคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ Schumpeter เรียกว่าเป็นการทำลายที่สร้างสรรค์ (creative destruction) เมื่อมีการคิดสิ่งใหม่ๆ ทำลายสิ่งที่มีอยู่เดิมโดยทั้งหมดนี้ มีเป้าหมายเพื่อสร้างกำไรเพิ่มขึ้นให้กับองค์กร ซึ่งแนวคิดของ Schumpeter (1934) ระบุว่า การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยกลยุทธ์นวัตกรรม (Strategic Advantages through Innovation) ประกอบด้วยกลไกจำนวน 10 กลไก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สินค้าและบริการใหม่ (Novelty in Product and Service) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบคือนำเสนอนวัตกรรมสินค้าหรือบริการใหม่ที่ไม่มีใครสามารถทำได้
2. กระบวนการใหม่ๆ (Novelty in Process) เป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่ได้เปรียบคือนำเสนอนวัตกรรมในกระบวนการที่ผู้อื่นไม่สามารถทำได้เช่นเร็วขึ้นถูกลงหรือตอบสนองทุกความต้องการของลูกค้าได้มากที่สุด
3. ความซับซ้อน (Complexity) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบคือนำเสนอนวัตกรรมที่ซับซ้อนยากต่อการเลียนแบบ
4. การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบ คือ การใช้สิทธิคุ้มครองทางกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาจะช่วยให้เราสามารถผูกขาดได้ช่วงเวลาสั้นๆ
5. การเพิ่มปัจจัยในการแข่งขัน (Extend Competitive Factors) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบคือ ขยายขอบเขตของการแข่งขันจากแข่งขันราคานวัตกรรมสินค้าขยายมาแข่งด้านคุณภาพและทางเลือกที่หลากหลายขึ้น
6. เวลาที่เหมาะสม (Timing) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบคือการเป็นเจ้าแรกในตลาด (First Mover) สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดได้มากก่อนแต่ผู้ตามมีข้อดีที่ไม่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงมีการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและทำให้ดีขึ้น
7. การออกแบบที่เป็น Platform Design เพราะเป็นกลยุทธ์ที่มีความได้เปรียบ คือนำเสนอนวัตกรรมเป็นลักษณะ Platform ที่สามารถพัฒนาส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือพัฒนารุ่นใหม่ๆ ออกมาได้
8. เปลี่ยนกฎโดยสิ้นเชิง (Rewriting the Rules) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบ คือ การนำเสนอ นวัตกรรมสินค้าหรือบริการที่ไม่เคยมีมาก่อนอย่างสมบูรณ์ และทำให้สิ่งที่มีอยู่เดิมล้าหลังในทันที
9. เน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทุกภาคส่วนของกระบวนการทำงาน (Reconfiguring the Parts of the Process) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบ คือ การคิดใหม่กับทุกกระบวนการทำงานทั้งระบบเพิ่มเครือข่ายการทำงานให้มีประสิทธิภาพ หรือ outsource .ในการเสริมประสิทธิภาพการทำงานร่วมมือกับบริษัทอื่น เป็นต้น
10. การนำผลิตภัณฑ์หนึ่งประยุกต์เข้ากับอีกตลาดหนึ่ง (Transferring across different applications and contexts) กลยุทธ์ที่ได้เปรียบ คือ การนำนวัตกรรมที่มีอยู่เดิมมาประยุกต์ให้เกิดสินค้าหรือกระบวนการใหม่ที่รองรับตลาดอื่นที่แตกต่างออกไป

Schumpeter (1934) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมว่าเป็นแนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง

กว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน การนำแนวความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ หรือการทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้กลายมาเป็นโอกาสและถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ลำดับต่อมา มุมมองของฮิวส์ (Hughes, 1987) ได้สรุปว่า นวัตกรรมเป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆ แล้วเริ่มตั้งแต่การคิดค้น (invention) การพัฒนา (development) ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของโครงการทดลองปฏิบัติก่อน (pilot project) แล้วจึงนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติ นวัตกรรมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation) คือ ผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นในเชิงพาณิชย์ที่ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือเป็นสิ่งใหม่ในตลาดนวัตกรรมนี้อาจจะเป็นของใหม่ต่อโลก ต่อประเทศ ต่อองค์การหรือแม้แต่เอกบุคล (2) นวัตกรรมในกระบวนการผลิตหรือการดำเนินงาน (process innovation) เป็นการเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม และ (3) นวัตกรรมทางธุรกิจ (business innovation) นวัตกรรมทางธุรกิจเพื่อความยั่งยืน การที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้ ธุรกิจต้องค้นหา "นวัตกรรมธุรกิจ" ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง (Roger, 1983)

นวัตกรรมมิใช่เพียงแค่ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ๆ แต่ต้องเป็นความคิดใหม่ๆ ที่สามารถขายได้หรือการทำให้ความคิดใหม่ๆ มีมูลค่าเชิงพาณิชย์ แหล่งที่สำคัญที่สุดของการเกิดนวัตกรรมอยู่ที่ "ลูกค้าหรือตลาดการแข่งขัน" เพราะจะแสดงถึงความต้องการของผู้บริโภค ความมีผลิตภัณฑ์ใหม่ที่คู่แข่งนำหน้าเข้ามาสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง (Lamb, Hair and Daniel, 2005, pp. 14-16) นวัตกรรมได้มีบทบาททั้งในการดำรงชีวิตและการทำงานด้านต่างๆ มากขึ้น นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2550, หน้า 8) และเป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากที่ได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) การคิดค้น (invention) (2) การพัฒนา (development) (3) การนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา (Hughes, 1971) หรือหมายถึงความคิด การกระทำหรือวัตถุใหม่ๆ ด้วยการปฏิบัติหรือรูปธรรม ซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวบุคคลแต่ละคนหรือหน่วยอื่นๆ ของการยอมรับในสังคม (Rogers, 1983) และยังหมายความว่ารวมถึงการทำให้มันขึ้นอีกครั้ง โดยการปรับปรุงสิ่งเก่าให้มีความแปลกใหม่ขึ้นมา และยังมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหน่วยงาน ตลอดจนองค์การนั้นๆ ซึ่งนวัตกรรมไม่ใช่การจัด หรือล้มล้างสิ่งเก่าให้หมดไป แต่จะเป็นการปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดของระบบ

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะเป็นนวัตกรรมนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่าเป็นสิ่งใหม่ได้ (Rogers, 1983) ดังนั้น นวัตกรรมของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่ นวัตกรรมของบุคคลกลุ่มอื่นๆ ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรู้ของปัจเจกบุคคลนั้นๆ นวัตกรรมเป็นองค์ประกอบที่ทำให้องค์การมีขีดความสามารถที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้วยการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และกระบวนการ รวมถึงมีการจำแนกประเภทของนวัตกรรมว่ามีการจัดแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ (1) แบ่งตามลักษณะของการสร้างนวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมส่วนเพิ่ม (incremental innovation) และนวัตกรรมที่เพ่งค้นพบ (breakthrough innovation) (2) แบ่ง

ตามลักษณะการใช้นวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (process innovation) (Cohen and Levinthal, 1990, pp. 128-152) ซึ่งมีความสำคัญต่อธุรกิจในยุคปัจจุบัน

สรุปว่านวัตกรรมองค์การ หมายถึง องค์การที่มีการทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากสิ่งเดิมที่มีอยู่หรือเคยประพฤติปฏิบัติอยู่ (Laundy, 2006) เป็นการนำความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้จนเป็นผลสำเร็จและแผ่ขยายกว้างออกไปจนกลายเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติแก่บุคคลทั่วไป (Gibbons, 1997) กระบวนการนวัตกรรมองค์การเป็นการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตและการดำเนินงานรวมถึงวิธีการจัดส่งผลิตภัณฑ์จนถึงมือผู้บริโภค ฉะนั้นจากการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับการให้ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรมที่ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทที่สำคัญ (Johns, 1999, pp. 6-11) คือ (1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (product and service innovation) (2) นวัตกรรมด้านกระบวนการ (process innovation) (3) นวัตกรรมด้านการตลาด (market innovation) และ (4) นวัตกรรมด้านการจัดการ (management innovation) (Urabe, Child and Kagono, 1988, pp. 4-5; ภาณุ ลิ้มมานนท์, 2556) สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นผลิตผลขององค์การหรือธุรกิจโดยอาจจะอยู่ในรูปของสินค้าหรือการบริการ (Smith, 2006; Schilling, 2008) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (พ.ศ. 2554) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไว้ว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือ การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะเน้นผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ต้องอาศัยการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องลูกค้า (รักษ วรรกิจโกคาพร, 2555, หน้า 2) เพื่อเสนอคุณค่าให้แก่ลูกค้า ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณสมบัติ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ลูกค้าพึงได้รับ ลูกค้าสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมตั้งแต่กระบวนการออกแบบการสร้างการทดสอบ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงกระบวนการจัดการห่วงโซ่คุณค่า (value chain management) ที่เกิดขึ้นกับทุกหน่วยงานที่จะทำให้เกิดผลในเชิงพาณิชย์

นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจจะส่งผลช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรักษาและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดได้ โดยผู้ประกอบการจะต้องสามารถวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของประโยชน์หลักในการใช้งานของผลิตภัณฑ์หรือบริการเป็นประจำและต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์หรือบริการในสายตาของผู้บริโภคและก่อให้เกิดความต้องการในลูกค้าเฉพาะกลุ่มได้ (ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม, 2555, หน้า 5)

นอกจากนี้ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการ สามารถแบ่งย่อยได้เป็นอีก 3 ประเภทตามลักษณะการคิดค้น คือ (1) การวิจัยธรรมชาติ (basic research) เพื่อเป็นการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน การวิจัยประเภทนี้มีความเสี่ยงสูงแต่หากประสบผลสำเร็จก็จะได้ผลตอบแทนสูงเช่นเดียวกัน (2) การวิจัยประยุกต์ (applied research) เป็นการคิดค้นต่อยอดในการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และ (3) การบูรณาการร่วมกัน (system integration) เป็นการจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วโดยเพิ่มช่องทางสู่การจำหน่ายในตลาดลูกค้าใหม่

2. นวัตกรรมกระบวนการ หมายถึง การประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการหรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิต และการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (รักษ วรรกิจโกศาทร, 2555, หน้า 2-3) นวัตกรรมกระบวนการมุ่งเน้นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ กรรมวิธีการผลิต การจัดจำหน่ายหรือรูปแบบของการจัดการองค์การ (Schilling, 2008) ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ให้ไปถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การมากที่สุด (Capon, 1992, pp. 157-169; Ettlit and Reza, 1992, pp. 795-827; Gopalakrishnan and Damanpour, 1997, pp. 15-28)

นวัตกรรมกระบวนการนับเป็นการรวบรวมคุณภาพของรูปแบบการใช้งานที่มีอยู่รวมทั้งการปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจในการพัฒนาสร้างสรรค์กระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้กระบวนการและเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการหรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงานโดยรวมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

นอกจากนี้ วัตกรรมการกระบวนการ (process innovation) ยังมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญแก่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ โดยสามารถแบ่งนวัตกรรมนี้ได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ การจัดโครงสร้างใหม่ (restructuring) การจัดกระบวนการวิศวกรรมรูปแบบใหม่ (reengineering) และการลดขนาดองค์การ (White and Bruton, 2007, pp. 95-101)

3. นวัตกรรมการตลาด เป็นรูปแบบของนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix) ในกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและการกำหนดว่าจะเลือกแนะนำผลิตภัณฑ์หรือบริการในตลาดใดที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้วัตกรรมการตลาดมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้ (John, 1999)

3.1 การกำหนดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ รวมถึงการจัดรูปแบบใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และการให้บริการในการเข้าสู่ตลาด ผู้ประกอบการต้องมีทักษะและประสบการณ์ในการกำหนดส่วนแบ่งตลาดที่เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ชัดเจนมากที่สุด เพราะยังผู้ประกอบการสามารถแบ่งส่วนตลาดให้เล็กลงมากเท่าไร ก็จะช่วยต่อการบริหารจัดการลูกค้าได้มากขึ้นและจะส่งผลให้ธุรกิจได้รับผลกำไรอย่างเต็มที่จากการแบ่งส่วนตลาด (market share benefit) ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง โดยการศึกษาจากทัศนคติของผู้บริโภคเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการแบ่งส่วนตลาดรวมถึงโอกาสในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ (usage occasions) ทำให้เห็นการตลาดทราบโอกาสทางการตลาดที่มีความเป็นไปได้สูงในอนาคต (ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม, 2555, หน้า 6-7)

3.2 วัตถุประสงค์ที่สองของวัตกรรมการตลาด เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ประกอบการสามารถคัดเลือกตลาดในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการแก่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม เพราะผู้ประกอบการต้องตีความหรือแปลความหมายในรายละเอียดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการซื้อของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ให้ถูกต้องซึ่งถ้าหากผู้ประกอบการสามารถเข้าใจถึงรายละเอียดของความพึงพอใจในการซื้อของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายอย่างถ่องแท้แล้วก็จะทำให้ลูกค้ายินดีและมีแนวโน้มที่จะจ่าย

ค่าราคาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สูงกว่าธุรกิจคู่แข่ง (ธนุตร์ เอี่ยมอร่าม, 2555, หน้า 6-7) โดยนักการตลาดได้แบ่งผู้บริโภคออกเป็น 4 ประเภทสำคัญ ดังนี้ (Mathur and Kenyon, 1997)

3.2.1 ผู้บริโภคที่เน้นผลิตภัณฑ์ (commodity-buy mode) เป็นผู้บริโภคที่มีความรู้หรือได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์หรือบริการเป็นอย่างดีแล้ว ผู้บริโภคกลุ่มนี้จะใช้ระดับราคาเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดเพียงอย่างเดียวในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ

3.2.2 ผู้บริโภคที่เน้นการใช้งาน (product-buy mode) เป็นผู้บริโภคกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างดีเช่นกัน แต่มีการแสวงหาข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้งานพิเศษที่เพิ่มขึ้นจากการใช้งานพื้นฐาน และพร้อมจ่ายค่าราคาสินค้าส่วนเพิ่ม

3.2.3 ผู้บริโภคที่เน้นระบบ (system-buy mode) เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติพื้นฐานของผลิตภัณฑ์หรือบริการบ้างเล็กน้อย และพร้อมที่จะตัดสินใจซื้อเมื่อมีการแนะนำข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ขาย

3.2.4 ผู้บริโภคที่เน้นคำปรึกษา (consulting-buy mode) เป็นกลุ่มที่ผู้บริโภคต้องการเพียงคำแนะนำในการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการจากผู้ขายและจะทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจซื้อได้ทันที

4. นวัตกรรมด้านการจัดการ เป็นนวัตกรรมของการจัดการที่คิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการตลอดจนกระบวนการจัดการองค์การใหม่ที่เกิดผลในระบบการทำงาน การผลิตการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์การมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การบริหารองค์การในลักษณะโครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์ การใช้แนวคิดดุลยภาพ (balanced score card) ในการวางแผนและติดตาม ประเมินผลงานขององค์การ (รักษ วรกิจโกศาทร, 2555) การสร้างนวัตกรรมทางการจัดการนั้น องค์การจะต้องใช้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ มาทำการปรับปรุงระบบโครงสร้างเดิมขององค์การซึ่งรูปแบบการบริหารจะเป็นไปในลักษณะการมีส่วนร่วมของพนักงาน อันจะทำให้เกิดความคิดเห็นใหม่ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และสามารถสร้างรายได้และนำไปสู่ผลกำไรให้กับบริษัทได้ นวัตกรรมทางการบริหารส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานขององค์การหรือธุรกิจ ให้มีประสิทธิภาพ หรือประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น (Tidd, et al., 2001; Chesbrough, 2006)

สรุปได้ว่านวัตกรรมทางการบริหารจัดการเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบาย โครงสร้างองค์การ ระบบ รูปแบบ และกระบวนการจัดการในองค์การ ซึ่งต่างจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ (Gopalakrishnan and Damanpour, 1997; Cooper, 1998, pp. 493-502)

Luecke (2003, pp. 11-13) กล่าวถึงกระบวนการของนวัตกรรมองค์การ คือการเริ่มต้นด้วยการสร้างความคิดใหม่ (idea generation) ขึ้นโดยอาจไม่ได้มาจากเหตุผลเชิงธุรกิจเท่านั้น แต่อาจรวมถึงความรู้ที่สั่งสมทางด้านเทคนิคหรือเพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาหนึ่งๆ จากนั้นจะเข้าสู่การยอมรับและตระหนักถึงแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้น (opportunity recognition) ว่ามีคุณค่าและมีประโยชน์ และแนวคิดของ McKeown (2008) ได้สนับสนุนว่านวัตกรรมองค์การ คือ การที่องค์การ

มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทางด้านกระบวนการทางความคิด เพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่าง และเป็นประโยชน์ขึ้นมา

สรุปได้ว่า นวัตกรรมองค์การเป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำความรู้ ทักษะและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาผสมผสานกับความสามารถทางด้านการบริหารจัดการของผู้ประกอบการเพื่อสร้างให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางด้านการเป็นธุรกิจแห่งนวัตกรรมหรือการนำเสนอรูปแบบธุรกิจใหม่ๆซึ่งในที่นี้จะมุ่งเน้นที่การสร้างประโยชน์และตอบสนองต่อความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการมอบประโยชน์ทางด้านการประหยัดเวลา การเพิ่มความสะดวกสบาย รวมถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่สูงขึ้น

บทที่ 3

การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย

ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดำเนินโครงการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ และจังหวัดลำปาง ภายใต้วัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม (2) เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียน การสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (3) เพื่อพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (4) เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ในบทที่ 3 ได้กำหนดให้นำเสนอการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ 2 ระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียน การสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และวัตถุประสงค์ที่ 3 พัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางดังนั้นในบทที่จึงขอนำเสนอผลการดำเนินงานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของแผนงานโครงการวิจัยข้างต้น ดังต่อไปนี้

3.1 สถานการณ์ด้านจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

3.1.1 ทุนเดิมด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีการดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานเป็นพันธกิจหนึ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ดังที่ผ่านมายุทธศาสตร์ด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมุ่งเน้นการผลิตผลงานวิจัยเชิงรับใช้สังคมท้องถิ่น โดยใช้จุดแข็งของความเป็นสถาบันที่ผลิตครูที่มีชื่อเสียงมาใช้ดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ร่วมกับโรงเรียน และภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการคิดสังเคราะห์ สร้างความรู้โดยผู้เรียนเอง ครูปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยการให้นักเรียนเอาประสบการณ์ปฏิบัติมาทำความเข้าใจ ด้วยสาระวิชาที่เรียนอยู่ เพื่อนำไปสู่การตีความ การบูรณาการความรู้เดิมจนเข้าใจและสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือ Research-Based Learning (RBL) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการดำเนินชุด

โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ (Local Learning Enrichment Network: LLEN) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการที่มีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลักในการระดมสรรพกำลัง ทั้งความรู้ คน และงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ และสร้างเครือข่ายหนุนเสริมการพัฒนาการศึกษาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูทั้งในด้านเจตคติและค่านิยมต่อวิชาชีพครู อันนำมาสู่โครงการความร่วมมือต่อเนื่อง คือ ชุดโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำ ต่อเนื่อง (Teacher Coaching) เพื่อขยายผลการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ครูเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) และ PLC การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KM การติดตามนิเทศแบบกัลยาณมิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปางดำเนินงานภายใต้ โครงการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง ด้วยกระบวนการพัฒนาครูแบบหนุนนำต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นฐานการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่นเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ยังได้เป็นแกนหลักในการดำเนินงาน โครงการการติดตามสภาวการณ์ เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ตั้งแต่ปี 2547 – 2558 โดยในช่วงปี 2547–2549 ได้ดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนและพัฒนาการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ให้มีต่อเนื่องมาจนถึงปี 2558 โดยในปี 2550 – 2553 สสส. ได้พัฒนาและยกระดับงาน Child Watch จากการจัดทำข้อมูลติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด ขึ้นเป็น การพัฒนาระบบเฝ้าระวังสภาวการณ์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เด็กและเยาวชน และในปี 2554 มีการทบทวนการพัฒนายุทธศาสตร์มหภาค สสส. ด้านข้อมูล เฝ้าระวังและการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อปรับทิศทางการดำเนินงาน Child Watch ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ในปี 2555 สสส. เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาคีเครือข่ายการจัดการเชิงพื้นที่ จึงเกิด โครงการ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเชิงพื้นที่ในการวิเคราะห์สภาวการณ์ และขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน

จนกระทั่งในปี 2556 – 2558 งานพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่ได้ขยายงานไปสู่ โครงการพัฒนาเครือข่ายและกลไกการศึกษาสภาวการณ์และการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ภายหลัง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจัดตั้ง ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนล้านนา (ศศล.) ขึ้นมาโดยได้รับการสนับสนุนจาก สสส. เพื่อรับผิดชอบเป็นศูนย์ประสานงานเพื่อพัฒนาระบบเฝ้าระวังสภาวการณ์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เด็กและเยาวชนภาคเหนือตอนบน รับผิดชอบในพื้นที่ 8 จังหวัด ต่อมาได้ขยายเป็น ศูนย์ประสานงานระดับภาคเหนือ รับผิดชอบในพื้นที่ 15 จังหวัด และในปี 2559-2560 สสส.ได้สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ดำเนินการโครงการวิจัย 2 โครงการที่สำคัญได้แก่ โครงการเสริมสร้างเครือข่ายโรงเรียนสุขภาวะเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน จังหวัดลำปาง ในการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ โดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนจำนวน 50 แห่งในจังหวัดลำปาง โดยสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการอันนำไปสู่โรงเรียนสุขภาวะที่มีครบทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ นักเรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ชุมชนเป็นสุข และสิ่งแวดล้อมเป็นสุข และ

โครงการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาสร้างองค์ความรู้ในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง พัฒนานวัตกรรมจัดการตนเองจากกระบวนการวิจัย และเน้นผลการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนท้องถิ่นในด้านการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ในกระบวนการพัฒนาสุขภาวะของชุมชน และเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางกับชุมชนท้องถิ่น (University Engagement)

ในปี พ.ศ.2556 – 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ยังได้ดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่ผ่านภายใต้โครงการ “หนึ่งคณะ หนึ่งโมเดล” กลไกการบริหารจัดการภายใต้โครงการ “นวัตกรรมจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง” ซึ่งเป็นการ co-funding งบประมาณระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ผลการดำเนินงานทำให้เกิดนักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่ รวมถึงการสร้างระบบ กลไกการบริหารงานวิจัยและบริการวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยผลการดำเนินการวิจัยภายใต้โครงการนวัตกรรมจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง ทำให้ระบบ กลไก การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะได้รับการต่อยอด และสามารถยกระดับการดำเนินงานได้ในโอกาสต่อไป ในส่วนของผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการภายใต้โครงการวิจัยทั้ง สามประเภทโครงการ ประกอบด้วย ประเภทที่ 1 แผนงานวิจัยที่ดำเนินการโดยคณะ มีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าแผนวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา ต่อยอดการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ ประเภทที่ 2 สหวิทยาการที่มุ่งเน้นการบูรณาการศาสตร์ความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบการ และประเภทที่ 3 การเน้นความเป็นเลิศตามศาสตร์ ผลการดำเนินการวิจัยสรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ในงานวิจัยสามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในมิติที่แตกต่างกันไป เช่น มิติเชิงมูลค่า ได้แก่ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น ไข่เค็ม เห็ด ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มไปสู่การสร้างรายได้ในส่วนของข้าวแต่น กระบวนการวิจัยทำให้ผู้ประกอบการได้รับการรับรองมาตรฐาน 5 ส. และก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ข้าวแต่นไรเบอร์รี่ ข้าวแต่นอบด้วยไมโครเวฟ เป็นต้น ส่วนไข่เค็ม กระบวนการวิจัยทำให้ผู้ประกอบการเกิดรายได้เพิ่มขึ้น เกิดกลุ่มอาชีพใหม่คืออาชีพเลี้ยงเป็ด เพื่อป้อนวัตถุดิบคือ ไข่เป็ดให้กลุ่มไข่เค็ม ทำให้วงจรการผลิตครบวงจร นอกจากนั้นยังมีการทำการตลาด การทำบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดต้นทุนการผลิต สิ่งสำคัญทั้งสองผลิตภัณฑ์ได้รับการยกระดับด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เป็นต้น

มิติเชิงคุณค่าได้แก่ ผ้าทอ น้ำปู๋ มิติ ที่สามารถสร้าง Story และต่อยอดไปสู่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้ ส่วนผลการวิจัย การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมชาติเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ในการกรองสารโพลาร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภคเป็นวงกว้าง อีกมิติคือ สิ่งแวดล้อมได้แก่ ตะเกียบ และแมคคาเดเมีย ที่สามารถดำเนินการควบคู่กับการเพิ่มคุณค่า อันนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อไป ส่วนผลการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยพบว่า บทบาทพี่เลี้ยงมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยพี่เลี้ยงที่ได้รับการแต่งตั้ง คือนักวิจัยที่มีประสบการณ์

การวิจัยเชิงพื้นที่ สามารถทำหน้าที่ Coach ให้กับนักวิจัยหน้าใหม่ โดยมี สถาบันวิจัยและพัฒนา ทำหน้าที่ประสานให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการยกระดับระบบ กลไก พี่เลี้ยงยังมีข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะในเรื่องของเวลา การกิจด้านอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มีแนวทางในการอุดช่องปัญหา ข้อจำกัดที่ ผ่านมา เช่น การหาวิธีการจูงใจพี่เลี้ยงมีขวัญ กำลังใจ ควบคู่กับการสร้างแรงบันดาลใจ ความศรัทธา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางดำเนินการในการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานวิจัยเชิง พื้นที่ภายใต้ทุนอุดหนุนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยในงบประมาณปี 2561 ภายใต้โครงการการพัฒนาทุน ทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม เป็นการดำเนินการในลักษณะการต่อยอดจากการวิจัยโครงการวิจัยจากปีที่ผ่านมา ภายใต้โครงการนวัตกรรมการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง พ.ศ.2560 เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัย การพัฒนาพื้นที่วิจัย การพัฒนา นักวิจัย รวมทั้งการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีการต่อยอด โดยได้บูรณาการ ทรัพยากรทั้งภายในมหาวิทยาลัยและเครือข่ายเพื่อดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานวิจัยเชิง พื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง มั่นคงและ ยั่งยืน รวมทั้งการบูรณาการหน่วยงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอก มหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในส่วน ของพื้นที่และองค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการ สร้างสรรค์องค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3.1.2 การดำเนินงานระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การดำเนินโครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วย นวัตกรรม ภายใต้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรมในลักษณะ Matching Fundsเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการสร้างระบบกลไกในการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเพื่อการตอบสนองการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อ ท้องถิ่น ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนผ่านการวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นในการดำเนินการ เชิงต่อยอดจากโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากปีที่ผ่านมา และการพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่และประเด็นที่ ชุมชน ท้องถิ่นให้ความสำคัญและมีความต้องการในการต่อยอดและขยายผลจากโครงการและ กิจกรรมก่อนหน้านี้ ซึ่งจากฐานข้อมูลเพิ่มในการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่และระบบการบริหารจัดการ งานวิจัยเชิงพื้นที่ในงบประมาณของปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ได้สนับสนุนทุนวิจัยภายใต้ “โครงการนวัตกรรมการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง พ.ศ.2560” โดยเป็นการวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งมีการจัดสรรทุนวิจัยประเภทโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดย คณะ โครงการวิจัยเชิงพื้นที่แบบสหวิทยาการ และโครงการวิจัยเชิงพื้นที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทาง ศาสตร์ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาไปสู่การมุ่งเน้นการจัดสรรทุนวิจัยในลักษณะบูรณาการ ศาสตร์ในรูปแบบชุดโครงการวิจัยแบบสหวิทยาการ ซึ่งที่สามารถนำไปสู่การทำงานที่นักวิจัยสามารถ ดำเนินการวิจัยแบบข้ามคณะ สาขาวิชาและศาสตร์โดยการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันในการดำเนิน

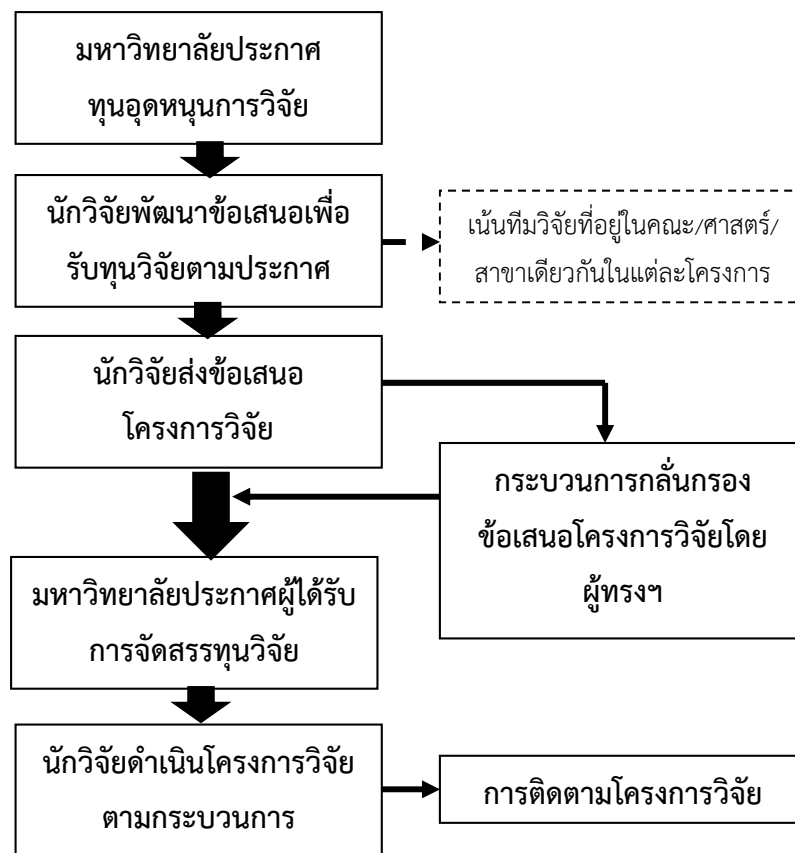
โครงการวิจัยภายใต้ “โครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม พ.ศ.2561”

จากการดำเนินการและบทเรียนรู้ของการพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งการทำงานวิจัยในลักษณะชุดโครงการที่เป็นแบบสหวิทยาการสามารถสร้างการเรียนรู้แก่นักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่ขึ้นมา และสามารถพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยจากการเป็นหัวหน้าชุดโครงการและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่และการทำงานเชิงบูรณาการข้ามศาสตร์สาขาเพิ่มมากขึ้น โดยสามารถแสดงได้ดังตารางเปรียบเทียบดังนี้

ตารางที่ 3 การจัดสรรทุนที่วิจัยร่วมระหว่าง มร.ลป. และ สกสว. ปี 2560 และ 2561

ประเภทงานวิจัย/จำนวนแผนงานวิจัย และโครงการวิจัย	ประจำปี 2560	ประจำปี 2561
งานวิจัยเชิงพื้นที่แบบสหวิทยาการ	2 แผนงานวิจัย 7 โครงการวิจัยย่อย	7 แผนงานวิจัย 17 โครงการวิจัยย่อย
งานวิจัยเชิงพื้นที่แบบโครงการเดียว	5 โครงการวิจัย	1 โครงการวิจัย (สังเคราะห์)
งานวิจัยเชิงพื้นที่แบบคณะเดียว	5 แผนงานวิจัย 10 โครงการวิจัยย่อย	-

จากตารางที่ 3 ให้เห็นถึงการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ในปี 2560 ซึ่งมีโครงการที่เป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ในลักษณะโครงการเดียวและการดำเนินงานเพียงคณะใดคณะหนึ่งโดยไม่มีการบูรณาการข้ามศาสตร์หรือคณะเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการของโครงการวิจัยที่ยังไม่มีการบูรณาการข้ามคณะหรือข้ามศาสตร์ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-6 รูปแบบการดำเนินโครงการวิจัยที่ไม่มีการบูรณาการศาสตร์หรือแบบสหวิทยาการ

3.2 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย

3.2.1 การบริหารจัดการงานวิจัย

การดำเนินการเพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง โดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยในการดำเนินการภายใต้พันธกิจของหน่วยงาน ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้ก่อตั้งพร้อมกับการเป็นวิทยาลัยครูลำปาง ภายใต้ชื่อเรียกต่างๆ กันเริ่มตั้งแต่ เป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน ต่อมาบทบาทของวิทยาลัยครูได้เปลี่ยนแปลงไป จึงได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์วิจัยและ ฝึกอบรม หลังจากที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติ สถาบันราชภัฏและขอย้ายภาระงานของสถาบันราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2543 ได้กำหนดชื่อหน่วยงาน ว่า “สำนักวิจัยและบริการวิชาการ” ในปี พ.ศ. 2546 สำนักวิจัยและบริการ วิชาการได้แยกหน่วยงาน ออกเป็น 2 หน่วยงาน คือสำนักวิจัยและศูนย์บริการวิชาการ และเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2548 ได้ เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันวิจัยและพัฒนา” ตามกฎกระทรวงจัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปางกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 โดยได้ผนวก งานด้านการวิจัยและบริการวิชาการ เป็นพันธกิจของสถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัย

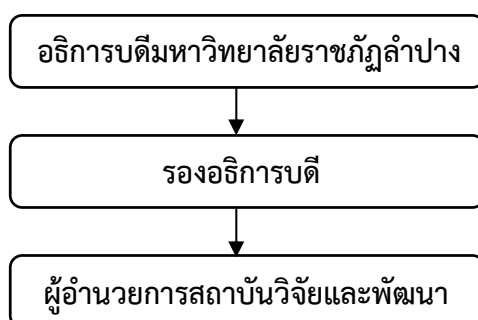
และพัฒนาทำหน้าที่ ประสานงานและสนับสนุนนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในด้านการจัดการงานวิจัยและการบริการ วิชาการสู่ท้องถิ่นและสังคม

ทั้งนี้สถาบันวิจัยและพัฒนา ดำเนินหลักตามภารกิจ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมอบหมาย มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยและให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ภายใต้ปรัชญาและวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานดังนี้

ปรัชญา : การวิจัย และการบริการวิชาการ เพื่อการจัดการองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

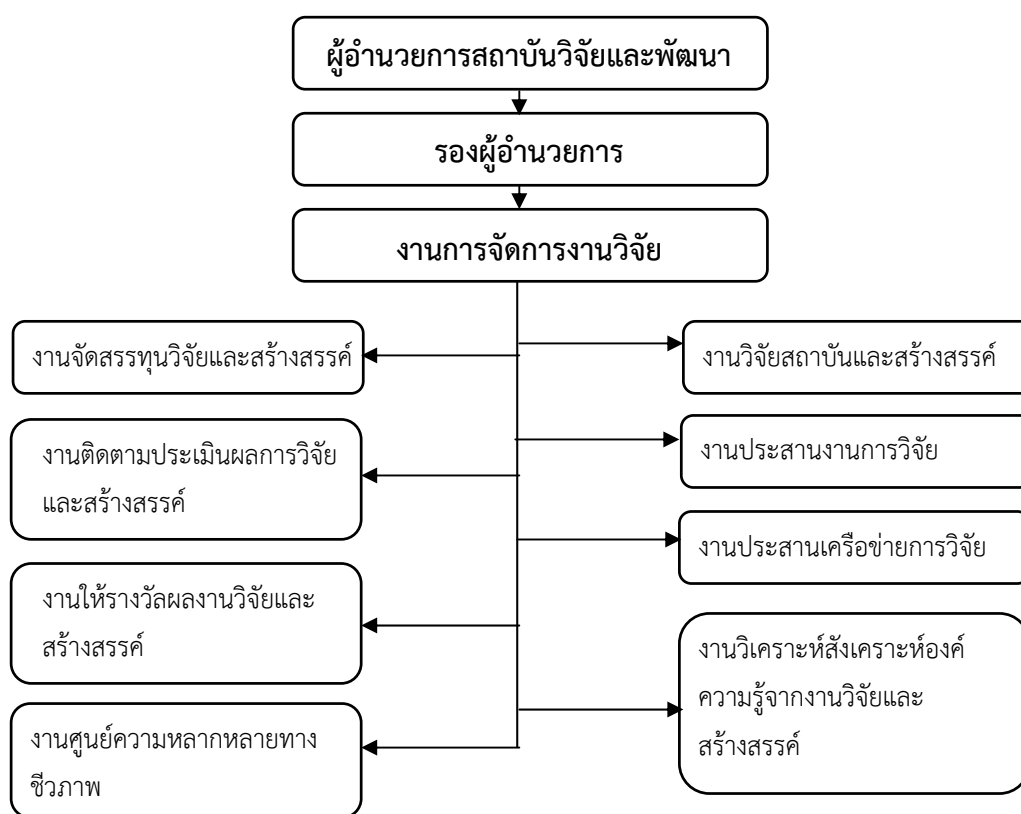
วิสัยทัศน์ : ภายในปี 2564 สถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นศูนย์การจัดการเรียนรู้ด้านการวิจัย และบริการวิชาการ สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชน และท้องถิ่น

ส่วนการบริหารงานของสถาบันวิจัยและพัฒนานั้นมีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และรับผิดชอบงานทั้งหมด ภายใต้การกำกับดูแล ของคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีรองอธิการบดีที่รับผิดชอบงานวิจัยและการบริการวิชาการ เป็นผู้กำกับดูแลงานตามพันธกิจ ที่ได้รับมอบหมายจากอธิการบดี และมีผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบการดำเนินงานตามพันธกิจของสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งแผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการของสถาบันวิจัยและพัฒนาสามารถนำเสนอได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-7 โครงสร้างการบริหารงาน

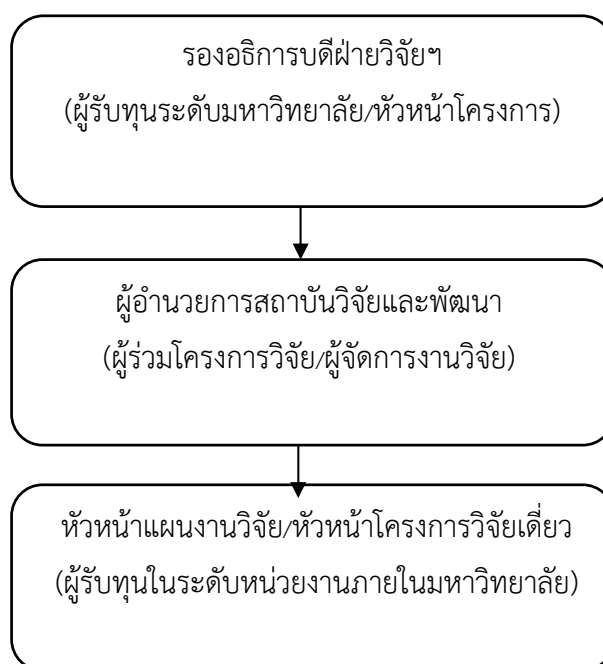
จากภาพที่ 2-7 แสดงแผนผังโครงสร้างการบริหารงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งมีอธิการบดีเป็นผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยซึ่งกำกับการดำเนินงานและมอบหมายนโยบายโดยมีรองอธิการบดีซึ่งรับผิดชอบด้านการวิจัย และการบริการวิชาการ เป็นผู้กำกับติดตามและมีผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นผู้บริหารของหน่วยงาน ทั้งนี้บริบทของการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยจัดการงานวิจัยนั้นมีแผนผังการบริหารจัดการดังภาพต่อไปนี้

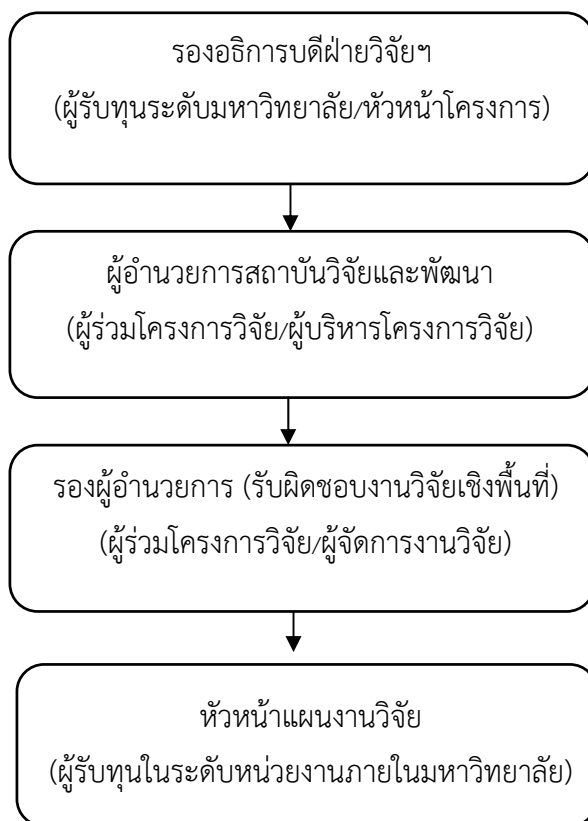
ภาพที่ 2-8 การบริหารจัดการงานวิจัย
(ที่มา : คู่มือนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2560)

จากภาพที่ 2-8 แสดงแผนภาพโครงสร้างการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งนำเสนอเฉพาะในส่วนของการจัดการงานวิจัยซึ่งจะมีผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นผู้บริหารสูงสุด และมีรองผู้อำนวยการจำนวน 1 คนซึ่งรับผิดชอบด้านการวิจัย เป็นผู้จัดการงานวิจัยภายใต้งานตามภารกิจต่างๆ ของสถาบันวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยงานจัดสรรทุนวิจัยและสร้างสรรค์ งานติดตามประเมินผลการวิจัยและสร้างสรรค์ งานให้รางวัลผลงานวิจัยและสร้างสรรค์ งานศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ งานวิจัยสถาบันและสร้างสรรค์ งานประสานงานการวิจัย งานประสานเครือข่ายการวิจัย และงานวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นถึงการจัดการงานวิจัยในภาพรวมโดยไม่ได้กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ หรือการจัดการงานวิจัยองค์ความรู้ตามศาสตร์ออกจากนั้น ดังนั้นจากการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์เดิม ประกอบกับพัฒนาข้อเสนอองานวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ผ่านมาจึงเป็นรูปแบบการนำเสนอโครงการวิจัยที่นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอโครงการที่ขาดทิศทางที่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่มีการกลไกของกำหนดกรอบการวิจัยหรือการพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นทำให้โจทย์วิจัยไม่ชัดเจน นักวิจัยต่างคนต่างคิด นักวิจัยขาดการบูรณาการศาสตร์ หรือการทำงานวิจัยแบบสหวิทยาการ

ทั้งนี้ภายหลังมีการดำเนินการโครงการภายใต้ทุนอุดหนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในปัจจุบัน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำปางได้ร่วมโครงการ 2 ปีคือ โครงการนวัตกรรมจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง ปีงบประมาณ 2560 ซึ่งดำเนินการในปี 2560-2561 และโครงการการจัดการทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งดำเนินการในปี 2561-2563 ทำให้เกิดการพัฒนากิจการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ภายใต้การดำเนินโครงการทั้ง 2 ดังภาพต่อไปนี้

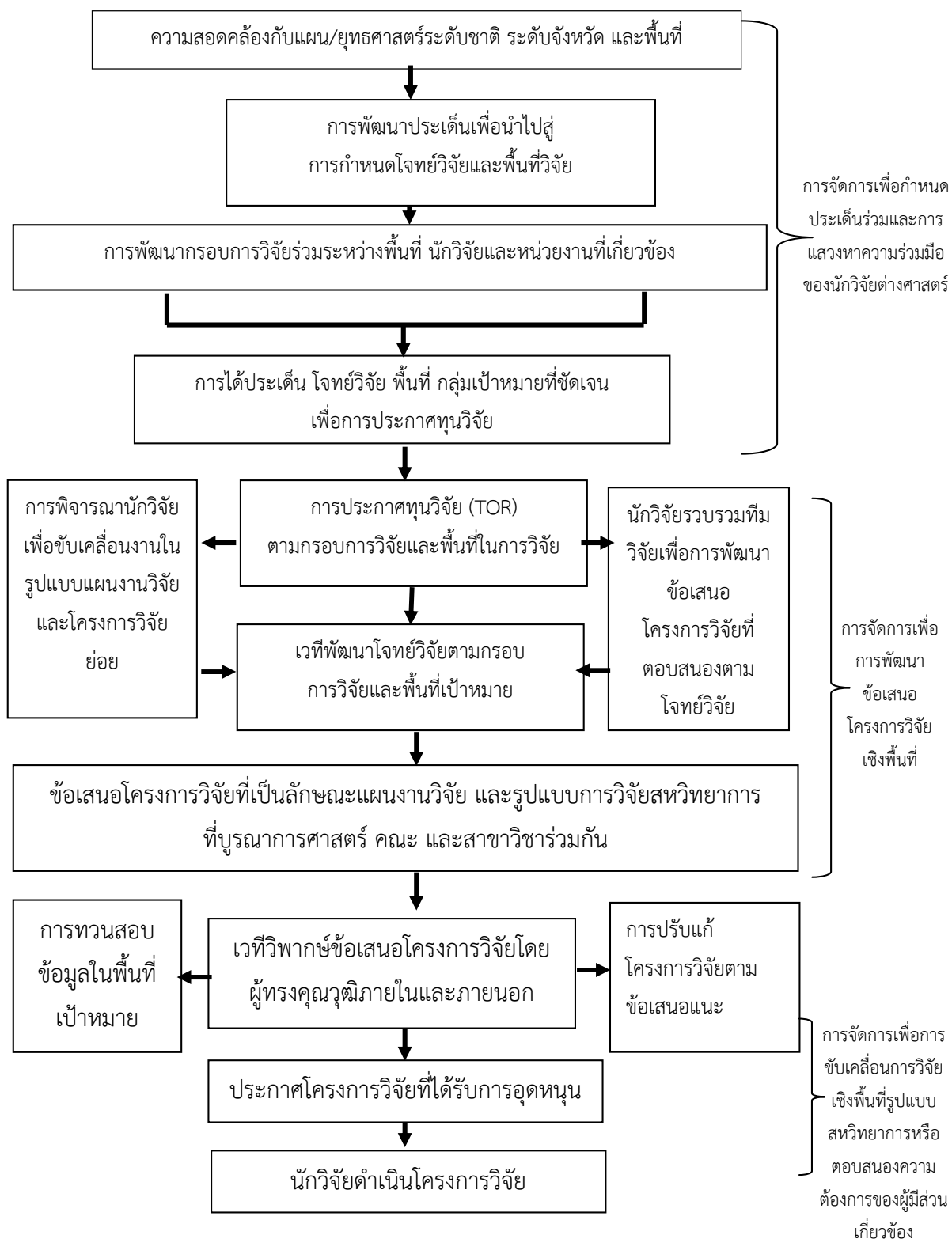

ภาพที่ 2-9 โครงสร้างการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ปีที่ 1 (พ.ศ.2560)

ภาพที่ 2-10 โครงสร้างการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ปีที่ 2 (พ.ศ.2561)

จากภาพที่ 2-9 และ ภาพที่ 2-10 ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของปีที่ 1 และปีที่ 2 จะเห็นว่าในปีที่ 1 สถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยจัดการงานวิจัยดำเนินโครงการภายใต้การจัดการงานวิจัยและการบริหารโครงการโดยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยฯ เป็นผู้รับทุนระดับมหาวิทยาลัยและเป็นหัวหน้าโครงการ แต่ในปีที่ 2 มีการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยโดยกำหนดให้รองผู้อำนวยการจำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นทีมวิจัยและมีภาระกิจประจำตำแหน่งเกี่ยวกับการวิจัยเชิงพื้นที่เป็นผู้จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมีการพัฒนาระบบการจัดการและแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการโครงการวิจัยภายใต้ทุนอุดหนุนของ สกสว.ซึ่งมีกระบวนการในการพัฒนากรอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัย จนนำไปสู่ข้อเสนอโครงการวิจัย และการดำเนินโครงการวิจัยที่ชัดเจน ตอบโจทย์วิจัยในพื้นที่ และส่งเสริมการวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาจากการดำเนินโครงการปีที่ 1 และปีที่ 2 รวมทั้งบทเรียนต่างๆ ภายใต้การดำเนินโครงการอื่นๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยมีทุนเดิมจากการดำเนินงานมาก่อนหน้านี้ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-11 รูปแบบการจัดการงานวิจัยภายใต้ทุนร่วม มร.ลป. กับ สกสว.

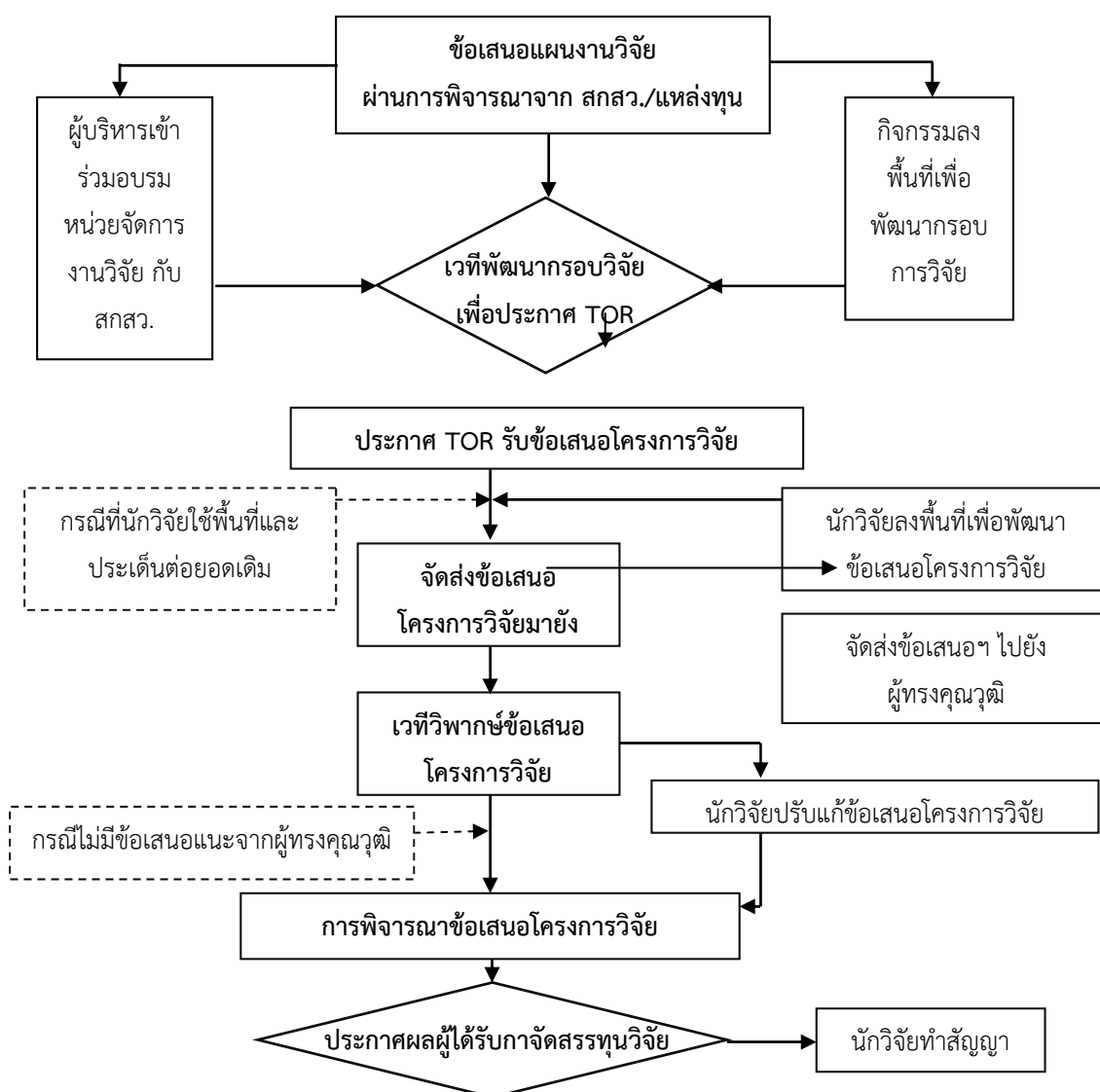
จากภาพที่ 2-11 เป็นรูปแบบการจัดสรรทุนวิจัยเพื่อสร้างกลไกการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มุ่งให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยที่ตอบโจทย์ในพื้นที่ เกิดการทำงานเชิงบูรณาการศาสตร์ สาขา คณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระบวนการเริ่มต้นคือ การจัดการเพื่อกำหนดประเด็นร่วมและการแสวงหาความร่วมมือของนักวิจัยต่างศาสตร์ โดยการกำหนดประเด็นที่สอดคล้องกับทิศทางของนโยบายระดับชาติ จังหวัด และพื้นที่เป็นอันดับแรก เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบที่ชัดเจน และพัฒนาประเด็นพื้นที่และโจทย์การวิจัย เพื่อนำไปสู่การประกาศทุนวิจัย ซึ่งตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ ที่เป็นการกำหนดประเด็นโจทย์ ซึ่งเป็นการแสวงหาความร่วมมือของนักวิจัยต่างศาสตร์ ซึ่งนักวิจัยที่เคยมีประสบการณ์และยังไม่เคยมีประสบการณ์จะมีโอกาสได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งได้เข้าร่วมกระบวนการในการพัฒนารอบการวิจัย โจทย์วิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการวิจัย ซึ่งนักวิจัยต่างให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของแต่ละกรอบการวิจัยและโจทย์วิจัย ซึ่งไม่สามารถใช้นักวิจัยจากคณะใดคณะหนึ่ง หรือศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งได้เพียงลำพัง ดังนั้นในกระบวนการต้นน้ำ นอกเหนือจากการได้กรอบการวิจัย ประเด็นการวิจัย โจทย์วิจัย และพื้นที่วิจัยแล้ว ยังได้แนวทางและกระบวนการในการรวมตัวของนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญต่างกันมาร่วมพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกันอันนำไปสู่การกำหนดทีมงานวิจัย

ทั้งนี้ในส่วนที่2 เป็นการจัดการเพื่อการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งภายหลังจากที่นักวิจัยได้เห็นถึงประกาศทุนวิจัยภายใต้กรอบการวิจัย และโจทย์วิจัยแล้ว นักวิจัยมีการดำเนินการในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการอุดหนุนทุนวิจัย ซึ่งส่งเสริมให้นักวิจัยเกิดการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยจากความต้องการของพื้นที่ และการวิเคราะห์ความต้องการจากพื้นที่จริงเพื่อนำไปสู่การนำเสนอโครงการวิจัย โดยกระบวนการในระดับนี้จะทำให้นักวิจัยเข้าใจประเด็นของความเชี่ยวชาญของแต่ละกรอบหรือโจทย์วิจัยที่ต้องตอบสนอง ทำให้นักวิจัยสร้างเครือข่ายความร่วมมือและเชิญชวนนักวิจัยต่างคณะ ต่างสาขาวิชา และต่างศาสตร์เข้ามาดำเนินโครงการวิจัยร่วมกันลักษณะแผนงานวิจัย รวมทั้งในรูปแบบสหวิทยาการ ที่นำไปสู่กระบวนการที่ 3 คือ การจัดการเพื่อการขับเคลื่อนการวิจัยเชิงพื้นที่รูปแบบสหวิทยาการ หรือตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการขับเคลื่อนการวิจัยเชิงพื้นที่รูปแบบสหวิทยาการ ซึ่งภายหลังจากที่ทีมวิจัยได้นำเสนอโครงการวิจัยและรับการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก ทำให้ได้โครงการวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพ

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินโครงการวิจัยจากภาพที่ 2-6 และภาพที่ 2-11 แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการดำเนินการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยกำหนดให้มีการพัฒนารอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัย การกำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัย ก่อนการประกาศทุนวิจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่นำไปสู่ความชัดเจนของการประกาศทุนวิจัย รวมทั้งโครงสร้างของทุนวิจัยที่มีความชัดเจนทั้งในประเด็นของความต้องการ รูปแบบการดำเนินโครงการวิจัย องค์ประกอบของนักวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลผลิตและผลลัพธ์ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการวิจัย การนำการวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการวิจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

จากทุนเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางนำไปสู่แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนารอบการวิจัยและประเด็นในการวิจัยโดยใช้ภาคีเครือข่ายความร่วมมือและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานยุทธศาสตร์จังหวัดลำปาง สำนักงานพัฒนาสังคมและความ

มันคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง รวมทั้งหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยภายใต้ทุนอุดหนุนการวิจัยที่ผ่านมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในการเป็นกลไกจากหน่วยงานภายนอกในการขับเคลื่อนและหนุนเสริมการวิจัยเชิงพื้นที่ของนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ทั้งนี้ในการดำเนินการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ภายใต้โครงการดังกล่าวมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมและระยะเวลาภายใต้แผนงานดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-12 แผนภาพกระบวนการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่

จากภาพที่ 2-12 นำเสนอแผนผังการดำเนินงานของหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในการพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบการวิจัยและโจทย์วิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่

และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของงานวิจัย รวมทั้งการพัฒนากระบวนการเพื่อรองรับการตรวจสอบคุณภาพของข้อเสนอโครงการให้ตรงตามกรอบการวิจัย ผ่านกระบวนการการกลั่นกรองข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิจนถึงการประกาศผลโครงการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรทุนวิจัย รวมทั้งการทำสัญญาทุนวิจัยของนักวิจัย

ทั้งนี้จากการพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางภายใต้โครงการการจัดการทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมนี้ซึ่งมีการพัฒนากระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยและการดำเนินการวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้มีการเน้นให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อการนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอก ซึ่งในปีงบประมาณ 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ใช้กระบวนการพัฒนากรอบการวิจัยและพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ภายใต้กระบวนการที่ถูกพัฒนาโดยการดำเนินการภายใต้ทุนร่วมของมหาวิทยาลัยกับ สกสว. และใช้แนวทางของการพัฒนาข้อเสนอโครงการในลักษณะชุดโครงการและเป็นงานวิจัยแบบสหวิทยาการ ซึ่งเป็นแนวทางของการพัฒนาข้อเสนองานวิจัยภายใต้การใช้กระบวนการซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจากการดำเนินโครงการภายใต้ทุนอุดหนุนของ สกสว. ซึ่งสามารถนำเสนอเชิงเปรียบเทียบจากตารางสรุปโครงการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อเสนอโครงการวิจัยภายใต้ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณรายได้

ประเด็น	ประจำปีงบประมาณ		
	2560	2561	2562
จำนวนโครงการวิจัย	จำนวน โครงการวิจัย 112 โครงการวิจัย	จำนวนโครงการวิจัย 30 โครงการวิจัย จำแนกเป็น แผนงานวิจัย 7 แผนงานวิจัย 17 โครงการวิจัยย่อย และ 6 โครงการวิจัยเดี่ยว	จำนวนโครงการวิจัย 23 โครงการวิจัย จำแนกเป็น แผนงานวิจัย 7 แผนงานวิจัย 16 โครงการวิจัยย่อย
ลักษณะของการดำเนินการโครงการวิจัย	1) การประกาศทุนอุดหนุนการวิจัยแยกตามคณะ 2) การดำเนินโครงการวิจัยเป็นลักษณะงานวิจัยโครงการเดียว 3) ไม่ได้กำหนดพื้นที่โครงการวิจัยที่เชื่อมโยงประเด็นร่วม	1) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกาศทุนวิจัยโดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นผู้จัดสรรทุนและประกาศผู้ได้รับการอุดหนุนทุนวิจัย 2) กำหนดกรอบประเด็นพื้นที่เป้าหมายการวิจัย 3) มุ่งเน้นการวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมี 7 แผน	1) สถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นผู้จัดสรรทุนและประกาศผู้ได้รับการอุดหนุนทุนวิจัย 2) กำหนดกรอบการวิจัยพื้นที่เป้าหมายการวิจัยและประเด็นการวิจัยโดยมุ่งเน้นการดำเนินการวิจัยต่อเนื่องในพื้นที่เดิมและการขยายผลทั้งเชิง

ประเด็น	ประจำปีงบประมาณ		
	2560	2561	2562
	4) นักวิจัยและทีมวิจัยส่วนใหญ่สังกัดภายในคณะเดียวกันหรือคณะใดคณะหนึ่งตามประกาศผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัย	งานวิจัย 17 โครงการวิจัยย่อย เป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ 4) มีนักวิจัยที่หลากหลายคณะ/ศาสตร์ ภายในแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย	ปริมาณและคุณภาพ 3) โครงการวิจัยทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ 4) กำหนดให้ข้อเสนอโครงการวิจัยทุกโครงการเป็นลักษณะสหวิทยาการ

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูลและลักษณะการจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยด้วยงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 3 ปีซ้อนหลัง โดยชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการของการพัฒนารูปแบบการจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทุนของปีงบประมาณ 2562 ซึ่งได้ใช้กระบวนการของการดำเนินงานในระยะที่ 1 ของโครงการในการพัฒนาระบบการจัดสรรทุนวิจัย รวมทั้งในการดำเนินการวิจัยของโครงการระยะที่ 2 เป็นการดำเนินการในการพัฒนาระบบการจัดสรรทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2563 ซึ่งยังคงใช้กระบวนการของการจัดสรรทุนวิจัยในรูปแบบชุดโครงการและเป็นการทำการวิจัยในลักษณะของสหวิทยาการ เพื่อจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยในงบประมาณรายได้ และการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนอุดหนุนจากแหล่งทุนต่างๆ

ดังนั้น การดำเนินงานภายใต้โครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมนำไปสู่กระบวนการในการพัฒนารูปแบบการดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีประเด็นที่เปลี่ยนแปลง 2 มิติดังนี้

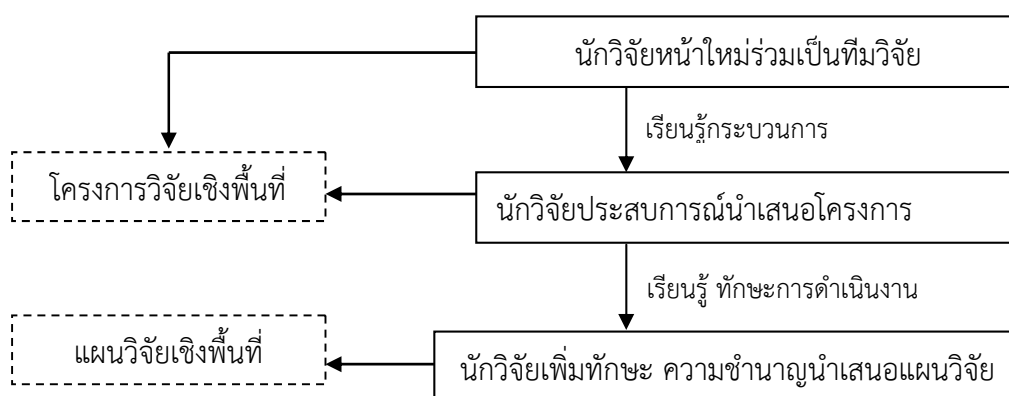
1. มิติด้านรูปแบบการให้ทุนอุดหนุนภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งจากเดิมมหาวิทยาลัยมีรูปแบบการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยโดยให้แต่ละคณะดำเนินการเองทั้งในส่วนของพัฒนาโจทย์ การยื่นข้อเสนอ การกลั่นกรองงานวิจัย การประกาศและให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ซึ่งในปีงบประมาณ 2560 มีดำเนินงานโดยจำแนกไปตามคณะต่างๆ ซึ่งภายหลังการดำเนินโครงการภายใต้ทุนทำหายไปปี 2561 และ 2562 มีการปรับระบบการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยโดยเทียบเคียงกระบวนการและผลการดำเนินงานการให้ทุนภายในจากโครงการทำหายไทย ทำให้มหาวิทยาลัยปรับเปลี่ยนระบบการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่นักวิจัยโดยเน้นการวิจัยแบบบูรณาการศาสตร์หรือการเป็นโครงการจากนักวิจัยแบบสหวิทยาการ และการมุ่งเน้นการอุดหนุนทุนวิจัยซึ่งเป็นชุดโครงการวิจัยที่ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยเป็นหลักมากกว่าการสนับสนุนโครงการวิจัยเดี่ยว

2. มิติด้านประเด็นการวิจัยและการพัฒนาข้อเสนอ จากเดิมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยซึ่งมีการผลิตผลงานวิจัยองค์ความรู้ตามศาสตร์ในแต่ละปีจำนวนมากและส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่นักวิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงทดสอบ ค้นหาและประยุกต์ใช้ทฤษฎี ทั้งนี้ภายหลังมีการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมซึ่งเป็นโครงการต่อยอดจากปีที่ผ่านมาทำให้เกิดการใช้กระบวนการในการพัฒนารอบการวิจัย โจทย์วิจัย

และการประกาศการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งเน้นการใช้เครื่องมือในการพัฒนารอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่ซึ่งสามารถทำให้นักวิจัยได้พิจารณาถึงความสำคัญของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และนโยบาย

3.2.2. การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่นั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่เป็นทุนเดิมอยู่ระดับหนึ่ง และภายหลังการเข้าร่วมทำงานวิจัยเชิงพื้นที่กับ สกสว. ทำให้การเกิดระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่มีพัฒนาการตามลำดับ กล่าวคือจากต้นทุนเดิมการดำเนินงานภายใต้โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 มาสู่ โครงการหนึ่งคณะหนึ่งโมเดล โครงการนวัตกรรมจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาจังหวัดลำปาง จนมาถึงปัจจุบันโครงการวิจัย การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม ซึ่งโครงการเหล่านี้ ได้ทำให้หน่วยจัดการวิจัยของมหาวิทยาลัยและคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีพัฒนาการในการจัดการงานวิจัย ระบบกลไกของการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ และยังส่งผลให้นักวิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ เกิดการบูรณาการศาสตร์เพื่อการทำงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาทักษะของนักวิจัยจากทีมนักวิจัยไปสู่การเป็นหัวหน้าโครงการ/เป็นหัวหน้าแผนงานวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งสามารถนำเสนอพัฒนาการของนักวิจัยได้ดังภาพต่อไปนี้

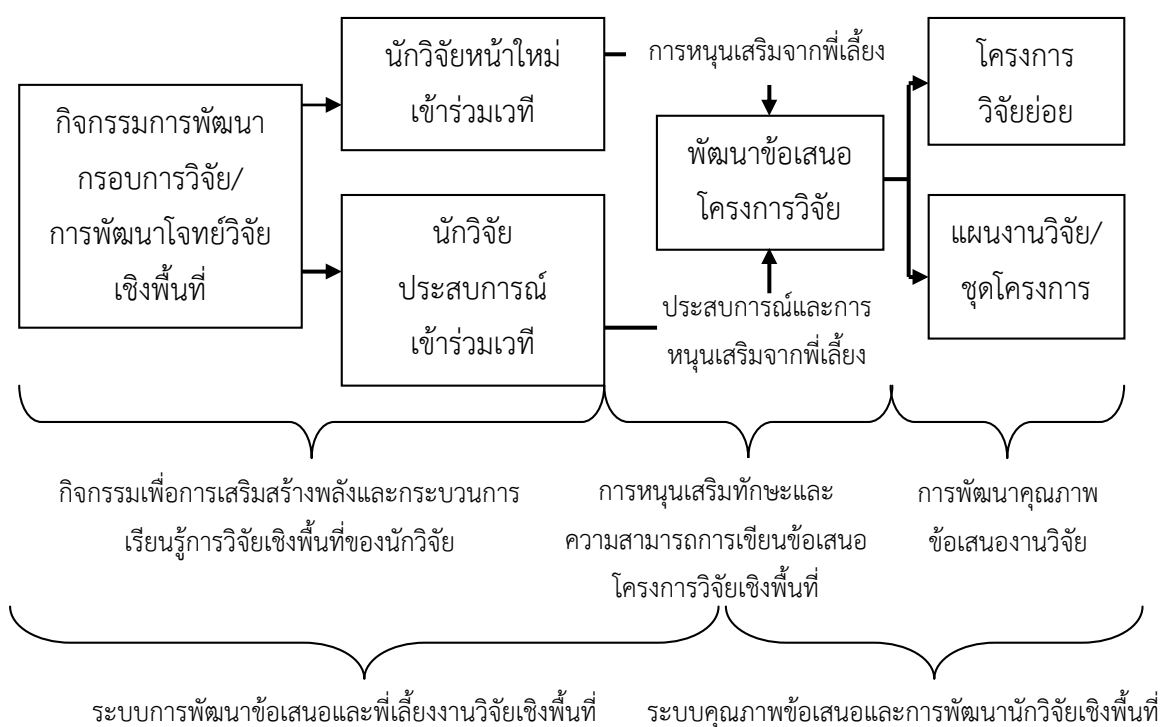
ภาพที่ 2.13 ระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่

จากภาพที่ 2.13 แสดงให้เห็นถึงระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งนักวิจัยเริ่มต้นด้วยการเป็นทีมนักวิจัยและสร้างการเรียนรู้จากกระบวนการต่างๆ และพัฒนาตนเองสู่การเสนอโครงการวิจัยในบทบาทของหัวหน้าโครงการวิจัย หรือหัวหน้าโครงการวิจัยย่อย รวมทั้งการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นหัวหน้าแผนงานวิจัยในการนำเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับการอุดหนุนทุน

วิจัย ซึ่งจากภาพที่ 4 จะเห็นช่องว่างของการจัดการระบบการพัฒนานักวิจัยและการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ในการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ คือการเชื่อมโยงนักวิจัยในต่างศาสตร์ต่างคณะต่างโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดการทำงานเชิงบูรณาการและการพัฒนาระบบกลไกที่เอื้องานวิจัยเชิงพื้นที่ที่หนุนเสริมการดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่

3.2.3 การพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย

จากการดำเนินการในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาได้จัดให้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และพี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่ อาทิ กิจกรรมการพัฒนารอบการวิจัยที่ให้หัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการวิจัยย่อย เข้าร่วมเวทีเพื่อพัฒนารอบการวิจัย กิจกรรมการพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่ที่ให้นักวิจัยซึ่งมีประสบการณ์ในการวิจัยเชิงพื้นที่ เข้าร่วมการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ กิจกรรมคลินิกงานวิจัย ที่ให้นักวิจัยที่สนใจเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการอุดหนุนเข้าปรึกษากับสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อชี้แจงรายละเอียดและกิจกรรมต่างๆ ทั้งก่อน ระหว่างและหลังรับทุน กิจกรรมการวิพากษ์ข้อเสนอโครงการวิจัยภายในที่มุ่งเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญจากภายในมหาวิทยาลัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยที่เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย และกิจกรรมการติดตามการดำเนินโครงการวิจัยและการจัดเวทีทบทวนข้อมูลและการจัดการความรู้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและกรณีศึกษาในการดำเนินงานของแผนงานวิจัย ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงานในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่กล่าวมา นำไปสู่การเชื่อมโยงแผนงานวิจัยต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบการท่องเที่ยวยุคใหม่โดยชุมชนสามารถบูรณาการการทำงาน บูรณาการศาสตร์ และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศเพื่อหนุนเสริมงานวิจัย พัฒนานักวิจัย และระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2.14 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.14 ระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่และระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

จากภาพที่ 2-14 นำเสนอให้เห็นถึงระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่และระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่ผ่านมา มีการสร้างระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการพัฒนากรอบการวิจัย/การพัฒนาโจทย์วิจัย กิจกรรมการพัฒนากรอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้เป้าหมายหลักคือการได้มาซึ่งกรอบการวิจัย และโจทย์การวิจัยเชิงพื้นที่ ภายใต้ความต้องการและการมีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นปัญหา ความต้องการเพื่อนำไปสู่การแก้ไขหรือการพัฒนาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่เป็นชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากรอบการวิจัยและการพัฒนาโจทย์ ซึ่งนอกจากจะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่วิจัยและหน่วยงานภาคีเครือข่ายแล้วนั้น นักวิจัยที่สนใจทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ นักวิจัยที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ รวมทั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งมหาวิทยาลัยได้ประกาศพี่เลี้ยงนักวิจัย ยังเป็นกลุ่มเป้าหมายในเวทีพัฒนากรอบการวิจัย และการพัฒนาโจทย์การวิจัย เพื่อให้ นักวิจัยเกิดการรับรู้ถึงกระบวนการ วิธีการในการได้มาของกรอบการวิจัย และความต้องการเชิงพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างพี่เลี้ยงนักวิจัย นักวิจัยที่มีประสบการณ์ และนักวิจัยที่สนใจในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่แต่ยังไม่มีประสบการณ์ ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่นำไปสู่การพัฒนาโจทย์วิจัย

2. กิจกรรมการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย เป็นกิจกรรมเพื่อร่วมพัฒนาประเด็นที่ชุมชนพื้นที่ให้ความสำคัญและนักวิจัยสามารถพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัยหรือตามประกาศทุนวิจัย(TOR)และความต้องการของชุมชนภายใต้การหนุนเสริมของหน่วยจัดการงานวิจัยที่ดำเนินการในการจัดให้มีเวทีการพัฒนาโจทย์วิจัยในระดับพื้นที่ การวิพากษ์ข้อเสนอโครงการวิจัยของพี่เลี้ยงนักวิจัย นักวิชาการอิสระ ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และพี่เลี้ยง/ผู้ทรงคุณวุฒิจากแหล่งทุน โดยระบบกิจกรรมการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ดำเนินการทั้งในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ คือการพัฒนาโจทย์วิจัยนำสู่การนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัย และการนำเสนอโครงการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภายใต้การหนุนเสริมการวิเคราะห์กรอบการวิจัยเพื่อให้ นักวิจัยสามารถนำเสนอโครงการวิจัยให้ตรงตามกรอบการวิจัย อาทิ กิจกรรมชี้แจงกรอบการวิจัยให้แก่ นักวิจัยรับที่รับเป้าหมายและความสำเร็จ กิจกรรมเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่ กิจกรรมเวทีพัฒนาข้อเสนอการวิจัย

3. การขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนงานและโครงการวิจัยรวมทั้งการจัดระบบการติดตามและให้คำปรึกษางานวิจัยให้แก่ นักวิจัยระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดให้มีการติดตามการดำเนินโครงการวิจัย โดยกำหนดให้นักวิจัยนำเสนอความก้าวหน้าโครงการวิจัยในระยะ 3 เดือน การรายงานความก้าวหน้า 5 เดือน และการติดตามการดำเนินโครงการวิจัยก่อนปิดโครงการรอบ 9 เดือน ซึ่งสามารถส่งเสริมการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ของนักวิจัย การพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ และการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่หนุนเสริมการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้แก่ นักวิจัยหน้าใหม่และนักวิจัยประสบการณ์น้อยได้เป็นอย่างดีทั้งนี้ภายใต้กระบวนการดังกล่าวนี้ได้มีจุดมุ่งหมายหลักของกิจกรรมเพื่อระบบคุณภาพข้อเสนอและการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ ดังนั้นกิจกรรมที่ใช้เป็นตัวกลไกงานเพื่อให้ เกิดการพัฒนา นักวิจัย ประกอบด้วย เวทีสรุปผลและถอด

บทเรียนการบริหารจัดการแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย การวิจัยเชิงพื้นที่กิจกรรมประชุมหารือ การดำเนินงานและจัดการความรู้หัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการกิจกรรมคลินิกพี่เลี้ยง งานวิจัยเชิงพื้นที่กิจกรรมการติดตามการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่วิจัยกิจกรรมการรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 3 เดือน รอบ 5 เดือน และรอบ 9 เดือน กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเขียน บทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ซึ่งได้นำเสนอระยะเวลา เครื่องมือ และผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมใน ตารางที่ 7 ซึ่งจะได้นำเสนอต่อไป

ทั้งนี้จากระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งในส่วนของนักวิจัยหน้าใหม่ และนักวิจัยที่มี บทบาทเป็นพี่เลี้ยงนักวิจัย รวมทั้งระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งเป็นระบบที่ได้รับการ พัฒนากายใต้กระบวนการและประสบการณ์ในการดำเนินโครงการวิจัยนี้สามารถเปรียบเทียบการ เปลี่ยนแปลงของการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยในระยะเวลา 3 ปี้อยหลังถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการ พัฒนาคุณภาพงานวิจัยโดยสามารถสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระบบการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย

ประเด็น/ ปีงบประมาณ	ระบบพี่เลี้ยงงานวิจัย	การติดตามโครงการ	ระบบการพัฒนานักวิจัย
2560	มีคำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยง นักวิจัยมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง ตาม คำสั่งที่ 2021/2560	คณะเป็นผู้ดำเนินการ ในการควบคุมคุณภาพ และ ผล ผล ิ ต ข อ ง งานวิจัย	คณะเป็นหน่วยงานในการ พัฒนานักวิจัยของแต่ละ คณะ
2561	คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยง นักวิจัยมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2561ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์ (ไม่ปรากฏพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่)	- มีการจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน และนำเสนอ ผล ก า ร วิ จ ย ต่ อ ผู้ทรงคุณวุฒิของผู้รับ ทุนงบรายได้ก่อนการ เบิกจ่ายงบประมาณ	- มีการสร้างระบบพี่เลี้ยง นักวิจัยเพื่อร่วมพัฒนา นักวิจัย - การส่งเสริมให้เกิดการวิจัย ใน ลักษณะ บูรณาการ หรือสหวิทยาการภายในชุด โครงการวิจัย

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็น/ ปีงบประมาณ	ระบบพี่เลี้ยงงานวิจัย	การติดตามโครงการ	ระบบการพัฒนานักวิจัย
2561	คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยง นักวิจัยมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2561ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์ (ไม่ปรากฏพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่)	ง ว ด ส ุด ท ้าย ข อ ง งบประมาณรายได้ - มีการจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 6 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ของ ผู้ ร ับ ท ุ น จ า ก งบประมาณแผ่นดิน - มีการจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเวทีรายงานผล การดำเนินงานต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิและพี่ เลี้ยงโครงการวิจัย ภายใต้ทุนอุดหนุนร่วม ระหว่างมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง กับ สกว.	- จัดให้มีเวทีเพื่อพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่
2562	คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยง นักวิจัยมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2561 ด้าน วิทยาศาสตร์และด้าน สังคมศาสตร์ (ไม่ ปรากฏพี่เลี้ยงนักวิจัย เชิงพื้นที่)	- มีการจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน รวมทั้งการจัดให้ มีกิจกรรมการติดตาม เ ช ঁ ঙ พ ื้ น ที่ ข อ ง โครงการวิจัยและ นำเสนอผลการวิจัยต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิและพี่ เลี้ยงงานวิจัย ของผู้รับ ทุนงบรายได้ก่อนการ เบิกจ่ายงบประมาณ	- มีการสร้างระบบพี่เลี้ยง นักวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักวิจัยเชิงพื้นที่ - กำหนดให้งานวิจัยเป็น ลักษณะบูรณาการหรือสห วิทยาการภายในชุด โครงการวิจัย - มีแผนกิจกรรมในการ พัฒนาพี่เลี้ยงนักวิจัย และ การดำเนินการให้คำปรึกษา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็น/ ปีงบประมาณ	ระบบพี่เลี้ยงงานวิจัย	การติดตามโครงการ	ระบบการพัฒนานักวิจัย
2562	คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยง นักวิจัยมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2561 ด้าน วิทยาศาสตร์และด้าน สังคมศาสตร์ (ไม่ ปรากฏพี่เลี้ยงนักวิจัย เชิงพื้นที่)	ง ว ด ส ุด ท ้าย ข อ ง งบประมาณรายได้ - มีการจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 6 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ของ ผู้รับทุนงบประมาณ แผ่นดิน - มีการจัดเวทีนำเสนอ ความก้าวหน้ารอบ 3 เดือน การจัดเวที รายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1 รอบ 5 เดือน การจัดเวทีติดตาม ความสำเร็จของ โครงการวิจัยรอบ 9 เดือน โดยมีพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกว.ให้ข้อเสนอแนะ และแผนการจัดเวที รายงานผลดำเนินงาน ต่อผู้ทรงคุณวุฒิและพี่ เลี้ยงโครงการวิจัย ภายใต้ทุนอุดหนุนร่วม ระหว่างมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง กับ สกว. (โครงการที่ กำลังดำเนินการ)	งานวิจัยระหว่างพี่เลี้ยง นักวิจัยกับนักวิจัย - จัดให้มีระบบการให้ คำปรึกษาระหว่างพี่เลี้ยง นักวิจัย หัวหน้าแผนงาน วิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย และนักวิจัยทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็นทางการ (Coffee Coaching Time : CCT)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็น/ ปีงบประมาณ	ระบบพี่เลี้ยงงานวิจัย	การติดตามโครงการ	ระบบการพัฒนานักวิจัย
2562	การเพิ่มภาระงานการทำงานวิจัย และงานบริการวิชาการให้แก่อาจารย์ นักวิจัย - มีคำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยเพิ่มพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่ตามคำสั่งที่ 3673/2562	แบบประเมินผลการปฏิบัติราชการบุคลากรประเภทสายวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัยที่ผ่าน วาระพิจารณาคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย	กำหนดใช้ในการประเมินตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม เป็นต้นไป
2563	มีคำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยเพิ่มพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่ตามคำสั่งที่ 3673/2562	- มีการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยเชิงพื้นที่เป็นหลัก และการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยเน้นรูปแบบข้อเสนอโครงการแบบชุดโครงการวิจัย	- กำหนดกิจกรรมการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยและหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกลไกในการพัฒนาพี่เลี้ยงนักวิจัยและการหนุนเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยพบว่า ในปีงบประมาณ 2561 นั้นกิจกรรมด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยตามศาสตร์ กล่าวคือ มีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนคือด้านวิทยาศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์ มีการจัดกิจกรรมเพื่อการรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนในรูปแบบเวทีทางวิชาการ ส่วนปีงบประมาณ 2562 ซึ่งเป็นปีงบประมาณที่ดำเนินโครงการวิจัยดังกล่าว ได้มีการสรรหานักวิจัยซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อเข้ามาเป็นบทบาทในการดำเนินกิจกรรมและร่วมกิจกรรม รวมทั้งกำหนดให้โครงการวิจัยซึ่งรับทุนวิจัยดังกล่าวนี้รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโดยเพิ่มการรายงานข้อมูลจากเดิมเพียงครั้งเดียวคือ รอบ 6 เดือน เป็น 3 ช่วงคือ รอบ 3 เดือน เพื่อติดตามการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ รอบ 5 เดือน เพื่อติดตามผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 และรอบ 9 เดือน เพื่อติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นไปตาม

โครงการวิจัย หรือประกาศและสัญญาทุนวิจัยก่อนปิดโครงการและส่งผลการดำเนินโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในเดือนที่ 10 ตามสัญญา รวมทั้งในกิจกรรมการติดตามดำเนินโครงการวิจัยทั้ง 3 รอบการรายงานข้อมูล และการติดตามในระดับพื้นที่ได้มีการกำหนดให้พี่เลี้ยงนักวิจัยเข้ามามีบทบาทในการร่วมติดตามในเวทีต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของพี่เลี้ยงนักวิจัย รวมทั้งการพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่ให้มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น และมีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยนอกเหนือจาก แยกตามศาสตร์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์แล้ว ยังเพิ่มพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่เข้าไปด้วย รวมทั้งใน ปีงบประมาณ 2563 มีการกำหนดกำหนดกิจกรรมการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยและหน่วยจัดการ งานวิจัยเชิงพื้นที่ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563 เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและ พัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่สำหรับการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ต่อไป

ดังนั้น จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่โดยมี พัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องภายใต้การระบุดหนุนในโครงการต่างๆ ของ สกสว. (สกสว.เดิม) ทำให้เกิดการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย รวมทั้งการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ขึ้น ทั้งนี้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงจากทุนเดิมของการทำงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง การพัฒนาระบบอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการบริหาร จัดการและการดำเนินงานระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย ส่งผลให้มีการต่อยอด ขยายผลกิจกรรมไปสู่นโยบาย ซึ่งแสดงให้เห็นจากการกำหนดให้มีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่เพิ่มเติมจากการพี่เลี้ยงนักวิจัย ตามศาสตร์ และการกำหนดกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563 ซึ่งสะท้อนให้ เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงานและการขับเคลื่อนกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ในการพัฒนา ระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการ ทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3.2.4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

ทั้งนี้จากดำเนินการในโครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ด้วยนวัตกรรม ซึ่งกำหนดกรอบการวิจัย ประเด็นการวิจัย รวมทั้งโจทย์วิจัยเพื่อจัดสรรทุนวิจัยให้แก่ นักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ใน 2 กรอบคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการพัฒนาจากโครงการวิจัยในปี 2560 ที่ผ่านมา นำไปสู่การพัฒนาเชิงระบบของการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยได้มีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ทุนเดิมของ มหาวิทยาลัยและปัจจัยหนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งมี เป้าประสงค์ของการทำงานที่เป็นวัตถุประสงค์ของงานวิจัยวิจัย และผลลัพธ์ ผลผลิต ผลกระทบของ งานวิจัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมของพื้นที่ ชุมชน ภาคีเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิจัยเป็น แกนหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการวิจัยเป็นการใช้ศักยภาพเชิงพื้นที่เป็นปัจจัยหนุนเสริม เพื่อการขับเคลื่อนงานไปสู่การกำหนดเชิงนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของ อาจารย์ นักวิจัยของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารมีนโยบายสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่ ที่ตอบโจทย์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และได้ทบทวนภาระงาน โดยเพิ่มหน่วยชั่วโมงให้ สำหรับอาจารย์ นักวิจัยที่ดำเนินโครงการวิจัย รวมถึงงานบริการวิชาการ

นอกจากนี้ เพื่อให้การจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่และการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะการดำเนินงานระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่ผ่านมานั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยหน่วยงานวิจัยคือสถาบันวิจัยและพัฒนา มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่โดยเชื่อมโยงจากหัวหน้าแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยวิจัยย่อย ผู้บริหารงานวิจัยในระดับคณะ ทำงานในรูปแบบเครือข่ายในระยะเริ่มต้นเพื่อให้เกิดกิจกรรมและการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปธรรมของหน่วยงานวิจัยเชิงพื้นที่ภายในสถาบันวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างนักวิจัยในแต่ละโครงการ แผนงานวิจัยเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินโครงการวิจัยในรูปแบบ “ชุมชนวิจัยเชิงพื้นที่” เพื่อให้เกิดเวที กิจกรรมและพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งในรูปแบบที่เป็นระบบออนไลน์และการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีต่างๆ ซึ่งดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-15 การจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

จากภาพที่ 2-15 ซึ่งเป็นกิจกรรมในการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยหัวหน้าแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย ผู้บริหารโครงการ ผู้จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่และผู้บริหาร/ผู้รับทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งสามารถนำเสนอรูปแบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-16 โมเดลการจัดการระบบกลไกการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

จากภาพที่ 2-16 นำเสนอรูปแบบของระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ภายหลังการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการงานวิจัยซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ต้นน้ำ หรือ Input Sector, กลางน้ำ หรือ Process Sector และ ปลายน้ำ หรือ Out Put Sector ซึ่งสามารถนำเสนอระบบกลไกในการดำเนินการภายหลังการปรับปรุงกรอบกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1) ช่วงต้นน้ำ (Input Sector) เป็นระบบการจัดการเพื่อให้นักวิจัยเกิดการรับรู้ชุดข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเดียวกัน เป็นการจัดการกับชุดข้อมูลสำหรับนำเข้าให้แก่นักวิจัยรวมทั้งการประสานหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นหน่วยงานที่นักวิจัยสามารถนำเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นผู้ดำเนินการในการเชื่อมประสานหน่วยงาน การเตรียมชุดข้อมูลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสำหรับการดำเนินการจัดเวทีพิจารณากรอบการวิจัยและการสังเคราะห์โจทย์วิจัยร่วมกัน ทั้งนี้ในกระบวนการต้นน้ำมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้กำหนดบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดเวที (Facilitator) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างพื้นที่วิจัย หน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินงานในพื้นที่

2) ช่วงกลางน้ำ (Process Sector) เป็นช่วงของกระบวนการภายหลังที่มีการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ การเชื่อมประสานหน่วยงานภาคี พื้นที่ ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และนักวิจัยเพื่อนำไปสู่การผลักดันให้เกิดโครงการวิจัยที่สามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย ภายใต้แนวทางการดำเนินงานตามพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และทุนเดิมของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยที่ดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่โดยมีหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยนักวิจัยอาวุโส นักวิจัยที่มีประสบการณ์ พี่เลี้ยงงานวิจัย และผู้บริหารงานวิจัยระดับคณะในการถ่ายทอดข้อมูล เชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกันของนักวิจัยต่างคณะ ศาสตราจารย์ และสาขาวิชา โดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยขับเคลื่อนกิจกรรมและหนุนเสริมเชิงกระบวนการ

3) ช่วงปลายน้ำ (Out Put Sector) ช่วงปลายน้ำเป็นช่วงที่เกิดผลลัพธ์ ผลผลิต และผลกระทบจากงานวิจัยตามแผนงานที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละแผนงานวิจัย รวมทั้งโครงการวิจัยย่อยภายใต้แผนงานต่างๆ ซึ่งมีหัวหน้าแผนงานวิจัย และหัวหน้าโครงการวิจัยย่อยเป็นผู้บริหารงานวิจัยในแผนงานวิจัยของแต่ละกลุ่มตามกรอบการวิจัย ซึ่งหัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการวิจัยย่อยเป็นกลไกหนึ่งในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในการตรวจสอบ ควบคุม ติดตามการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดของงานวิจัย รวมทั้งเป็นกลไกในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง การพัฒนาพี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่และการขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัยไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพันธกิจหลักของแต่ละหน่วยงาน

กระบวนการดำเนินงานทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อยู่ภายใต้วงจรการบริหาร กล่าวคือเป็นการดำเนินการที่เน้นการวางแผนร่วมกัน (Plan) ของหน่วยจัดการวิจัยร่วมกับหัวหน้าแผนงานวิจัย การปฏิบัติงาน (Do) ที่อาศัยการมีส่วนร่วมของนักวิจัย การติดตาม (Check) ด้วยความเป็น

กัลยาณมิตร ใช้สื่อช่องทางต่างๆในการติดตามงาน (Action) รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะ และการประชุมเพื่อนำปัญหาหรืออุปสรรคมาร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3.3 การพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

3.3.1 การพัฒนาเครื่องมือเพื่อการจัดการงานวิจัย

ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้กำหนดแผนการดำเนินงานโครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม โดยมีกระบวนการในการพัฒนารอบการวิจัยที่นำไปสู่การจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยนั้น ภายใต้วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการที่หน่วยจัดการงานวิจัยจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการของกิจกรรมต่างๆ หน่วยจัดการงานวิจัยจึงวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จด้วยเครื่องมือ Logical Framework ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 กรอบความสำเร็จของโครงการวิจัย (Logical Framework)

โครงการ	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	หลักฐานแหล่งข้อมูล	เงื่อนไขความสำเร็จ
จุดมุ่งหมาย :พัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม			
วัตถุประสงค์ : 1) เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม	1) เกิดการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก 2) เกิดนวัตกรรมในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 3) แผนธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวน 1 แผน 4) ฐานข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวจำนวน 1 ฐานข้อมูล 4) ฐานข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวจำนวน 1 ฐานข้อมูล 5) ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาศักยภาพจำนวน 3 ราย 6) ผู้ประกอบการได้รับการยกระดับรายได้อย่างน้อย 10% (จากปีที่ผ่านมา)	1) ชุดข้อมูลระดับพื้นที่เพื่อการสืบค้น/อ้างอิง 2) นวัตกรรมในรูปแบบชิ้นงาน/กระบวนการ 3) แผนธุรกิจการท่องเที่ยว 4) ฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว 5) ระบบการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการ 6) รายได้เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ	1) ความร่วมมือของเครือข่าย (เกษตรกร/ผู้ประกอบการทางด้านท่องเที่ยว/หน่วยงานภาครัฐและเอกชน) 2) ความกระตือรือร้นของนักวิจัย 3) การบูรณาการศาสตร์

โครงการ	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	หลักฐานแหล่งข้อมูล	เงื่อนไขความสำเร็จ
ผลผลิต : การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก - ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนา - ผู้ประกอบการเกษตร/การท่องเที่ยวเกิดการพัฒนามา - ฐานข้อมูลเพื่อการจัดการทางด้าน การท่องเที่ยว - นวัตกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ - แผนธุรกิจการท่องเที่ยว	1) เกิดนวัตกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างน้อย 1 อย่าง 2) ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนา และยกระดับมาตรฐานอย่างน้อย 3 ผลิตภัณฑ์ 3) ผู้ประกอบการเกษตร/การท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาศักยภาพ อย่างน้อย 3 ราย 4) ผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดรายได้เพิ่มขึ้น 10% (จากปีที่ผ่านมา) 5) มีฐานข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว อย่างน้อย 1 ฐานข้อมูล 6) เกิดแผนธุรกิจ การท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 แผนธุรกิจ	1) บทสรุป/รายงานวิจัย 2) เอกสารการรับรองมาตรฐาน 3) ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา ศักยภาพตนเอง 4) รายงานข้อมูลทางบัญชี 5) สารสนเทศแสดงฐานข้อมูล 6) แผนธุรกิจ การท่องเที่ยว	1) การบริหารจัดการงานวิจัยของ สวพ./หัวหน้าโครงการ/หัวหน้าแผน/นักวิจัย 2) การหนุนเสริมจากพี่เลี้ยง/แหล่งทุน 3) การสนับสนุนของภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
จุดมุ่งหมาย :พัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม			
วัตถุประสงค์ : 2) เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการเรียนการสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย	1) ยกระดับการบริหารจัดการด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ในระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย 2) การบูรณาการ การเรียนการสอนหรือการบริการวิชาการอย่างน้อย 5 รายวิชา 3) นักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่ได้รับการพัฒนา ทักษะการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน ได้รับการพัฒนา	1) โมเดลการจัดการระบบบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ของคณะ และมหาวิทยาลัย 2) มคอ.3/5 รายวิชาที่มีการบูรณาการการเรียนการสอน หรือบริการวิชาการกับการวิจัย 3) สรุปผลการจัดการความรู้ ทักษะนักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่	1) ผู้บริหารระดับสูง (อธิการบดี/รองอธิการบดี) และระดับกลาง (คณบดี/รองคณบดี) ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย 2) พี่เลี้ยงและนักวิจัยสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน
ผลผลิต : ระบบการจัดการงานวิจัยระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย และการเชื่อมโยงงานวิจัยกับการ	1) โมเดลการจัดการงานวิจัยระดับคณะ มหาวิทยาลัย 2) นักวิจัยหน้าใหม่ได้รับการพัฒนา องค์ความรู้ ประสบการณ์ทางด้านการ	1) บทความวิจัย/บทความวิชาการ โมเดลการจัดการงานวิจัย 2) การมีส่วนร่วมของ	1) นโยบายระดับคณะ มหาวิทยาลัยในการจัดระบบการบริหารจัดการงานวิจัย 2) แรงจูงใจของ

โครงการ	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	หลักฐานแหล่งข้อมูล	เงื่อนไขความสำเร็จ
จัดการเรียนการสอน - ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยระดับคณะ - ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย และการเชื่อมโยงทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัย - การพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ - การบูรณาการการวิจัยกับการจัดการเรียนการสอนหรือบริการวิชาการ	วิจัยเชิงพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 30 คน 3) ทุกโครงการวิจัยมีการบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ รวมกัน ไม่น้อยกว่า 5 รายวิชา	นักวิจัยรุ่นใหม่ในโครงการวิจัย / กิจกรรม 3) การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย/กิจกรรมเพื่อการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่ 4) การระบุนรายวิชาสำหรับการ บูรณาการในโครงการวิจัยและเอกสาร มคอ. 3/5	นักวิจัย และการสร้างแรงจูงใจของผู้บริหาร 3) แผนการดำเนินงานของ สวพ. 4) ปัจจัยเอื้อในรายวิชาในหลักสูตรกับโครงการวิจัย
จุดมุ่งหมาย : พัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม			
วัตถุประสงค์ : 3. เพื่อพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัย	1) ระบบพี่เลี้ยงมีการยกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ 1 ระบบ 2) เกิดพี่เลี้ยงเชิงพื้นที่ 5 ราย	1) ฐานข้อมูลพี่เลี้ยง (รายชื่อ ความเชี่ยวชาญ) 2) โมเดลการ Coaching อย่างน้อย 1 โมเดล 3) กลไกการหนุนเสริมการบริหารจัดการงานวิจัยในระดับมหาวิทยาลัย	1) ภาระงานของพี่เลี้ยง 2)งบประมาณที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสำหรับพี่เลี้ยง 3) ช่วงเวลาของพี่เลี้ยงกับนักวิจัย
ผลผลิต : ระบบพี่เลี้ยงการวิจัย - ระบบพี่เลี้ยงที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ - พี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่เกิดการขยายตัว	1) เกิดระบบการบริหารจัดการพี่เลี้ยงที่มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ 1 ระบบ 2) จำนวนพี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่เพิ่มขึ้น จำนวน 5 คน (บูรณาการศาสตร์)	1) โมเดลการบริหารจัดการระบบพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ 2) ฐานข้อมูลพี่เลี้ยงงานวิจัยเชิงพื้นที่	1) การให้ความสำคัญในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ของผู้บริหารระดับคณะและมหาวิทยาลัย 2) พี่เลี้ยงงานวิจัยมีจิตอาสา 3) ระบบการบริหารจัดการของ สวพ. ที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบพี่เลี้ยง

โครงการ	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	หลักฐานแหล่งข้อมูล	เงื่อนไขความสำเร็จ
จุดมุ่งหมาย : พัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม			
วัตถุประสงค์ : 4) เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายระดับพื้นที่และระดับจังหวัด	1) ได้กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายเชิงพื้นที่และจังหวัด 1 ระบบ 2) เกิดภาคีเครือข่ายอย่างน้อย 3 หน่วยงาน 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรจุแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในแผนของหน่วยงานอย่างน้อย 3 ผลิตภัณฑ์/บริการ	1) โมเดลการขับเคลื่อนนโยบายสู่แผนระดับพื้นที่และระดับจังหวัด 2) รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินการวิจัย 3) แผน นโยบาย อปท.หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการระบุการพัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ 4) เอกสารการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์	1) ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ความทุ่มเทของนักวิจัย 3) สอดคล้องกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ผลผลิต : 1) การขับเคลื่อนผลการวิจัยสู่นโยบายระดับพื้นที่และจังหวัด - ผลิตภัณฑ์หรือบริการฯ นำสู่การบรรจุในแผนงบประมาณประจำปีระดับพื้นที่ หรือจังหวัด - ภาคีเครือข่ายการวิจัยแบบเป็นทางการระหว่างมหาวิทยาลัย กับหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือจังหวัด - กระบวนการขับเคลื่อนผลงานวิจัยสู่การกำหนดนโยบายระดับพื้นที่หรือท้องถิ่น หรือ จังหวัด	1) มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจังหวัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ผลิตภัณฑ์ 2) จำนวนภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยอย่างน้อย 3 หน่วยงาน 3) กระบวนการในการขับเคลื่อนงานวิจัยสู่การกำหนดนโยบาย 1 กระบวนการ	1) รูปแบบความร่วมมือ กับ ภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานตามโครงการวิจัยฯ 2) นโยบายหรือแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ จังหวัด 3) กระบวนการการขับเคลื่อนงานวิจัยสู่การกำหนดนโยบาย	1) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่น หรือ จังหวัด 2) การเกิดผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปกำหนดเชิงนโยบาย 3) ความทุ่มเทของนักวิจัย 4) ระบบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของสถาบันวิจัยและพัฒนา หรือ ระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ

จากตารางที่ 6 ซึ่งนำเสนอปัจจัยความสำเร็จของโครงการภายใต้เครื่องมือ Logical Framework ซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อกำกับตัวชี้วัดภายใต้วัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 4 ข้อของโครงการ นำไปสู่ข้อมูลนำเข้าเพื่อการพัฒนากรอบการวิจัยซึ่งภายใต้โครงการดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดกรอบการวิจัยซึ่งจากการจัดเวทีพัฒนากรอบการวิจัยสามารถนำเสนอกรอบการวิจัยได้ดังนี้

จากภาพที่ 2-17 แสดงกรอบการวิจัยภายใต้ผลการจัดเวทีพัฒนากลอบการวิจัยรวมทั้งการพัฒนาโจทย์วิจัยซึ่งเกิดจากการพัฒนากรอบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่สำหรับใช้ในการกำหนดในประกาศทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยจะนำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

3.3.2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

นอกจากนี้ตามแผนปฏิบัติงานและการดำเนินงานของโครงการที่นำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดการงานวิจัยและผลสำเร็จของการดำเนินโครงการนั้นสามารถนำเสนอด้งตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัย

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
1.เวทีทบทวนโจทย์ เป็นเวที (ต้นน้ำ) ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย อาจารย์ นักวิจัย และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ ในการทบทวนสถานการณ์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การได้ประเด็นโจทย์วิจัยที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาของจังหวัดลำปาง (ครั้งที่ 1 วันที่ 6 พ.ย. 2561) (ครั้งที่ 2 วันที่ 23 พ.ย. 2561) (ครั้งที่ 3 วันที่ 30 พ.ย. 2561) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - เวทีเสวนาและประชุมกลุ่มย่อยของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - เทคนิคบัตรคำ เพื่อการวิเคราะห์ประเด็นร่วม - การนำเสนอและวิพากษ์ประเด็นเพื่อหาข้อสรุปในเวที	เพื่อพัฒนากลอบวิจัยและโจทย์วิจัยตามความต้องการของพื้นที่และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย	- นักวิจัย - หน่วยงานในพื้นที่ประกอบด้วย สนง.จังหวัดลำปาง, สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จ.ลำปาง, องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ประกอบการธุรกิจข้าวแต่น จ.ลำปาง	1.กรอบการวิจัยที่ชัดเจนและสามารถนำไปกำหนดในประกาศทุนวิจัย (TOR)ของมหาวิทยาลัย 2.นักวิจัยรับทราบกรอบการวิจัย โจทย์วิจัย และชุมชนพื้นที่เป้าหมายการวิจัยที่ชัดเจน 3.งานวิจัยสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง 4. การตอบพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางด้านการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดลำปาง
2. การประกาศ TOR เพื่อเปิดรับข้อเสนอโครงการวิจัย (วันที่ 14 ธ.ค. 2561)	เพื่อประกาศหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ให้แก่นักวิจัยที่สนใจส่งข้อเสนอโครงการวิจัย	- นักวิจัย - สถาบันวิจัยและพัฒนา	ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เรื่อง การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ภายใต้โครงการ การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
กระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ - นำกรอบการวิจัยที่ร่วมพัฒนา มาใช้เป็นแนวทางในการร่าง ประกาศ - เชื่อมโยงตัวชี้วัด เป้าหมาย รวมทั้งวัตถุประสงค์ของแผน งานวิจัยหลักไปสู่การกำหนดใน TOR - ชี้แจงกรอบการวิจัยให้แก่ นักวิจัยรับที่รับเป้าหมายและ ความสำเร็จ	เชิงพื้นที่		เศรษฐกิจฐานรากด้วย นวัตกรรม ประจำปีพ.ศ. 2561
3. เวทีพัฒนาโจทย์วิจัย และการชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการวิจัยแก่นักวิจัย (เวทีพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่ วันที่ 19 ธ.ค.2561, วันที่ 22 ธ.ค.2561) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - เทคนิคบัตรคำเพื่อวิเคราะห์ โจทย์และความต้องการเชิง พื้นที่ - การวิเคราะห์ SWOT ของ ประเด็น ปัญหา เพื่อหา แนวทางในการดำเนินการ ภายใต้กระบวนการวิจัย - เวทีเสวนาและประชุมกลุ่ม ย่อยรายประเด็นระหว่าง นักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - การลงพื้นที่เพื่อรับทราบ ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนา โจทย์วิจัย	1.เพื่อพัฒนาข้อเสนอ โครงการวิจัยให้ สอดคล้องกับ TOR และความต้องการ ของชุมชน 2.เพื่อพัฒนาทักษะ นักวิจัยในการ วิเคราะห์โจทย์การ วิจัยเชิงพื้นที่	- นักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา - ชุมชนพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยชุมชนบ้าน โป่งน้ำร้อน และชุมชน บ้านจำปุย - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	1.อาจารย์ นักวิจัยได้ประเด็น โจทย์วิจัยที่ตอบโจทย์พื้นที่ และมีความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงแนวทางการ ดำเนินงานเพื่อให้เกิดความ เป็นเอกภาพระหว่าง สถาบันวิจัยและพัฒนา คณะ และนักวิจัย 2.นักวิจัยเรียนรู้เทคนิคและ แนวทางในการวิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการเชิง พื้นที่ในการพัฒนาโจทย์วิจัย
4. ลงภาคสนาม กิจกรรมการ ติดตามพื้นที่วิจัยและการ ดำเนินงานของนักวิจัย เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้	1.เพื่อติดตามการ ดำเนินโครงการของ นักวิจัยในพื้นที่ 2.เพื่อเป็นการพัฒนา ระบบการให้ คำปรึกษาของพี่เลี้ยง นักวิจัย	- นักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา - ชุมชนพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยชุมชนบ้าน โป่งน้ำร้อน และชุมชน บ้านจำปุย	1.นักวิจัยสามารถดำเนิน โครงการวิจัยตามที่ได้กำหนด ไว้ในข้อเสนอโครงการวิจัย และเป็นไปตาม TOR 2.พี่เลี้ยงนักวิจัยและนักวิจัย ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
- ใช้ระบบพี่เลี้ยงงานวิจัยในการร่วมติดตามและให้ข้อสังเกตข้อเสนอแนะนักวิจัย - เฝ้าติดตามความก้าวหน้างานวิจัยในพื้นที่		- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
5. การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับพื้นที่ระดับจังหวัดและจากผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกสว. (เวทีพัฒนาข้อเสนอการวิจัย วันที่ 26 ธ.ค. 2561 และวันที่ 8 ม.ค. 2562) <u>กระบวนการ เทคนิคที่ใช้</u> - การจัดเวทีนำเสนอข้อเสนอโครงการของนักวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ - เวิร์กช็อปข้อเสนอโครงการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ - แบบประเมินและให้ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ	1.เพื่อให้โครงการวิจัยสอดคล้องกับประกาศ (TOR) 2.เพื่อให้โครงการวิจัยมีความสมบูรณ์ทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงวิชาการ	- นักวิจัย - ผู้ทรงคุณวุฒิ - พี่เลี้ยงนักวิจัย - ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย - สถาบันวิจัยและพัฒนา	นักวิจัยได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงข้อเสนอโครงการวิจัยให้มีคุณภาพและตอบโจทย์พื้นที่อย่างแท้จริง
6. การประกาศผลโครงการวิจัยที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย (วันที่ 23 มกราคม 2562) <u>เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้</u> - ประกาศผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัยตามแผนงาน และโครงการวิจัยย่อย	เพื่อประกาศรายชื่อผู้โครงการวิจัยและนักวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ	- นักวิจัย - สถาบันวิจัยและพัฒนา	1.ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เรื่อง รายชื่อผู้ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ภายใต้โครงการ การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 2.ได้แผนวิจัยและชุดโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนากลุ่มเป้าหมายและเพื่อการพัฒนาแบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยระดับคณะ/มหาวิทยาลัย

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
7. คณะนักวิจัยดำเนินการวิจัยตามแผนปฏิบัติการวิจัย เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม - การรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยตามแผนงานระยะ 3 เดือน 5 เดือน และ 9 เดือน - การติดตามการปฏิบัติการวิจัยโดยทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยและหน่วยจัดการงานวิจัย	เพื่อดำเนินโครงการวิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่	- นักวิจัย - ชุมชนเป้าหมายพื้นที่วิจัย - พี่เลี้ยงนักวิจัย - สถาบันวิจัยและพัฒนา	ได้ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย / ชุดโครงการวิจัย
8. กิจกรรมเพื่อพัฒนา นักวิจัย พี่เลี้ยง และกิจกรรมการพัฒนา ระบบ การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของ คณะ และระบบพี่เลี้ยง 1.เวทีสรุปผลและถอดบทเรียนการบริหารจัดการแผนงานวิจัย และโครงการวิจัยย่อย การวิจัยเชิงพื้นที่ (วันที่ 19 มิ.ย.2562) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - ใช้แบบติดตามผลการดำเนินการ Logical Framework ในการเทียบเคียงรูปแบบการจัดการงานวิจัยและผลการดำเนินงาน - เทคนิคการจัดการความรู้เพื่อถอดองค์ความรู้ในการจัดการแผนงานวิจัยของหัวหน้าแผน - เทคนิคการสรุปความเพื่อนำไปเชื่อมโยงสู่การจัดทำระบบการจัดการแผนงานวิจัย 2.กิจกรรมประชุมหารือการดำเนินงานและจัดการความรู้หัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการ (วันที่ 15 พ.ย. 2562) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - เทคนิคการจัดการความรู้เพื่อ	1.เพื่อให้ นักวิจัยและ พี่เลี้ยงนักวิจัยมี ทักษะ ประสิทธิภาพ การดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่ เช่น ทักษะ การวิจัยเชิงพื้นที่ การสังเคราะห์งานวิจัย และการให้คำปรึกษางานวิจัยเชิงพื้นที่ 2.เพื่อพัฒนาระบบ การจัดการงานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่	- นักวิจัย - พี่เลี้ยงนักวิจัย - สถาบันวิจัยและพัฒนา	1.การดำเนินการของแผนงาน/ชุดโครงการ มีประสิทธิภาพ 2.นักวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย มีศักยภาพ และดำเนินงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ 3.หัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการวิจัยย่อย สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยเชิงพื้นที่โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย 4.ระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ได้รับการพัฒนา 5.คำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยประเภทพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่ 6.การพัฒนาพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
ถอดองค์ความรู้ในการจัดการ แผนงานวิจัยของหัวหน้าแผน - การประชุมกลุ่มย่อยและ กำหนดประเด็นในการประชุม หารือ 3.กิจกรรมเวทีพัฒนาต่อยอด ประเด็นความต้องการ/การ พัฒนาเชิงพื้นที่ (วันที่ 16,18 ธ.ค.2562) <u>เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้</u> - ใช้เครื่องมือแผนภาพทาง ความคิด (mind map) ในการ เชื่อมโยงประเด็นและความ ต้องการในการพัฒนาโจทย์วิจัย - เทคนิคบัตรคำ เพื่อการ วิเคราะห์ประเด็นร่วมในการ พัฒนาโจทย์วิจัย 4.กิจกรรมคลินิกพี่เลี้ยงงานวิจัย เชิงพื้นที่ (วันที่ 3-4 ธ.ค. 2562) <u>เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้</u> - ใช้กระบวนการในการติดตาม ในพื้นที่วิจัย - การเสวนาและประชุมกลุ่ม ย่อยโดยนำเสนอข้อมูลของ นักวิจัยและให้ข้อเสนอแนะของ พี่เลี้ยง - การจับคู่เชิงประเด็นของพี่ เลี้ยงนักวิจัยเพื่อนำเสนอการให้ คำปรึกษาแก่นักวิจัยของพี่เลี้ยง			
10.การลงพื้นที่เพื่อติดตามให้ คำปรึกษาแก่นักวิจัย 1.เวทีเปิดเวทีโครงการวิจัยใน พื้นที่วิจัย วันที่ 11 มี.ค. 2562 ณ บ้านแม่แจ่ม, วันที่ 13 มี.ค. 2562 ณ บ้านจำป๋ญ และวันที่ 28 มี.ค. 2562 ณ บ้านโป่งน้ำ ร้อน <u>เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้</u> - เวทีชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชน	- เพื่อร่วมสร้างการ รับรู้การดำเนิน โครงการแก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในพื้นที่วิจัย	- นักวิจัย - พี่เลี้ยงนักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	1.ชุมชนรับทราบถึงข้อมูล และแนวทางการดำเนินงาน 2.นักวิจัยได้รับข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อ งานวิจัย

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
หน่วยงานภาคีในพื้นที่และ หน่วยงานซึ่งกำกับเชิงนโยบาย รวมทั้งประชาชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม - การนำเสนอรายละเอียดเชิง ปฏิบัติการให้แก่พื้นที่เพื่อชี้แจง ความเข้าใจและสร้างความ ร่วมมือ - ใช้กระบวนการเวทีร่วมของ โครงการต่างๆ ในพื้นที่ เป้าหมายเดียวกัน			
2.กิจกรรมการติดตามการ ดำเนินงานวิจัยในพื้นที่วิจัย วันที่ 16,18 ธ.ค.2562 และ วันที่ 3-4 ธ.ค. 2562) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - การสังเกตการณ์ ปฏิบัติการ ลงพื้นที่ของนักวิจัยโดยผู้บริหาร แผนงานวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย และพี่เลี้ยงประจำมหาวิทยาลัย - การจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้าในระดับพื้นที่ วิจัย	- เพื่อติดตามการ ดำเนินโครงการใน พื้นที่วิจัย - เพื่อให้คำปรึกษา การดำเนินงานแก่นัก วิจัย - เพื่อพัฒนาทักษะ และระบบพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่	- ผู้นำชุมชน ผู้ทำทาง ความคิด และผู้นำกลุ่ม อาชีพในพื้นที่ดำเนิน โครงการ	3.ความสัมพันธ์ภาพที่ดี ระหว่างมหาวิทยาลัยและ ชุมชน 4.หัวหน้าชุดโครงการวิจัย และนักวิจัยสามารถ ดำเนินการได้ตามแผนการ วิจัยที่กำหนด 5.แผนบริหารงานวิจัย สามารถติดตามตัวชี้วัดและ ผลสำเร็จของงานวิจัยตามที่ กำหนดในโครงการวิจัยและ สัญญาทุนอุดหนุนการวิจัย 6.พี่เลี้ยงนักวิจัยและนักวิจัย สามารถพัฒนาร่วมกันและ เกิดกระบวนการบ่มเพาะพี่ เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่รุ่นใหม่
11. การจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้า (กิจกรรมการรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 3 เดือน วันที่ 27 พ.ค. 2562) (กิจกรรมการรายงาน ความก้าวหน้ารอบ 5 เดือน วันที่ 18 ก.ค.2562) (กิจกรรมเวทีรายงาน ความก้าวหน้า รอบ 9 เดือน วันที่ 4 ธ.ค.2562)	1.เพื่อติดตามการ ดำเนินงานของ โครงการวิจัยให้ เป็นไปตาม Tor 2.เพื่อให้ ข้อเสนอแนะในการ ดำเนินงานแก่นักวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้ใช้ประโยชน์จาก งานวิจัย 3. เพื่อพัฒนาระบบพี่ เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่	- นักวิจัย - พี่เลี้ยงนักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ - ผู้ใช้ประโยชน์จาก งานวิจัย	1.เกิดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่าง พี่เลี้ยงสถาบัน (ผู้ทรงคุณวุฒิ จาก สกสว.) กับพี่เลี้ยง นักวิจัยเชิงพื้นที่ของมหา วิทยาลัย 2.เกิดระบบการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ใน การติดตามผลการวิจัยตาม ตัวชี้วัด 3.ทำให้นักวิจัยสามารถ ดำเนินการวิจัยภายใต้กรอบ การวิจัยและข้อเสนอแนะ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - การจัดเวทีรายงาน ความก้าวหน้าในระดับพื้นที่ วิจัย - การวิพากษ์รายงาน ความก้าวหน้าของโครงการโดย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาควิชาการ ผู้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และผู้ทรงคุณวุฒิ/พี่เลี้ยงจาก แหล่งทุน			จากผู้ทรงคุณวุฒิ/พี่เลี้ยง นักวิจัย/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4.เกิดการพัฒนาแบบพี่เลี้ยง งานวิจัยเชิงพื้นที่ 5.ชุมชน พื้นที่เห็นประโยชน์ จากการนำวิจัยไปใช้ ประโยชน์ทั้งระหว่างและ ภายหลังการดำเนิน โครงการวิจัย 6.เกิดภาคีเครือข่ายเพื่อการ พัฒนางานวิจัย
12.การถ่ายทอดคืนข้อมูลสู่ ชุมชน (กิจกรรมเวทีการนำเสนอ ผลงานวิจัยสู่เวทีสาธารณะ ภายใต้ชื่อ “งานวิจัยสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างชุมชน สู่ความ เข้มแข็งอย่างยั่งยืน” วันที่ 29- 31 ม.ค. 2562) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - เวทีนำเสนอผลงานและ นิทรรศการงานวิจัยต่อ สาธารณะ	1.เพื่อนำเสนอ ผลงานวิจัยภายใต้ การดำเนินงานของ โครงการฯ สู่เวที สาธารณะ 2.เพื่อเป็นเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิจัย หรือ ระหว่างนักวิจัยกับพี่ เลี้ยงนักวิจัย 3.เพื่อสื่อสารต่อ สาธารณะใน ความสำเร็จ/ ความก้าวหน้าของ การดำเนิน โครงการวิจัย	- นักวิจัย - พี่เลี้ยงนักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ - ผู้ใช้ประโยชน์จาก งานวิจัย - หน่วยงานภาครัฐที่ เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สนง.พัฒนาชุมชน จังหวัด/อำเภอ, สนง. ท้องเที่ยวและกีฬา จังหวัด, ท้องถิ่นจังหวัด, พาณิชย์จังหวัด, สนง. เกษตรจังหวัด/อำเภอ	1.ประชาชนทั่วไปรับรู้และ นำไปใช้ผลการวิจัย 2.ผลงานวิจัยสามารถขยาย ผลไปสู่พื้นที่อื่นเพื่อการ ประยุกต์ใช้ผลการวิจัย 3.เกิดการนำผลการวิจัยไปสู่ การใช้ประโยชน์ทั้งเชิง พาณิชย์ เชิงสังคม และเชิง นโยบาย
13.การรายงานฉบับสมบูรณ์ 1.กิจกรรมการรายงาน ผลการวิจัย วันที่ 14 ก.พ. 2563) เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ - แบบกำกับตัวชี้วัดจาก TOR และประกาศมหาวิทยาลัยที่ เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	1.เพื่อนำเสนอ ผลงานวิจัยเชิง วิชาการ 2.เพื่อพัฒนาการ นำเสนอเชิงวิชาการ จากผลงานวิจัยจาก ข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	- นักวิจัย - ผู้ทรงคุณวุฒิ - สถาบันวิจัยและ พัฒนา	1.รายงานผลการดำเนิน โครงการวิจัยที่บรรลุ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของ งานวิจัย
14.กิจกรรมหนุนเสริมการ เขียนบทความวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่และ การยื่นจดทรัพย์สินทาง	1.เพื่อส่งเสริมให้ นักวิจัยสามารถ นำเสนอบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ	- นักวิจัย - สถาบันวิจัยและ พัฒนา	1.นักวิจัยภายใต้โครงการ ดังกล่าวและนักวิจัยที่มี ผลงานวิจัยจากปีที่ผ่านมา เข้าร่วมโครงการจำนวน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ภาคีเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
ปัญญา 1.กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเขียนบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ (วันที่ 17-19 พ.ย. 2562) <u>เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้</u> - การอบรมเชิงปฏิบัติการ - ระบบ Mentor จากผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนและนำเสนอบทความวิจัย/บทความวิชาการ - การติดตามการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย			2.บทความที่พัฒนาสามารถส่งวารสารเพื่อรับการพิจารณาจำนวน 3.บทความที่ส่งเผยแพร่ได้รับการตอบรับและเผยแพร่แล้วจำนวน (เหลืออยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิประจำบทความ)

จากตารางที่ 7 นำเสนอถึงระบบและกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานของโครงการวิจัยและนักวิจัย รวมทั้งเครื่องมือ กระบวนการ กิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินการภายใต้กระบวนการต่างๆ ตลอดทั้งโครงการ ทั้งนี้ภายใต้วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียน การสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งในส่วนของการปรับการเรียนการสอนให้เกิดการบูรณาการกับการวิจัยหรือการบริการวิชาการนั้น จะได้นำเสนอในบทที่ 4 นั้น ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่าจากการนำเสนอข้อมูลและเนื้อหาอันเกิดจากกระบวนการต่างๆตามที่ได้นำเสนอในภาพที่ 2-17ซึ่งได้นำเสนอถึงกรอบการวิจัยที่เกิดจากกระบวนการในการการจัดเวทีพัฒนารอบการวิจัยการพัฒนาโจทย์วิจัยซึ่งเกิดจากการพัฒนากรอบการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่สำหรับใช้ในการกำหนดในประกาศทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และจากตารางที่ 6 ที่นำเสนอปัจจัยความสำเร็จของโครงการภายใต้เครื่องมือ Logical Framework ซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อกำกับตัวชี้วัด โดยเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการจัดการงานวิจัยทั้งในระดับแผนงาน ชุดโครงการ และโครงการวิจัยย่อย รวมทั้งการนำเสนอในภาพที่ 2-16ที่ได้นำเสนอถึงรูปแบบของระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ภายหลังการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการงานวิจัยโดยประกอบด้วย 3องค์ประกอบคือ ต้นน้ำ หรือ Input Sector, กลางน้ำ หรือ Process Sector และ ปลายน้ำ หรือ Out Put Sector และจากภาพที่ 2-11ที่ได้นำเสนอถึงรูปแบบการจัดสรรทุนวิจัยเพื่อสร้างกลไกการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มุ่งให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยที่ตอบโจทย์ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการทำงานเชิงบูรณาการศาสตร์ สาขา คณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอของภาพที่ 2-12ที่ได้นำเสนอแผนผังการดำเนินงานของหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในการพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบการวิจัยและโจทย์วิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้ง

ข้อมูลและการนำเสนอในตารางที่ 4 แสดงข้อมูลและลักษณะการจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยด้วยงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 3 ปีย้อนหลังที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการของการพัฒนารูปแบบการจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัย หรือแม้กระทั่งข้อมูลเนื้อหาจากภาพที่ 2-14 ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงระบบการพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่และระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และข้อมูลจากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกลไกในการพัฒนาพี่เลี้ยงนักวิจัยและการหนุนเสริมนักวิจัยหน้าใหม่ ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเสนอถึงพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงกระบวนการ แนวปฏิบัติ และนโยบายในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่นำไปสู่การพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์ในมิติต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

การดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่และผลลัพธ์

การดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่และผลลัพธ์ของงานวิจัยภายใต้วัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยซึ่งประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม 2) เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียน การสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 3) เพื่อพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 4) เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งในการดำเนินการวิจัยที่นำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 และวัตถุประสงค์ที่ 3 ได้นำเสนอผลการดำเนินการและการพัฒนาดังที่ได้นำเสนอในบทที่ 3 ไปแล้วนั้น ในบทนี้จึงขอนำเสนอผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปาง สู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม และวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 4 เพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ในการดำเนินการเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่และผลลัพธ์อันเกิดจากโครงการวิจัยนั้น การดำเนินงานวิจัยภายใต้โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม” ได้ดำเนินการในการพัฒนารอบการวิจัยโดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมและองค์ความรู้ที่หลากหลาย ศาสตร์ สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย และการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) ที่มีการบูรณาการงานวิจัย กับการจัดการเรียนการสอนการบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับพื้นที่ และระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการวิจัย สามารถขับเคลื่อน หรือการขยายผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เชิงนโยบาย และเชิงพื้นที่ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการยกระดับพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ รวมถึงการพัฒนา ระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

4.1 กรอบการวิจัยและโจทย์การวิจัย

แนวทางการพัฒนารอบการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานวิจัยภายใต้โครงการ “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม” ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างอาจารย์ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 3 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 และวันที่ 30 พฤศจิกายน 2561 ที่ผ่านมา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฯ จำนวนทั้งสิ้น 134 คนประกอบด้วยหน่วยงานระดับจังหวัด คือ ยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง, อำเภอเมืองปาน อำเภอเสริมงาม และอำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง ประชาสัมพันธ์จังหวัด สมาคมข้าวแต่นจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดลำปาง จำกัด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)แม่เมะ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สมาคมสหพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไกด์ทัวร์ ผู้ประกอบการนำเที่ยวรัตนทิวร์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ซ้อน องค์การบริหารส่วนตำบลเสริมกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง ผู้นำชุมชน และผู้บริหาร We Market Lamphang และนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมทั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งเป็นพี่เลี้ยงตามคำสั่งแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยทางด้านสายวิทยาศาสตร์ และสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทั้งนี้ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ทำให้สามารถจำแนกรอบการวิจัยดังที่นำเสนอในภาพที่ 2-17 โดยมีกรอบการวิจัย 2 กรอบซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กรอบการวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”

เป้าหมาย : มุ่งเน้นการวิจัยที่ ก่อเกิดการยกระดับคุณภาพชีวิต ในมิติเศรษฐกิจ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตในชุมชนได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดใหม่ได้ด้วยนวัตกรรม มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างความตระหนัก รัก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ส่วนมิติทางสังคมได้แก่ การจัดการตนเองของชุมชน เพื่อนำไปสู่ชุมชนต้นแบบรวมถึงสุขภาวะที่ดี การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างเครือข่ายในทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมรวมทั้งการผลักดันเป็นประเด็นไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด นอกจากนี้ ยังเน้น การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ภายใต้ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่สอดคล้องกับ โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อันเป็นการต่อยอดพื้นที่ดำเนินการ มุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ดี ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนการเชื่อมโยงความโดดเด่นที่สะท้อนถึง “อัตวิธชุมชน” เข้ากับการสร้างมูลค่า และคุณค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งกรอบวิจัยที่ 1 นี้มุ่งเน้นพื้นที่วิจัยใน 3 แห่งคือ บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ทั้งนี้การดำเนินงานภายใต้กรอบการวิจัยที่ 1 ซึ่งกำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัย เป็นโจทย์วิจัยที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว และอัตวิธชุมชน มุ่งเน้นให้เกิดการยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในมิติเชิงเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาต่อยอดทุนทางสังคม และทรัพยากรพื้นที่ที่มีอยู่ ยกระดับผลิตภัณฑ์คุณค่า หรือการบริการ ที่จะก่อเกิด และกระจายรายได้แก่ผู้ประกอบการทั้งระดับครัวเรือน และชุมชนด้วยนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการยกระดับในมิติเชิงสังคม ในการจัดการตนเองของชุมชน เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบ “ท่องเที่ยวโดยชุมชน” และการผลักดันไปสู่เชิงนโยบายระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด การยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และการพัฒนาศักยภาพผู้นำ บุคลากรทางด้าน

ท่องเที่ยวในขีดความสามารถในการประกอบการจัดการยุคใหม่ รวมถึง ก่อเกิดฐานข้อมูลการท่องเที่ยว และแผนธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่มาตรฐาน และความสามารถในการแข่งขันในตลาดใหม่ อันเป็นลดความเหลื่อมล้ำด้วยการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการแข่งขันให้กับสังคมโดยใช้การเชื่อมโยงพื้นที่ด้วยอัตลักษณ์ของชนเผ่าซึ่งทั้ง 3 พื้นที่มีร่วมกันเพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของประเพณี เรื่องเล่า ตำนาน และทรัพยากรของพื้นที่ รวมทั้งการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีที่ได้รับการคัดเลือกระดับอำเภอให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยมีประเด็นโจทย์วิจัยและแนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 กรอบประเด็นโจทย์วิจัยและเป้าหมายผลลัพธ์กรอบการวิจัยที่ 1

กรอบการวิจัยที่ 1 : การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”	
ประเด็นโจทย์วิจัย ที่สำคัญ	1. การเชื่อมโยง และสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย อัตวิถี วัฒนธรรมนิยมประเพณี การประกอบอาชีพ อาหารพื้นถิ่น เป็นต้น 2. การพัฒนาและยกระดับคุณภาพ มาตรฐานการบริการ และผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมอย่างครบวงจรโซ่อุปทาน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดใหม่ 3. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ยกระดับการจัดการโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว 4. การพัฒนาศักยภาพ และยกระดับผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด เพื่อมีส่วนร่วมในจัดทำแผนการท่องเที่ยวร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และยกระดับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึง การขับเคลื่อนผลผลิตไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายในระดับพื้นที่ และระดับจังหวัด
ข้อกำหนดในการ พัฒนาโจทย์วิจัย เชิงพื้นที่และการ พัฒนาข้อเสนอ โครงการวิจัย	1. ประเด็นโจทย์ดังกล่าวสามารถนำไปสู่การยกระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ในชุมชนและสามารถขยายผลสู่การใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม 2. เป็นการดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 3. เป็นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาพัฒนาสู่การยกระดับรายได้ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน
เป้าหมายและ ผลผลิตที่ต้องการ	1. ได้ต้นแบบ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่เชื่อมโยง และสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ 2. ได้นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ที่ยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ผลิตภัณฑ์ชุมชน และบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการยกระดับ และพัฒนาด้วยนวัตกรรมจนได้รับการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง สามารถแข่งขันในตลาดใหม่ได้ และสามารถสนับสนุนให้ก่อเกิดรายได้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มขึ้นอย่าง

กรอบการวิจัยที่ 1 : การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”	
	น้อยร้อยละ 10 จากรายได้เดิม 4. ฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว 1 ฐาน ครอบคลุมพื้นที่วิจัยทั้ง 3 พื้นที่ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนใช้ประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5. รูปแบบการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว 1 เส้นทางครอบคลุมพื้นที่วิจัยทั้ง 3 พื้นที่ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ใช้ประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6. ได้แผนธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่วิจัยละ 1 แผน 7. ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับการพัฒนาศักยภาพมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและร่วมขับเคลื่อนประเด็นหรือผลิตภัณฑ์จากการวิจัยสู่นโยบายระดับพื้นที่ และจังหวัดที่เอื้อให้ก่อการรักษาสภาพและวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงก่อให้เกิดรายได้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มขึ้น

กรอบการวิจัยที่ 2 ประเด็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า

เป้าหมาย : มุ่งเน้นการยกระดับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยในปี พ.ศ. 2559-2561 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการยกระดับมูลค่า และคุณค่าสู่ความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด สามารถเป็นผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์หรือผลิตภัณฑ์ระดับจังหวัด รวมทั้งสามารถนำเข้าสู่การค้าเสรีเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการประเมินเพื่อเป็นสินค้าลำปางแบรนด์ หรือ The Best of Lamphang OTOP โดยมุ่งเน้นการใช้นวัตกรรม องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา ประกอบกับต้นทุนทางสังคมของพื้นที่ในการยกระดับ และสามารถขยายผลเชื่อมโยงไปยังผู้ประกอบการทั้งระดับ ต้นน้ำ ระดับกลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งนี้กำหนดให้ประเด็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าดำเนินการภายใต้แนวคิด Value Chain, Supply Chain และ Value Network สามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ขยายหรือต่อยอดไปยังเครือข่ายอื่นๆ รวมทั้งการต่อยอดและสร้างมูลค่า และคุณค่าทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้น ใน 3 ผลิตภัณฑ์ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ผลิตภัณฑ์ ข้าวแต่น และผลิตภัณฑ์จากการประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด โดยมีประเด็นของโจทย์วิจัยและการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 กรอบประเด็นโจทย์วิจัยและเป้าหมายผลลัพธ์กรอบการวิจัยที่ 2

กรอบการวิจัยที่ 2 : ประเด็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า	
ประเด็นโจทย์วิจัยที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับผลิตภัณฑ์	
ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ	1. การวิจัยเพื่อค้นหาการบริหารจัดการเพื่อยกระดับเครือข่ายและการสร้างนวัตกรรมจัดการเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 2. การวิจัยที่แสวงหาการขยายพื้นที่ตลาดของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 3. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟที่ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มในทุกส่วนของห่วงโซ่แห่งคุณค่า
ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น	1. การวิจัยที่ยกระดับผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ของข้าวแต๋นเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยนวัตกรรมที่สามารถแข่งขันเชิงพาณิชย์ได้ 2. การวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค ช่องทางการตลาด และการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดใหม่ของผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น
ผลิตภัณฑ์การประยุกต์ใช้ในการลดสารโพลาาร์ในน้ำมันทอด	1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติด้วยนวัตกรรม เพื่อลดปริมาณสารโพลาาร์ในน้ำมันทอด ที่สร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ในระดับอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการรายย่อย และในครัวเรือนได้ 2. การวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตลาด ช่องทางการตลาด และการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรมในตลาดใหม่
เป้าหมายและผลผลิต	
1. เครือข่ายผู้ประกอบการในผลิตภัณฑ์ได้รับการยกระดับ สร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดใหม่ 2. นวัตกรรมการแปรรูปเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าตลอดห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ข้าวแต๋น และผลิตภัณฑ์ลดปริมาณสารโพลาาร์ 3. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยกระดับและพัฒนา ได้รับการรับรองมาตรฐานที่สูงขึ้นหรือเพิ่มขึ้น 4. รูปแบบบริหารจัดการเครือข่ายผู้ประกอบการในห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ 5. ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาศักยภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	

จากตารางที่ 8 และตารางที่ 9 นำเสนอถึงกรอบการวิจัยอันเกิดจากผลการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ในวันที่ 19 ธันวาคม 2561 ณ พื้นที่บ้านโป่งน้ำร้อน ต.เสริมกลาง อ.เสริมงาม จ.ลำปาง วันที่ 22 ธันวาคม 2561 ณ พื้นที่บ้านจำปุย ต.แจ้ซ้อน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง และการพัฒนาข้อเสนอโครงการ ในวันที่ 26 ธันวาคม 2561 และวันที่ 8 มกราคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ภาควิชาเครือข่าย ซึ่งมีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ทั้งนี้การได้มาซึ่งกรอบการวิจัยดังกล่าวนี้เกิดจากการพัฒนาภายใต้ทุนเดิมของจังหวัดลำปาง ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 2 ในหัวข้อบริบทเชิงพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งได้นำเสนอถึงทุนทางสังคมของจังหวัดลำปาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางสังคมทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและทรัพยากรเชิงพื้นที่ด้านต่างๆ อันนำมาสู่การกำหนดกรอบการวิจัยกรอบที่ 1 การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” รวมทั้งการนำเสนอผลการดำเนินโครงการวิจัยภายใต้การดำเนินงานในปีที่รับทุนก่อนหน้านี้ซึ่งเป็นทุนเดิมในการดำเนินโครงการวิจัย อันนำไปสู่การกำหนดกรอบการวิจัยที่ 2 ประเด็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า ซึ่งได้มีการพัฒนาโจทย์วิจัย ข้อเสนอโครงการวิจัยในเวทีและกิจกรรมต่างๆ ดังที่ได้นำเสนอในตารางที่ 7 นั้นทำให้ได้ข้อเสนอโครงการวิจัยที่ผ่านการพัฒนาและการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ พี่เลี้ยงประจำมหาวิทยาลัยจากแหล่งทุน และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยซึ่งเป็นชุมชนเป้าหมายในพื้นที่วิจัยโดยตรง

ทั้งนี้โครงการวิจัยซึ่งเป็นลักษณะของชุดโครงการ และโครงการวิจัยย่อยภายใต้ชุดโครงการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรทุนวิจัยสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย กรอบการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัยร่วม	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
1.	แผนงานวิจัย: กระบวนการสืบทอดและดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน เชื่อมโยงเรื่องเล่าเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำป๋ อำเภอมแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ ดร.ธนพร หมูคำ อาจารย์ ดร.ศิรญา จนาศักดิ์** อาจารย์ ดร.ชดนาเรี มีสุขโช	มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาการจัดการ วิทยาศาสตร์	50,000	สกว.1/2562
	โครงการย่อยที่ 1: อัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำป๋ อำเภอมแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ชุตินิษฐ์ ปานคำ** รศ.ดร.ปองปรารถน์ สุนทรเกสัช อาจารย์เอกสิทธิ์ ไชยปิน**	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาศาสตร์	100,000	สกว.2/2562
	โครงการย่อยที่ 2: การสืบค้นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านเรื่องเล่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน:บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำป๋ อำเภอมแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	ผศ.สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข อาจารย์เอื้อมพร ฟูเต็มวงศ์ อาจารย์พชรวลี กนิษฐเสน อาจารย์ ดร.ชดนาเรี มีสุขโช	มนุษยศาสตร์ฯ มนุษยศาสตร์ฯ มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาศาสตร์	100,000	สกว.3/2562
	โครงการย่อยที่ 3: การสื่อสารเพื่อพัฒนาศักยภาพทุนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำป๋ อำเภอมแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ ดร.สุวรรฐ แลสันกลาง อาจารย์ชุตินิษฐ์ ปานคำ อาจารย์อดิศร สวดยฉลาด	มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ	100,000	สกว.4/2562
	โครงการย่อยที่ 4: การพัฒนาระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) โดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำป๋ อำเภอมแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ ดร.สุนทรทิพย์ สุภจันทร อาจารย์พิมาย วงศ์ทา** อาจารย์ชนม์ธนะ สุวรรณ ผศ.รัชฎาภรณ์ ทองแป้น อาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ พองเงิน	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาศาสตร์	90,000	สกว.5/2562
รวมงบประมาณ				440,000	

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัยร่วม	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
2.	แผนงานวิจัย: กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	รศ.ดร.พรชนก ทองลาด อาจารย์ ดร.ศิรญา จนาศักดิ์ อาจารย์ปิยะรัตน์ ทองธานี อาจารย์สุวรรณี เครือฟุ้ง** อาจารย์ขมัยพร กาญจนพันธุ์**	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ เทคโนโลยีการเกษตร ครุศาสตร์ วิทยาการจัดการ	120,000	สกว.6/2562
	โครงการย่อยที่ 1: การบริหารจัดการ กลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ขมัยพร กาญจนพันธุ์ อาจารย์ภัทราภรณ์ คำลือสาย** อาจารย์สุวรรณี เครือฟุ้ง อาจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล** อาจารย์สนธิญา สุวรรณราช อาจารย์เอกนรินทร์ สีฝืน**	วิทยาการจัดการ ครุศาสตร์ ครุศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาการจัดการ ครุศาสตร์	100,000	สกว.7/2562
	โครงการย่อยที่ 2: นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ ดร.มยุรี ขมภู ผศ.ปัทมา อภิชัย อาจารย์ ดร.สำเริง นราแก้ว อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช อาจารย์ ดร.ทิพรัตน์ ตีฆะปัญญา	เทคโนโลยีการเกษตร วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาการจัดการ เทคโนโลยีการเกษตร	150,000	สกว.8/2562
	โครงการย่อยที่ 3: การสร้างเสริมคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ของหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ผศ.ปัทมา อภิชัย อาจารย์ ดร.สำเริง นราแก้ว อาจารย์ภัทราภรณ์ คำลือสาย ผศ.ศิริกร อินคำ อาจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล อาจารย์พิฑูร กาญจนพันธุ์**	วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ฯ ครุศาสตร์ วิทยาการจัดการ	100,000	สกว.9/2562

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัยร่วม	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
	โครงการย่อยที่ 4: การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอมะแมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์บัณฑิต บุชบา ผศ.ดร.พิรภพ จันทรแสนตอ** ผศ.ดร.อนุรักษ์ อาทิตย์กวี ผศ.ดร.สุเทพ ทองคำ** อาจารย์ ดร.อารยา อริยา**	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ	180,000	สกว.10/2562
รวมงบประมาณ				650,000	
3	แผนงานวิจัย: กลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอมะแมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ผศ.ดร.พอใจ สิงหนตร ผศ.ดร.ภริธิดา วัฒนาพรรณกิตติ** ผศ.อำนาจ สงวนกลาง อาจารย์กมลวรรณ ทาวัน** อาจารย์รัตนภัทร มะโนชัย	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาการจัดการ เทคโนโลยีการเกษตร	80,000	สกว.11/2562
	โครงการย่อยที่ 1: พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด : บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอ แม่แมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด อาจารย์ชุตินิษฐ์ ปานคำ อาจารย์ ดร.วิศท์ เศรษฐกร	มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ	200,000	สกว.12/2562
	โครงการย่อยที่ 2: การพัฒนาโลจิสติกส์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอมะแมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	อาจารย์ ดร.ศิรญา จนาศักดิ์ อาจารย์ชัยฤกษ์ ต้นติเตชะ ** อาจารย์ ดร.กรรณิการ์ สายเทพ** อาจารย์นลินทิพย์ กองคำ** อาจารย์กนกพร ศรีวิชัย**	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ	190,000	สกว.13/2562
รวมงบประมาณ				470,000	

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัยร่วม	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
4.	โครงการวิจัย: การสังเคราะห์ องค์ความรู้ นวัตกรรม การท่องเที่ยว โดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	รศ.ดร.บุญทวรรณ วิงวอน ผศ.วิไลลักษณ์ พรหมเสน	วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ	95,000	สกว.14/2562
รวมงบประมาณ				95,000	

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย กรอบการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
1.	แผนงานวิจัย: นวัตกรรมลดปริมาณสารโพลาไรในน้ำมันทอดโดย ใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัด ลำปาง	อาจารย์ ดร.วีรณัฐ คุณานนท์ อาจารย์สุชี สุขดี** อาจารย์ ดร.ศรัญญา วัฒนานนท์	วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการเกษตร	50,000	สกว.15/2562
	โครงการย่อยที่ 1: แนวทางการพัฒนารูปแบบและลักษณะของชุดลด ปริมาณสารโพลาไรในน้ำมันทอดสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัด ลำปาง	อาจารย์ ดร.ศรัญญา วัฒนานนท์ ผศ.ดร.พนัสกร อุดมพุทธิเมฆากุล อาจารย์ ดร.วีรพร สุพจน์ธรรมจารี** อาจารย์ ดร.สำเร็จ นราแก้ว อาจารย์ ดร.ศิวัช ตั้งประเสริฐ อาจารย์ ดร.วิภาณุช ไบศล	เทคโนโลยีการเกษตร วิทยาศาสตร์ วิทยาการจัดการ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์	60,000	สกว.16/2562

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
	โครงการย่อยที่ 2: การประยุกต์ใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับเพื่อลดปริมาณสารโพลารีในน้ำมันทอดข้าวแต่น	อาจารย์สุชี สุขดี ผศ.พูนฉวี สมบัติศิริ อาจารย์ ดร.ธีรภรณ์ พรหมอนันต์** อาจารย์ณรงค์ คชภักดี อาจารย์ ดร.วีรณัฐ คฤหานนท์**	วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์	260,000	สกว.17/2562
รวมงบประมาณ				370,000	
2.	แผนงานวิจัย: การยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน	ผศ.กาญจนา รัตนธีรวิเชียร อาจารย์วีระ พันอินทร์ ** ผศ.ฐานันดร โต๊ะถม** อาจารย์อัศจร แม่บ้าน** ผศ.ชัยเนตร ชนกคุณ ผศ.จรรวรณ์ ลิมป์ไพบุลย์ อาจารย์ศักดิ์ชัย ศรีมากรณ์**	วิทยาการจัดการ วิทยาศาสตร์ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์ฯ มนุษยศาสตร์ฯ วิทยาการจัดการ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	120,000	สกว.18/2562
	โครงการย่อยที่ 1: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมสู่ตลาดใหม่	อาจารย์ ดร.ณัฐมา เหล่ากุลติก ผศ.ดร.ฤทัย ไทยสุชาติ อาจารย์ ดร.ทิพรรัตน์ ตีฆะปัญญา	เทคโนโลยีการเกษตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการเกษตร	170,000	สกว.19/2562
	โครงการย่อยที่ 2: การยกระดับเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอก ดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง	ผศ.เนตรดาว โทธรัตน์** อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช อาจารย์ ดร.อัจฉรา เมฆสุวรรณ** ผศ.ปัทมา อภิชัย	วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาการจัดการ วิทยาศาสตร์	95,000	สกว.20/2562
รวมงบประมาณ				385,000	

ลำดับ	แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย	สังกัดคณะ	งบประมาณ	เลขที่สัญญาทุน
3.	แผนงานวิจัย : การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ผศ.ดร.นันทินา ดำรงวัฒนกุล อาจารย์ดร.มยุรี ชมภู อาจารย์ดร.ณัฐมา เหล่ากุลดิลก ผศ.ดร.จำเนียร มีสำลี ผศ.สมชาย เมืองมูล อาจารย์ดร.อาชวิน ใจแก้ว	เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร ครุศาสตร์ วิทยาการจัดการ	180,000	สกว.21/2562
	โครงการย่อยที่ 1 : ความต้านทานการหักล้มของข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 ภายใต้การจัดการปุ๋ยไนโตรเจนอย่างเหมาะสม	ผศ.ดร.จำเนียร มีสำลี อาจารย์ ดร.จักรชัยวัฒน์ กาวีวงศ์** ผศ.ดร.นันทินา ดำรงวัฒนกุล	เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร	120,000	สกว.22/2562
	โครงการย่อยที่ 2: การศึกษากระบวนการเร่งอายุการเก็บข้าวเหนียว กข6 เพื่อการผลิตข้าวแต่นและการพัฒนาต้นแบบระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์แบบอัตโนมัติสำหรับบ่มข้าวระดับโรงงานนึ่ง	อาจารย์ ดร.ณัฐมา เหล่ากุลดิลก ผศ.ดร.นันทินา ดำรงวัฒนกุล ผศ.ดร.รวิภา ยงประยูร ผศ.วราคม วงศ์ชัย อาจารย์อดิสร ทินกร ณ อยุธยา	เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอุตสาหกรรม เทคโนโลยีอุตสาหกรรม เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	430,000	สกว.23/2562
	โครงการย่อยที่ 3 : การเพิ่มศักยภาพของธุรกิจผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมด้านอาหารและบรรจุภัณฑ์	อาจารย์ ดร.มยุรี ชมภู อาจารย์รัตนภัทร มะโนชัย** อาจารย์กุสุมา ทินกร ณ อยุธยา	เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร	120,000	สกว.24/2562
รวมงบประมาณ				815,,000	
รวมงบประมาณทั้งสิ้น				3,260,000	

หมายเหตุ : ** หมายถึงนักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่

จากตารางที่ 10 และตารางที่ 11 แสดงข้อมูลชุดโครงการและโครงการวิจัยย่อยภายใต้ชุดโครงการต่างๆ ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ซึ่งมีนักวิจัยหน้าใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในระยะ 3 ปีย้อนหลัง (2560-2562) จำนวนทั้งสิ้น 32 คน โดยในการเป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย หรือโครงการวิจัยย่อยที่นำเสนอข้างต้นนั้นมีการบูรณาการศาสตร์ของแต่ละโครงการโดยมีนักวิจัยที่มาจากคณะ สาขาวิชาต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ข้อมูลนักวิจัยแยกตามคณะที่สังกัด

แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยย่อย	วจ.	มนุษย์ฯ	ครุฯ	วิทย์ฯ	เกษตร	เทคโนโลยี	รวม
แผนงานวิจัย: กระบวนการสืบทอดและดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน เชื่อมโยงเรื่องเล่าเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	6	8	0	4	0	0	18
แผนงานวิจัย: กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	12	1	7	4	3	0	27
แผนงานวิจัย: กลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	9	3	0	0	1	0	13

แผนงานวิจัย/โครงการวิจัยย่อย	วจ.	มนุษย์ฯ	ครุฯ	วิทย์ฯ	เกษตร	เทคโนโลยี	รวม
โครงการวิจัย: การสังเคราะห์ องค์ความรู้ นวัตกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	1	1	0	0	0	0	2
แผนงานวิจัย: นวัตกรรมลดปริมาณ สารโพลาไรในน้ำมันทอดโดยใช้ขี้ข้าวโพด เป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต๋น ในจังหวัดลำปาง	1	0	0	11	2	0	14
แผนงานวิจัย: การยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่ เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่าน กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของ เครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน	6	2	0	3	2	1	14
แผนงานวิจัย: การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการ ผลิต และผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นด้วย นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1	0	1	0	12	3	17
รวม	36	15	8	22	20	4	105

หมายเหตุ : วจ. หมายถึง คณะวิทยาการจัดการ, มนุษย์ฯ หมายถึง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ครุฯ
หมายถึง คณะครุศาสตร์, วิทย์ หมายถึง คณะวิทยาศาสตร์, เกษตร หมายถึง คณะเทคโนโลยีการเกษตร และเทคโนโลยี หมายถึง คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

จากข้อมูลตารางที่ 12 แสดงจำนวนนักวิจัยของชุดโครงการและโครงการวิจัยย่อยรวมทั้งสิ้น 6 แผนงานวิจัย ประกอบด้วย กรอบการวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” มีจำนวน 3 แผนงานวิจัย และ 1 โครงการวิจัยเดี่ยวเชิงสังเคราะห์ รวมนักวิจัยทั้งสิ้น 60 คน และกรอบการวิจัยที่ 2 การต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า มีจำนวน 3 แผนงานวิจัย รวมนักวิจัยทั้งสิ้น 45 คน โดยรวมนักวิจัยที่ดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ 105 คน ซึ่งกระจายทั้งใน 6 คณะของมหาวิทยาลัย โดยจากตารางพบว่าคณะวิทยาการจัดการมีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการมากที่สุดรวม 36 คน รองลงมาคือคณะวิทยาศาสตร์ มีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการรวม 22 คน คณะเทคโนโลยีการเกษตรมีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการ 20 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการ 15 คน คณะครุศาสตร์ มีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการรวม 8 คน และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีจำนวนนักวิจัยเข้าร่วมเป็นคณะผู้วิจัยในแต่ละโครงการ 4 คน ทั้งนี้มีนักวิจัยบางคนเป็นทีมคณะผู้วิจัยมากกว่า 1 โครงการแต่ไม่เกิน 3 โครงการตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้

4.2 ผลการดำเนินโครงการวิจัย

ภายใต้การดำเนินโครงการวิจัยของแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย ซึ่งได้กำหนดผลลัพธ์ของโครงการวิจัยแต่ละโครงการ ให้มีการรายงานผลการดำเนินงานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะ 5 เดือน และระยะสิ้นสุดโครงการ ซึ่งแต่ละโครงการวิจัยย่อยได้นำเสนอผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยสามารถนำเสนอผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยโดยสรุปดังตารางที่ 13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงผลการดำเนินงานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
สกว. 1/2562	แผนงานวิจัย : กระบวนการสืบทอดและดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน เชื่อมโยงเรื่องเล่าเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์อาหารชาติพันธุ์ที่อยู่ในหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน ชาติพันธุ์เมี่ยน ที่อยู่ในหมู่บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และชาติพันธุ์ปาเกอญอ ที่อยู่ในหมู่บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม ว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นเฉพาะของชาติพันธุ์อย่างไรบ้าง 2. เพื่อสังเคราะห์และเชื่อมโยงกระบวนการสื่อสารด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์กับเรื่องเล่าที่ถ่ายทอดสืบทอดจากปราชญ์ของชุมชน อันเป็นการสืบสานตำนาน เรื่องเล่าของชุมชน เป็น Story โดยชุมชน ที่แฝงฝังคติ ความเชื่อของชาติพันธุ์ ส่งต่อความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชุมชน เป็นการสืบทอดและดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์รวมทั้งเป็นการยกย่องคุณค่าด้านภูมิปัญญาของชุมชน 3. เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของปาเกอญอ เมี่ยน และลหู่ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมชุมชน	1. ได้ข้อมูลเชิงลึกด้านอัตวิธของชาติพันธุ์ปาเกอญอ เมี่ยน ลหู่ และลาหู่ ที่อยู่ในหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และหมู่บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม 2. ได้ชุดความรู้ในการบริหารจัดการวิจัยเชิงพื้นที่จากชุดโครงการย่อย จำนวน 4 โครงการ	1. ได้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว /ข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารเรื่องเล่า การสื่อสารของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 2. ได้ฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว/ข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาอาหาร เรื่องเล่า การสื่อสารของชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศชุมชน 3. ได้ชุดรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ 4. โครงการย่อย จำนวน 4 ชุดโครงการ ในชุดโครงการใหญ่ 5. ได้ผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยชุมชน
สกว. 2/2562	โครงการย่อยที่ 1: อัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอ เมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	1. ได้อัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านของ 3 ชุมชน 2. ส่งต่อข้อมูลให้กับโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ฯ และแผนวิจัยภายใต้โครงการ การพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็ง	1. ได้ภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชน 2. ได้ขั้นตอนและกระบวนการผลิตอาหารพื้นบ้านโดยคนในชุมชน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	วัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อสืบค้นหาอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน,บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน,บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 3. เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านและเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน,บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางอย่างยั่งยืน	ของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม 3. ได้เรื่องเล่าผ่านอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น	3. ได้อัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านที่สามารถส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพของชุมชนได้ 4. ได้สื่อประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ชุมชน 3 แห่ง 5. ได้คู่มืออาหารพื้นบ้านจำนวน 3 เล่ม
สกว. 3/2562	โครงการย่อยที่ 2: การสืบค้นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านเรื่องเล่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน:บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอ แม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง วัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อสืบค้นเรื่องเล่าผ่านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางเป็นข้อมูลสำหรับชุดความรู้ 2. เพื่อวิเคราะห์และเชื่อมโยงเรื่องเล่าอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เป็นชุดความรู้สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ได้ข้อมูลสำหรับจัดทำชุดความรู้เรื่องเล่าอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชุมชน	1. ได้ชุดความรู้เรื่องเล่าอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ของชุมชนบ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน
สกว. 4/2562	โครงการย่อยที่ 3: การสื่อสารเพื่อพัฒนาศักยภาพทุนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	1. ได้บริบทรอบด้านของ3ชุมชน 2. ได้ข้อมูลต้นทุน/ศักยภาพทุนชุมชนของ 3 ชุมชน	1. ได้การเชื่อมโยงและสื่อสารถึงศักยภาพของทุนชุมชนของแต่ละบริบทพื้นที่ 2. ได้สื่อสารคดีเพื่อประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	<u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อวิเคราะห์บริบทของชุมชนและพัฒนาศักยภาพทุนของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชน ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 3. เพื่อเชื่อมโยงและสื่อสารถึงศักยภาพของทุนชุมชนของแต่ละบริบทพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แจ่ม	3. ได้แนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ด้านทุนของชุมชน 3ชุมชน 4. ได้เครือข่ายผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด 5. ได้สรุปผลการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านทุนของชุมชน 3ชุมชน	ทุนชุมชน 3ชุมชน 3. ได้คู่มือการพัฒนาทุนชุมชน 3 พื้นที่
สกว. 5/2562	โครงการย่อยที่ 4: การพัฒนาระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) โดยชุมชน:บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้อย่างเหมาะสม ตามความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ 2. เพื่อจัดเก็บและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการ	1. ได้ข้อมูลเพื่อจัดทำรูปแบบระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย บ้านโป่งน้ำร้อน 2. สร้างการรับรู้ และเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการหารูปแบบระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย บ้านโป่งน้ำร้อน - ได้พิกัดจุดตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ บ้าน	1. โปรแกรมประยุกต์ระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย บ้านโป่งน้ำร้อนได้รับการเผยแพร่สู่ชุมชนและหน่วยงาน 2. ได้โปรแกรมประยุกต์ระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย บ้านโป่งน้ำร้อน ที่มีประสิทธิภาพตามความต้องการของชุมชน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	ท่องเที่ยวโดยชุมชน	แม่แจ่ม บ้านจำป๋าย บ้านโป่งน้ำร้อนเพื่อทำการปักหมุดในระบบฐานข้อมูล - ได้รูปแบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) - ได้รูปแบบระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำป๋าย บ้านโป่งน้ำร้อน ตามความต้องการของชุมชน - ได้ระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำป๋าย บ้านโป่งน้ำร้อน และโปรแกรมประยุกต์	- ผู้ใช้โปรแกรมประยุกต์ระบบระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำป๋าย บ้านโป่งน้ำร้อน มีความพึงพอใจ - ชุมชนมีความรู้ และมีผู้ดูแลในการใช้โปรแกรมประยุกต์ระบบฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) บ้านแม่แจ่ม บ้านจำป๋าย บ้านโป่งน้ำร้อน
สกว. 6/2562	แผนงานวิจัย: กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำป๋าย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> การศึกษาครั้งนี้ เน้นการดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และภาคีเครือข่าย (Participatory Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ และประเมินโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการดังนี้ 1. การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. เกิดองค์ความรู้ การพัฒนาและสร้างความรู้ ในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ และผ้า ทั้งด้านโครงสร้างองค์กร กระบวนการผลิตและต้นทุนขาย กระบวนการควบคุมคุณภาพต้นทุนผลิตภัณฑ์และการตลาด เป็นต้น และนำไปสู่นวัตกรรมกระบวนการจัดการกลุ่ม	1. เกิดนวัตกรรมกระบวนการจัดการความรู้และการสังเคราะห์ด้านด้านกิจกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เกิดกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพ มาตรฐานของกลุ่ม เกิดกิจกรรมการทบทวนงานด้วยกระบวนการ PDCA เพื่อบรรลุเป้าหมาย 2. การจัดการความรู้ด้านการจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	2. นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้และ ผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อ การท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. การสร้างเสริมคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักเพื่อเข้าสู่การรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 4. การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่การตลาดเพื่อการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน		
สกว. 7/2562	โครงการย่อยที่ 1: การบริหารจัดการ กลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้า ปักอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้า ปักอัตลักษณ์ชุมชน 2. เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	1. ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับกลุ่ม 2. มีแผนปฏิบัติการกลุ่ม 3. รายงานความก้าวหน้า 4. รายงานสรุปการเงินระยะ 6 เดือน	1. ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายได้รับการ พัฒนา 2. เกิดการพัฒนาและยกระดับการเชื่อมโยง ภาคีเครือข่ายกลุ่ม 3. เกิดการขับเคลื่อนรดยบายเชิงพื้นที่ 4. ได้นวัตกรรมกระบวนการในการพัฒนากลุ่ม โดยใช้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน
สกว. 8/2562	โครงการย่อยที่ 2: นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปัก อัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำ ปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน กลุ่มชาติพันธุ์อี	1. ช้อค้นพบปัญหาและความต้องการด้าน กระบวนการเรียนรู้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของ ทุนเดิมจากไม้กับผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน 2. ช้อค้นพบนวัตกรรมกระบวนการการเรียนรู้ใน การต่อยอดผลิตภัณฑ์ของทุนเดิมจากไม้กับผ้า ปักอัตลักษณ์ชุมชน	1. เกิดกระบวนการการสร้างมูลค่าเพิ่มโดย การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ผ้าปักอัตลักษณ์ ชุมชน สู่เชิงพาณิชย์ 2. ทบทวนงานด้วยกระบวนการ PDCA เพื่อ บรรลุเป้าหมาย

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	วเมี่ยน หรือเ้า บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาและพัฒนานวัตกรรมกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้กับผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้กับผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่เชิงพาณิชย์		
สกว. 9/2562	โครงการย่อยที่ 3: การสร้างเสริมคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ของหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปจากไม้และผ้าปักสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของชุมชนในปัจจุบัน 2. เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของชุมชน	1. ทราบสภาพปัญหา และได้แนวทางการพัฒนาและศักยภาพของชุมชน ในด้านของอัตลักษณ์ชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชน 2. ได้ทีมวิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนงานวิจัย	1. ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานอย่างน้อย 2 ผลิตภัณฑ์ 2. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 3. ได้เผยแพร่ข้อมูลการวิจัยสู่ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย อย่างน้อย 1 ครั้ง
สกว. 10/2562	โครงการย่อยที่ 4: การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้า	ระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยว	1. สร้างตลาดการค้าออนไลน์สำหรับจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชน 2. การเผยแพร่องค์ความรู้การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอัตลักษณ์ชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้าน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	ปักอิฐลักษณะชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า 2. เพื่อสร้างตลาดการค้าออนไลน์สำหรับจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอิฐลักษณะชุมชน		แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม 3. รายงานฉบับสมบูรณ์การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากไม้และผ้าปักอิฐลักษณะชุมชนสู่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม
สกว. 11/2562	แผนงานวิจัย: กลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อสร้างกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน 2. เพื่อจัดทำแผนธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน 3. เพื่อกำกับ ติดตาม วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการย่อยในชุดโครงการกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม	1. ทีมวิจัยทราบข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ 2. ทีมวิจัยและพื้นที่มีความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย 3. มีเครื่องมือในการสกัดองค์ความรู้กลไกการจัดการชุมชนเพื่อเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว	1. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว 2. ได้แผนธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
สกว. 12/2562	โครงการย่อยที่ 1: พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อจัดการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอ แม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อวิเคราะห์พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน 3. เพื่อสร้างการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน 4. เพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน	1. ได้ข้อมูลเชิงลึกบริบทพลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ3ชุมชน 2. ได้แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกระดับการท่องเที่ยวของชุมชนของ3ชุมชน 3. การมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายผู้ประกอบการกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิดและหน่วยงานทุกภาคส่วน 5. แผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	1. การมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. คณะทำงาน ผู้นำชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นเจ้าบ้านที่ดี รองรับการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว 3. ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน / ผลิตภัณฑ์ชุมชน สู่การกำหนดเป็นนโยบายในพื้นที่ และระดับจังหวัด 4. กระบวนการทำงานของนักวิจัยที่ผ่าน AAR
สกว. 13/2562	โครงการย่อยที่ 2: การพัฒนาโลจิสติกส์และเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในลักษณะกลไกการจัดการพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. พัฒนาศักยภาพและความพร้อมด้านการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวโดย	1. ข้อมูลโลจิสติกส์ชุมชน 2. ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว/ผลิตภัณฑ์/บริการ/กิจกรรมการท่องเที่ยว 3. กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ร่วมกันพัฒนากับนักวิจัย 4. แผนพัฒนาความพร้อมด้านโลจิสติกส์ชุมชน 5. ผลการทำประชาพิจารณ์ด้านโลจิสติกส์ชุมชน 6. ชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพและความ	1. แผนพัฒนาความพร้อมด้านเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 2. ผลการทำประชาพิจารณ์ด้านเส้นทาง/โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชน 3. ชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมเกี่ยวกับเส้นทาง/โปรแกรมการท่องเที่ยว และมีคฤหาสน์ท้องถิ่น 4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ด้านการ

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	ชุมชน อาทิ เส้นทางสัญจร การจัดการระบบขนส่งมวลชนในการเข้าถึงพื้นที่เป้าหมาย และสร้างความเชื่อมโยงของเส้นทางท่องเที่ยว 3 พื้นที่ : บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน จังหวัดลำปาง 2. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชื่อมโยงอัตวิถิชุมชน 3 พื้นที่ 3 พัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสามารถเชื่อมโยงการจัดการโลจิสติกส์และเส้นทางท่องเที่ยว โดยชุมชนด้วยตนเอง	พร้อมด้านโลจิสติกส์	ท่องเที่ยวโดยชุมชน ระหว่างนักวิจัย ชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย 5. สรุปแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
สกว. 14/2562	โครงการวิจัย: การสังเคราะห์ องค์ความรู้ นวัตกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อสังเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการสนับสนุนแผนงานวิจัย จำนวน 3 พื้นที่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย 2. เพื่อติดตาม ประเมินผลและการสังเคราะห์องค์ความรู้ งานวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ภายใต้กรอบการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” 3. เพื่อนำเสนอผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้สู่นักวิจัยและชุมชน เพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวให้บรรลุเป้าหมาย	1. ได้แผนการดำเนินการวิจัย 2. นักวิจัยได้รับทราบข้อมูลและมีความเข้าใจตรงกันว่าต้องมีการรายงานให้กับทีมสังเคราะห์งานวิจัย 3. ได้ผลการติดตามแผนงานวิจัยบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง 4. ได้ผลการติดตามแผนงานวิจัยบ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง 5. ได้ผลการติดตามแผนงานวิจัยบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 6. ได้ผลการประชุมของหัวหน้าแผนงานวิจัยและหัวหน้าโครงการวิจัยและทีมงานวิจัย 7. ได้ผลของความต้องการในการฝึกอบรมเครื่องมือวิจัยและมาตรวัด/การตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด	1. ได้ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 2. ได้ผลการประชุม 3. ได้ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ 4. ได้องค์ความรู้จากเวทีชุมชน จำนวน 3 พื้นที่ 5. ได้บทเรียนงานวิจัยกับหัวหน้าแผนงานและหัวหน้าโครงการวิจัย 6. ได้ผลการสังเคราะห์ชุดโครงการ จำนวน 3 พื้นที่

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
สกว. 15/2562	แผนงานวิจัย: นวัตกรรมลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ขี้ข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต๋นในจังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรมในการใช้วัสดุดูดซับธรรมชาติเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด 2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยและนวัตกรรมในการใช้วัสดุดูดซับธรรมชาติเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด 3. เพื่อสังเคราะห์และเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ 4. เพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่การวิจัยและนวัตกรรมการใช้วัสดุดูดซับธรรมชาติเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด	1. ได้รูปแบบของชุดลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดจากความต้องการของผู้ประกอบการข้าวแต๋น 2. ได้นวัตกรรมชุดลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด 3. รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานในแต่ละโครงการวิจัยย่อย	1. ได้ผลการวิจัยครบถ้วนในทุกโครงการย่อย 2. ได้แนวทางการเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง 3. คู่มือความรู้จากการถอดบทเรียนจากงานวิจัย
สกว. 16/2562	โครงการย่อยที่ 1: แนวทางการพัฒนารูปแบบและลักษณะของชุดลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต๋นในจังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อศึกษารูปแบบของชุดกรองสารโพลาร์ในน้ำมันทอดที่เหมาะสมกับโรงงานผลิตข้าวแต๋นในจังหวัดลำปาง 2. เพื่อศึกษาการยอมรับของผู้ประกอบการโรงงานผลิตข้าวแต๋นที่มีต่อชุดกรองสารโพลาร์ในน้ำมัน	1. ข้อมูลลักษณะและรูปแบบชุดลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอด 2. รูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุดลดปริมาณสารโพลาร์สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้จริง	1. ข้อมูลผลการยอมรับในการใช้ผลิตภัณฑ์ชุดลดปริมาณสารโพลาร์ และแนวทางการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
สกว. 17/2562	โครงการย่อยที่ 2: การประยุกต์ใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับเพื่อลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดข้าวแต่น <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อหาประสิทธิภาพของซังข้าวโพดในการใช้เป็นวัสดุดูดซับสารโพลาร์ในน้ำมันทอด 2. เพื่อสร้างนวัตกรรมลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ	1. ได้กระบวนการและวิธีการนำซังข้าวโพดมาใช้เป็นวัสดุดูดซับสารโพลาร์ในน้ำมันทอดข้าวแต่นที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปเป็นวิธีการหรือกระบวนการต้นแบบในการประยุกต์ใช้จริงได้	1. ได้นวัตกรรมชุดลดปริมาณสารโพลาร์
สกว. 18/2562	แผนงานวิจัย: การยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน 2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแบบมีส่วนร่วม 3. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากโครงการวิจัยย่อยภายใต้แผนงานและเผยแพร่องค์ความรู้	1. รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม 2. ฐานข้อมูลเครือข่ายในโซ่อุปทานไข่เค็มฯ	1. รายงานสรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยและการเผยแพร่องค์ความรู้ 2. หลักสูตรอบรม 3. การผลิตไข่เค็มด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม 4. การสร้างเครือข่ายการผลิตด้วยสินค้าถิ่นด้วยโซ่อุปทาน 5. ต้นแบบเตาเผาถ่านซาริโคล 6. ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟสูตรไข่เค็มต่ำ

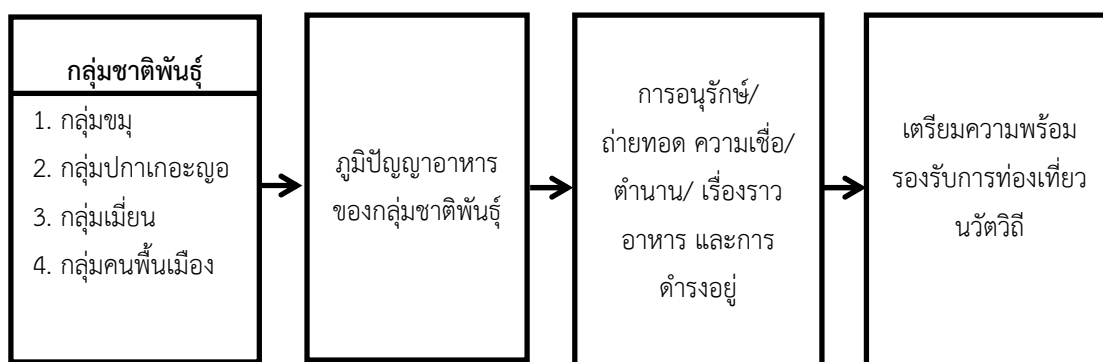
สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
สกว. 19/2562	โครงการย่อยที่ 1: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมสู่ตลาดใหม่ <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อศึกษาปริมาณไขมันและกรรมวิธีการที่เหมาะสมในการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 2. เพื่อศึกษาผลของการลดปริมาณโซเดียมคลอไรด์ต่อคุณภาพไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 3. เพื่อศึกษาอายุการเก็บรักษาไข่เค็มสมุนไพรพอกดินภูเขาไฟลดเกลือโซเดียมที่พัฒนาได้	1. ปริมาณไขมันและกรรมวิธีการซึ่มผ่านของไขมันผ่านเปลือกไข่ 2. ปริมาณเกลือสำหรับดอง/พอกไข่ที่เหมาะสม	1. อายุการเก็บรักษาของไข่เค็มสมุนไพรพอกดินภูเขาไฟและลดเกลือโซเดียม
สกว. 20/2562	โครงการย่อยที่ 2: การยกระดับเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอก ดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จ.ลำปาง 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จ.ลำปาง 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มของการดำเนินงานเครือข่ายของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จ.ลำปาง	1. สถานการณ์การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง 2. ข้อมูล รายชื่อ และศักยภาพของเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงเป็นการทำงานร่วมกันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 3. แนวทางในการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องเพื่อขับเคลื่อนสู่การทำงานร่วมกัน	1. เครือข่ายผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟเข้ามาทำงานเป็นเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม 2. การยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ 3. บทบาทและการมีส่วนร่วมในการหนุนเสริมและยกระดับของเครือข่ายและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟมีความเป็นรูปธรรม 4. แนวทางการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่องผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
			ไขเค็มพอกดินภูเขาไฟ 5. องค์ความรู้ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็มพอกดินภูเขาไฟฯ และเครือข่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้
สกว. 21/2562	แผนงานวิจัย: การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียว กข 6 ให้ผลิตข้าวคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการข้าวแต่น 2. เพื่อประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นในสถานการณ์จริง 3. เพื่อจัดการองค์ความรู้นวัตกรรมข้าวแต่นสู่ทรัพยากรเส้นทางปัญญาของมหาวิทยาลัย	1. คณะมีข้อมูลเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข 6 2. มีเครือข่ายผู้ประกอบการในสมาคมการค้าข้าวแต่นจังหวัดลำปาง เข้าร่วมให้ข้อมูลมาตรฐานวัตถุดิบและกระบวนการผลิต 3. สื่อการเรียนรู้มาตรฐานการผลิต และคุณลักษณะของวัตถุดิบข้าวแต่นเพื่อการเรียนรู้ของผู้ประกอบการ	1. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้ประกอบการกลุ่มหรือสมาคมข้าวแต่น) 2. เกิดเครือข่ายผู้ผลิตข้าวเหนียว กข 6 และผู้ประกอบการข้าวแต่นจังหวัดลำปาง 3. ได้รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายผู้ประกอบการในห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น(ที่ได้จากการต่อยอดมา) 4. การนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม 5. การเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย 6. ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นสุขภาพแนวใหม่ พร้อมข้อมูลกลยุทธ์ทางการตลาด
สกว. 22/2562	โครงการย่อยที่ 1: ความต้านทานการหักล้มของข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 ภายใต้การจัดการปุ๋ยไนโตรเจนอย่างเหมาะสม <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อแก้ไขปัญหาการหักล้มของข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 2. เพื่อทำให้ผลผลิตข้าวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น	1. ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติของดินก่อนการทดลอง 2. ต้นกล้าข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 สำหรับการปลูกทดลอง 3. พื้นที่สำหรับทดลองปลูกข้าว	1. ข้อมูลผลการวิเคราะห์จำนวนผลผลิตข้าวของเกษตรกร 2. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์/ เกษตรกรได้รับความรู้และจัดการการเพาะปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 ได้อย่างเหมาะสม /ต้นฉบับบทความทางวิชาการ

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	3. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและใช้ปุ๋ยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับชุดดินและลดต้นทุนการผลิตได้		
สกว. 23/2562	โครงการย่อยที่ 2: การศึกษากระบวนการเร่งอายุการเก็บข้าวเหนียว กข6 เพื่อการผลิตข้าวแต่นและการพัฒนาด้านระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์แบบอัตโนมัติสำหรับบ่มข้าวระดับโรงงานนำร่อง <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. เพื่อศึกษากระบวนการเตรียมข้าวเหนียว กข6 ที่เกี่ยวข้องใหม่ให้เหมาะสมต่อการผลิตข้าวแต่น 2. เพื่อศึกษาคุณภาพและการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นที่ผลิตจากข้าวที่ผ่านกระบวนการเตรียมเบื้องต้น 3. เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมข้าวเหนียว กข6 ต้นแบบระดับโรงงานนำร่อง	1. สภาวะที่เหมาะสมในการเตรียมข้าวเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตข้าวแต่น (ในห้องปฏิบัติการ)	1. ผลการวิเคราะห์การยอมรับตัวผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นจากวัตถุดิบข้าวที่ผ่านกระบวนการเตรียม 2. ระบบต้นแบบที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์แบบอัตโนมัติในการเตรียมข้าวฯ ให้เหมาะสมต่อการผลิตข้าวแต่น 3. ต้นแบบ (scale-up) นวัตกรรมเตรียมข้าวฯ ให้เหมาะสมต่อการผลิตข้าวแต่นสำหรับการใช้ประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการ
สกว. 24/2562	โครงการย่อยที่ 3: การเพิ่มศักยภาพของธุรกิจผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมด้านอาหารและบรรจุภัณฑ์ <u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u> 1. ศึกษาปริมาณคอลลาเจนที่เหมาะสมกับข้าวแต่นกึ่งสำเร็จรูปสำหรับไมโครเวฟ 2. ศึกษาชนิดของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการอบข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนกึ่งสำเร็จรูปด้วยไมโครเวฟ 3. ศึกษาจำนวนชั้นของข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนกึ่งสำเร็จรูปที่เหมาะสมในการอบพองสำหรับไมโครเวฟ 4. ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นที่ได้จากการพัฒนา กับผลิตภัณฑ์	1. ทราบปริมาณคอลลาเจนที่เหมาะสมกับข้าวแต่นกึ่งสำเร็จรูปสำหรับไมโครเวฟ 2. ทราบชนิดของบรรจุภัณฑ์และจำนวนชั้นของข้าวแต่นที่เหมาะสมในการอบพองสำหรับไมโครเวฟ 3. ทราบถึงระดับกำลังวัตต์และเวลาที่เหมาะสมในการอบข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนกึ่งสำเร็จรูปในบรรจุภัณฑ์ด้วยไมโครเวฟ	1. ทราบถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนกึ่งสำเร็จรูปในบรรจุภัณฑ์สำหรับไมโครเวฟ

สัญญา เลขที่	ชื่อแผน/โครงการ	ผลลัพธ์ (output)	
		ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1-5)	ระยะที่ 2 (เดือนที่ 6-10)
	ข้าวแต่นที่มีการจำหน่ายทั่วไป 5. ศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนกึ่งสำเร็จรูปสำหรับไมโครเวฟ		

ถ่ายทอดความเชื่อ ตำนาน เรื่องราวอาหารและการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมอย่างไร ดังภาพที่ 4-1

ภาพที่ 4-1 แผนงานวิจัย เรื่องการสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้าน บ้านแม่แจ่มบ้านจำป๋วย และ บ้านโป่งน้ำร้อนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร หมูคำ

2. แผนงานวิจัยเรื่องกระบวนการการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : บ้านแม่แจ่มบ้านจำป๋วย และ บ้านโป่งน้ำร้อนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลิตภัณฑ์ผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลาย ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบที่มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมของกลุ่มเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม รวมถึงมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ อาทิ กระเป๋าสะพายของสตรี กระเป๋าใส่โน้ตบุ๊ก ปกสมุดโน้ต กระเป๋าพกพาและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ซาไบไฟ โดยมีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาภายในชุมชนมาบูรณาการร่วมกันกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีศักยภาพ ดังภาพที่ 13 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ยังคงการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม โดยใช้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นจุดหนุนเสริมหรือเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว/การกำหนดปฏิทินการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจนในแต่ละฤดูกาลตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ภาพที่ 4-2 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านแม่แจ่ม

2.2 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน (อาทิ อาหารท้องถิ่น/การแต่งกาย/พิธีกรรม/กิจกรรมในชุมชน รวมถึงผลผลิตของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์) ของแต่ละพื้นที่จำนวน 3 พื้นที่อยู่ในลักษณะ ต่างคนต่างทำ ไม่มีการนำของดีหรือความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาผูกโยงกันอย่างต่อเนื่อง (ตำนาน/เรื่องราว/อัตลักษณ์ของชุมชน/วิถีชีวิตของชุมชน/ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน) มาเชื่อมโยงต่อกันของแต่ละพื้นที่มาเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวด้วยการผูกโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 พื้นที่จำนวน 3 แห่ง คือ บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน ไม่มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เห็นในเชิงรูปธรรม เพื่อใช้รูปแบบการสื่อสารถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมในลักษณะใดบ้าง

2.4 การสังเคราะห์ข้อมูลชุมชนสรุปได้ว่า นวัตกรรมของชุมชนบ้านแม่แจ่มมีความหลากหลายแต่นักวิจัยและหัวหน้าแผนงานยังขาดการสังเคราะห์ที่ชัดเจน เช่น การแปรรูปไข่ขางหม่นหรือการจำหน่ายอาหารท้องถิ่น มีจำนวนที่ประเภท และมีการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ่านนวัตกรรมในลักษณะใดบ้าง ดังภาพที่ 4-3

2.5 ควรมีการนำเสนอข้อมูลของชุมชนว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ก่อนที่นักวิจัยลงพื้นที่การวิจัยและเมื่อนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อไปหนุนเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน/คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ภาพที่ 4-3 แผนงานวิจัย เรื่องกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อน โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด

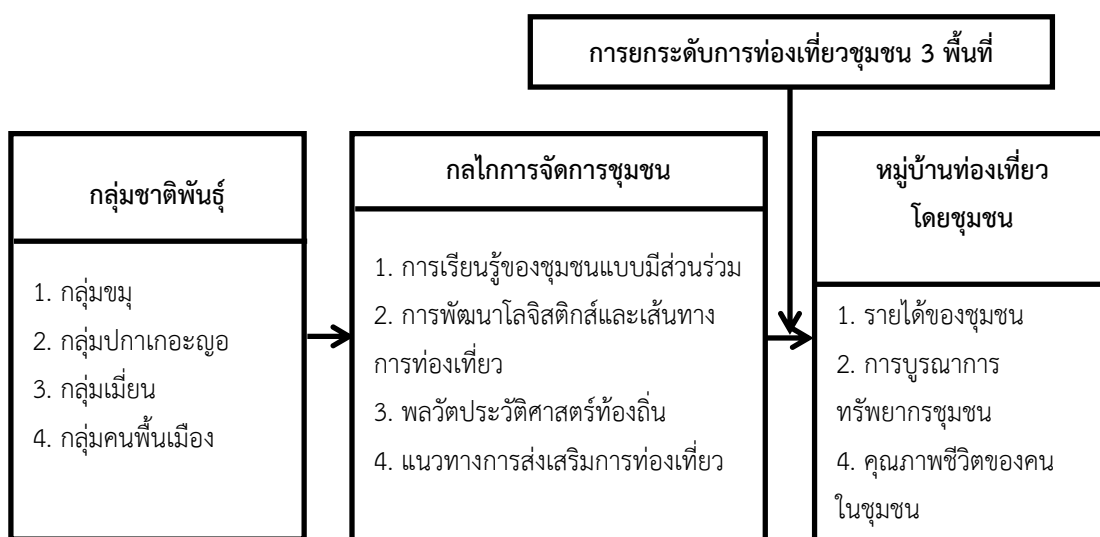
3. แผนงานวิจัยเรื่องกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม บ้านจำปุย และบ้านโป่งน้ำร้อนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอใจ สิงหนตร สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการนำหลักการของ CBT มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่วิจัย อันได้แก่ 5 A's คือ (1) Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) (2) Accessibility (การเดินทางที่เข้าถึง) (3) Accommodation (การบริการที่พัก) (4) Activity (กิจกรรมการท่องเที่ยว) และ (5) Amenities (สิ่งอำนวยความสะดวก) ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถสร้างแรงดึงดูดใจการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยว

3.2 ควรมีการกำหนดกลไกการจัดการชุมชนและโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างละเอียด โดยเฉพาะ 3 พื้นที่หลักของงานวิจัย ควรมีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว อาหารท้องถิ่น และที่พักภายในชุมชนให้มีความชัดเจน รวมทั้งมีการคิดราคาของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมในแต่ละเทศกาล หรือจัดเส้นทางท่องเที่ยวตามวันเวลา ที่มีความต้องการของนักท่องเที่ยว

3.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเน้นการผูกโยงกิจกรรมเพื่อสร้างกลไกการจัดการชุมชน อาทิ (1) การเรียนรู้ของชุมชนแบบมีส่วนร่วม (2) การพัฒนาโลจิสติกส์และเส้นทางทางท่องเที่ยว และ (3) พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นควรมีการกำหนดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่หมู่บ้านท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ผ่านการมีความพร้อมของชุมชน ตลอดจนมีการจัดจำหน่ายเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์

3.4 การหาแนวทางในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดลำปาง ดังภาพที่ 4-4

ภาพที่ 4-5 แผนงานวิจัย เรื่องกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม บ้านจำป๋วย และบ้านโป่งน้ำร้อนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอใจ สิงหนตร

4.3.2 การสังเคราะห์แผนงานและโครงการวิจัยภายใต้โครงการวิจัยการท่องเที่ยว

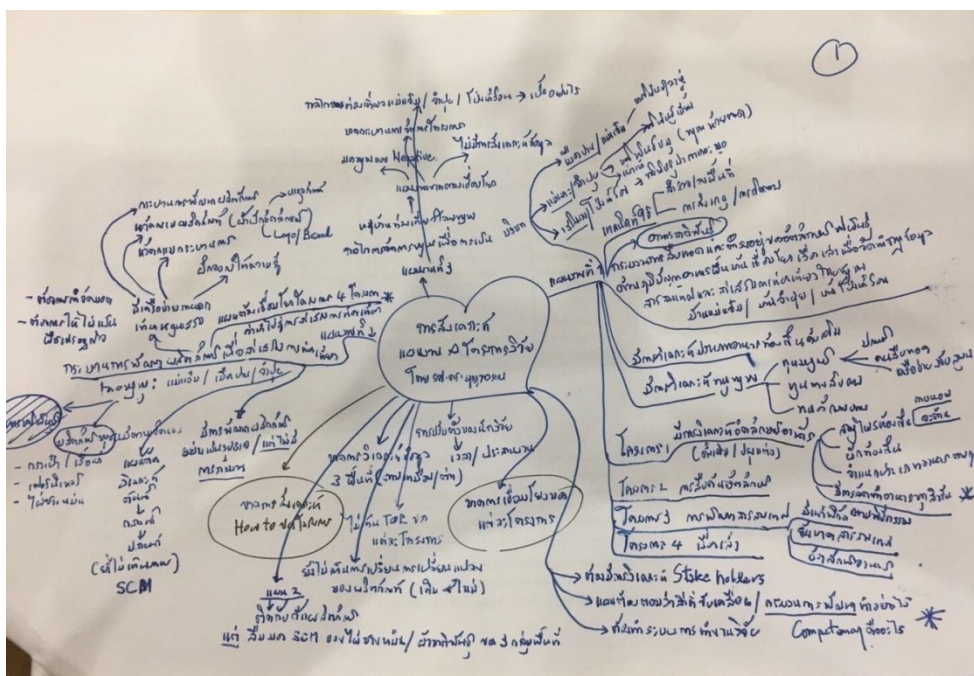
การสังเคราะห์แผนงานและโครงการวิจัยจำนวน 24 โครงการนี้ คณะทำงานได้สรุปได้ 2 ประเด็นหลัก ซึ่งผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ นวัตกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำป๋วย อำเภอแม่เมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ภายใต้กรอบการวิจัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วย “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” สรุปได้จำนวน 2 ด้าน คือ (1) ด้านการดำเนินงานในพื้นที่วิจัยจำนวน 3 แผนงาน และ (2) ด้านองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในงานวิจัย จำนวน 11 โครงการ ดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานในพื้นที่วิจัยจำนวน 3 แผนงาน สรุปได้ ดังนี้

แผนงานที่ 1 กระบวนการสืบทอดและดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน ผ่านการเชื่อมโยงเรื่องเล่าเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางซึ่งพื้นที่มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์มาเชื่อมโยงกับการทำงานของชุมชน แต่ยังไม่เห็นภาพของความแตกต่างหรือมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภายในพื้นที่ทั้ง 3 แห่งนี้ ซึ่งมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น แต่ส่วนใหญ่ที่นำเสนอจะเป็นผลิตภัณฑ์แบบเดิมๆ รวมถึงขาดการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้ามาหนุนการทำงาน และไม่มีการตอบโจทย์ในประเด็นของสิ่งที่จะทำให้การขับเคลื่อนต่อไป

แผนงานที่ 2 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปานบ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่าการใช้เครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่มาสนับสนุนการทำงานวิจัยครั้งนี้ แต่ยังไม่เห็นความเชื่อมโยงที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ

แผนงานที่ 3 กลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่าขาดการสังเคราะห์ข้อมูลของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และไม่มีการนำเสนอว่ากลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างไร เพื่อที่จะหนุนเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ 3 พื้นที่ในครั้งนี้ อีกทั้งแผนงานวิจัยยังขาดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมของ 3 พื้นที่ ดังภาพที่ 19 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ของแผนงาน และโครงการวิจัยในภาพรวม

ภาพที่ 4-6 การสังเคราะห์แผนงาน และโครงการวิจัย

จากภาพที่ 4-6 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสังเคราะห์องค์การดำเนินงานการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยเดียวกับแต่ใช้พื้นที่ต่างพื้นที่กัน กล่าวคือ มีการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นประเด็นหลักในการดำเนินการวิจัยซึ่งเป็นไปตามกรอบการวิจัย ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยของแผนงานทั้ง 3 แผนงานซึ่งมีเป้าหมายแตกต่างกันซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายด้านเรื่องราว เรื่องเล่าของแผนงานที่ 1 เป้าหมายด้านของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของแผนงานที่ 2 และเป้าหมายด้านการจัดการชุมชนของแผนงานที่ 2 โดยทั้ง 3 พื้นที่ดำเนินการซึ่งประกอบด้วย บ้านแม่แจ่ม ต.แจ้ซ้อน อ.เมืองปาน บ้านจำปุย ต.บ้านดง อ.แม่เมะ และบ้านโป่งน้ำร้อน ต.เสริมกลาง อ.เสริมงาม จ.ลำปาง มีความเชื่อมโยงเชิงประเด็นร่วมกันคือการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยววิถี การมีชาติพันธุ์ในชุมชนเหมือนกันคือปกาเกอญอ และชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ทำให้มีความเชื่อมโยงเชิงสัญลักษณ์ อาทิ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ซึ่งจากการนำเสนอผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 1 ซึ่งได้นำเสนอถึงอัตลักษณ์ ตำนาน เรื่องเล่าในพื้นที่จึงมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งอาหารถิ่นของในแต่ละพื้นที่ โดยทั้ง 3 พื้นที่ถึงแม้จะมีความเชื่อมโยงในด้านของชาติพันธุ์เดียวกันแต่ด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และการดำรงชีวิต รวมทั้งพัฒนาการของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่จึงทำให้ทั้ง 3 พื้นที่มีอัตลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันอยู่ จากประเด็นดังกล่าวทำให้เกิดความน่าสนใจของประเด็นความเป็นชาติพันธุ์เดียวกันแต่อยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน แต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความคล้ายหรือเหมือนกันเท่านั้น ทำให้เกิดจุดเด่นของงานที่สามารถนำเสนอการเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวในการศึกษาวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ทั้ง 3 พื้นที่ โดยแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางไกลนี้รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Longstay หรือการท่องเที่ยวแบบพำนักร หรือการท่องเที่ยวแบบ Farmstay หรือการท่องเที่ยวแบบเรียนรู้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 3 พื้นที่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ชิมชั๊ และสร้างประสบการณ์จากจุดเด่นของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว

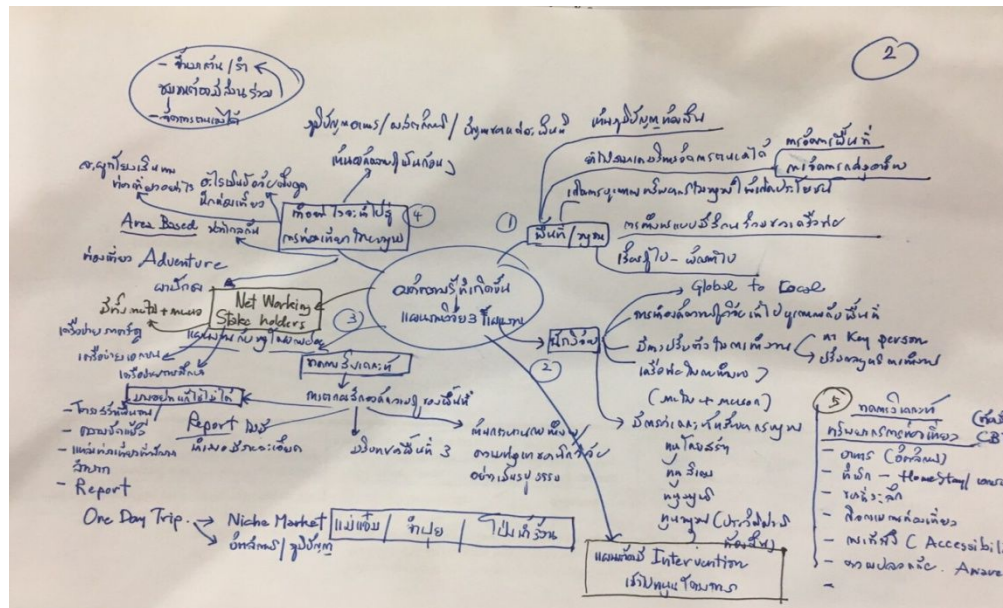
นอกจากนี้จากการนำเสนอผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัยที่ 2 ที่ดำเนินการวิจัยในด้านของกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดผลลัพธ์จากงานวิจัยโดยสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนพื้นที่วิจัยทั้ง 3 พื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ มีการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ชุมชนและมีการจัดตั้งสมาชิก คณะกรรมการเครือข่ายเพื่อร่วมกันในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างความร่วมมือในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสร้างโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้กระบวนการของเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ความต้องการของชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ แสดงให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนในการตระหนักรู้และเข้าใจในการใช้ศักยภาพของชุมชนและบุคลากรในชุมชนในการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายร่วมกันรวมทั้งมีการกำหนดรูปแบบแนวทางเพื่อการขยายผลของเครือข่ายไปสู่สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางและระดับภูมิภาคต่อไป รวมทั้งการสร้างเกิดกลุ่มผู้ประกอบการใหม่เกิดขึ้น อาทิ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไผ่บ้านโป่งน้ำร้อน เพื่อนำทรัพยากรในชุมชนคือไผ่ซางหม่น มาแปรรูปเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในส่วนของที่พักรีสอร์ท เพอร์นิเจอร์ต่างๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้ง 3 ชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้ง

การนำสมาชิกในชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้นอันนำไปสู่การสร้างรายได้และกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากข้อมูลผลการศึกษาของแผนงานวิจัยที่ 2 ได้ชี้ให้เห็นถึงรายได้ของประชาชนที่อยู่ในชุมชนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งการผลิตสินค้าของที่ระลึก ร้านค้าร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านขายของที่ระลึก โฮมสเตย์ พบว่าในระหว่างการค้าเงินโครงการวิจัยจนถึงช่วงใกล้สิ้นสุดโครงการ มีอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมามากกว่าร้อยละ 30 รวมทั้งภายหลังจากที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แนวทางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์จากกิจกรรมการออกร้านทำให้รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาร้อยละ 20 แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพทางด้านผลิตภัณฑ์ บริการทางการท่องเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ทั้ง 3 พื้นที่

2. ด้านองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น สรุปได้ว่านักวิจัยได้นำองค์ความรู้วิจัยผ่านศาสตร์ด้านสหวิทยาการเข้าไปบูรณาการกับงานในพื้นที่ท่องเที่ยวทั้งนักวิจัยและผู้ที่มีส่วนได้-ส่วนเสียอีกทั้งมีการปรับตัวในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ และมีการสังเคราะห์ทรัพยากรชุมชน (ทุนโครงสร้าง, ทุนสังคม, ทุนเครือข่าย, ทุนมนุษย์ และทุนชุมชน) (ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น)

สำหรับพื้นที่วิจัยมีการค้นพบเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งมีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่สิ่งที่ยังไม่เห็นผลลัพธ์เชิงรูปธรรม คือ แผนงานไม่มีการสังเคราะห์องค์ความรู้ของพื้นที่ และไม่มี การเชื่อมโยงทรัพยากรชุมชน กิจกรรมของชุมชน และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของพื้นที่มาสร้างเป็นตำนานเรื่องราวมาผูกโยงกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ขาดเจ้าภาพในแต่ละพื้นที่ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว / ขาดการนำเสนอนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ที่มีความชัดเจน)ควรมีการดำเนินการเชื่อมโยงการทำงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังภาพที่ 20 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากแผนงานวิจัย 3 แผนงานและโครงการวิจัยย่อย จำนวน 11 โครงการ

ภาพที่ 4-7 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากแผนงานวิจัย 3 แผนงาน

การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของคณะกรรมการสังเคราะห์การวิจัย ครั้งที่ 2 เพื่อรายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัยในประเด็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น ดังภาพที่ 4-8

ภาพที่ 4-8 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 ณ ห้องโถงรรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง

3. องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการสังเคราะห์งานวิจัย

1. ด้านพื้นที่วิจัยจำนวน 3 แห่งชุมชนเกิดการบูรณาการทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ มีการจัดการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และมีการจัดการอาชีพของตนเองหรืออาชีพของกลุ่ม/เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเวทีการประชุม เสวนากลุ่มโดยชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่ เพื่อให้เกิดการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน/เน้นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ผ่านการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่ชุมชนยังไม่สามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แต่จะมีบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความเข้มแข็งแต่ใน

ภาพรวมแล้วพื้นที่จำนวน 3 แห่ง/ชุมชนมีการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านนักวิจัย ได้มีการวิเคราะห์ทรัพยากรชุมชนอย่างหลากหลาย (อาทิ ทุนโครงสร้าง, ทุนสังคม, ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทรัพยากรและทุนชุมชน) และสามารถนำองค์ความรู้วิจัยไปบูรณาการกับทุนภายในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าและยังทำให้นักวิจัยมีการปรับตัวในการทำงาน และมีการสร้างเครือข่ายในการทำงานที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการสังเคราะห์ข้อมูลแผนงานกับชุดโครงการย่อยขาดการสังเคราะห์องค์ความรู้ของพื้นที่ในเชิงบูรณาการ (โดยเฉพาะการตกผลึกองค์ความรู้ของพื้นที่จำนวน 3 แห่งในลักษณะของการเชื่อมโยง) แหล่งท่องเที่ยวบางพื้นที่มีการพัฒนาลำบาก เนื่องจากสถานที่อยู่ห่างไกล และต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินงานโครงสร้างพื้นฐาน และบางพื้นที่มีความขัดแย้งกันและบางพื้นที่ไม่มีการสังเคราะห์หรือนำเสนอรายละเอียดของบริบททั้ง 3 พื้นที่ว่ามีความเหมือนหรือ มีความแตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านการจัดเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งพื้นที่แต่ละแห่งจะมีอัตลักษณ์/ภูมิปัญญา และมีตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้าในแต่ละพื้นที่อยู่แล้วเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แวะชมสินค้า/ผลิตภัณฑ์ในพื้นที่นั้นๆโดยแกนนำชุมชนได้มีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนมาบ้างแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการปรับเส้นทางให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือบางพื้นที่มีสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ แต่ยังไม่ได้ทำการบุกเบิก วางแผนพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเท่าใดนัก

5. ด้านภาคีเครือข่ายการทำงาน พบว่ามีเครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน และเครือข่ายการศึกษาเข้ามาสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

6. แหล่งท่องเที่ยวหรือภาพลักษณ์ปลายทางของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว แต่ละพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ เชิงการผจญภัยตามบริบทของพื้นที่ของแต่ละอำเภอ แต่จะต้องมีเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน เพราะการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีอาหารประจำท้องถิ่น (เน้นอัตลักษณ์ของชุมชน) /อาคาร/ที่พัก (Homestays/เอกชน) /ร้านจำหน่ายของที่ระลึกของแต่ละท้องถิ่น /กิจกรรมการท่องเที่ยว (การเต้น/การรำหรือการแสดง/การแต่งกาย)/การเข้าถึง (Accessibility) และมีความปลอดภัย (Awareness) ซึ่งแต่ละชุมชนจะต้องมีอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยเฉพาะอาหารประจำท้องถิ่นผลิตภัณฑ์เฉพาะของท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวที่สะอาด/ความปลอดภัยในการเดินทาง/สถานที่ที่มีความสวยงามรวมถึงมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวลงในสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ facebook/Line/Website/Application เป็นต้น ดังภาพที่ 22 การทำเวทีชุมชน เพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรชุมชนและร่วมกันวางแผนจัดเส้นทางท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 4-9 การทำเวทีเพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรชุมชนและร่วมกันวางแผนจัดเส้นทาง
การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผลการจัดทำเวทีสรุปได้ว่า แนวทางการจัดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปางสรุปได้ว่าชุมชนได้มีการประชุมร่วมกันกับผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สรุปได้ว่าได้มีการกำหนด 2 แพคเกจ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ คือ ทั้งเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนได้มีการวิเคราะห์ทรัพยากรของพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น (1) **ทรัพยากรที่มีตัวตน** อาทิ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนค่อนข้างดี แต่ระยะทางอาจจะไกล แต่ทางชุมชนนำเสนอว่าในพื้นที่มีจุดขาย คือ อากาศที่หนาวเย็นและสัมผัสได้ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งเชิงนิเวศและวัฒนธรรม อาหารท้องถิ่น การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์และที่พักโฮมสเตย์ (2) **ทรัพยากรที่ไม่มีตัวตน** อาทิ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตำนานหรือเรื่องราวของชุมชน ผู้คนมีความเป็นมิตรและมีความเอื้ออาทร มีเครือข่ายในการทำงานทั้งในชุมชนและนอกชุมชนแม่แจ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเฉพาะของพื้นที่ ดังนั้น แก่นนำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งนำโดยผู้ใหญ่บ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ชุมชนได้ทำการมอบหมายกิจกรรมให้แต่ละทีมงานเป็นผู้รับผิดชอบเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละจุดตลอดเส้นทาง โดยกำหนดผู้ประสานงาน มีคฤหบดี ผู้ประกอบการรับส่งในชุมชน กลุ่มการแสดง“เต้นจะคือ” กลุ่มแม่บ้านเพื่อแปรรูปอาหารท้องถิ่น เจ้าของโฮมสเตย์ในพื้นที่เจ้าของไร่แม่คาคาเดเมีย/ไร่สตรอเบอร์รี่/แปลงปลูกผักปลอดสารพิษคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

“ผลิตภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์” ผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อวางแผน กำหนดเส้นทาง ดังนี้

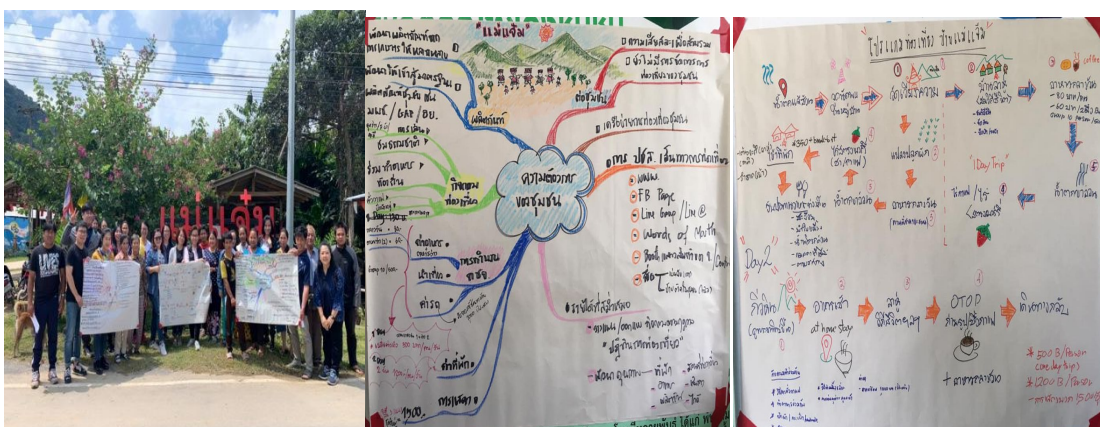
แฟ้มเกจ 1 วัน คือ ตอนเช้าพร้อมกันที่จุดนัดหมาย กิจกรรม คือ (1) ชมทะเลหมอกและชมพระอาทิตย์ขึ้นที่กิ่วหิน (2) นมัสการพระพุทธชินราช วัดเวียงห้วย (3) เทียวชมน้ำตกขาว่อและรับประทานอาหารกลางวัน (อาหารท้องถิ่น) ช่วงบ่าย (4) ชมไร่และเก็บแม็คคาเดเมีย/สตรอเบอร์รี่ จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ และ (5) การแสดงเชิงวัฒนธรรม “เต็นจะคือ” นักท่องเที่ยวเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

แฟ้มเกจ 2 วัน คือ วันแรก ตอนเช้าพร้อมกันที่จุดนัดหมาย กิจกรรม คือ (1) นมัสการพระพุทธชินราช ณ วัดเวียงห้วย (2) เยี่ยมชมแปลงผักปลอดสารพิษ (ผักกาดหัว ผักกรีนโอ๊คและผักเรดโอ๊ค) และรับประทานอาหารกลางวัน (อาหารท้องถิ่น) ช่วงบ่าย (3) เทียวชมน้ำตกขาว่อ (4) ชมไร่และเก็บแม็คคาเดเมีย/สตรอเบอร์รี่ จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ตอนเย็นเข้าพัก (โฮมสเตย์) ชมแสดงเชิงวัฒนธรรม “เต็นจะคือ” วันที่สอง ตอนเช้า (1) ชมทะเลหมอกและชมพระอาทิตย์ขึ้นที่กิ่วหิน (2) เยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวล่าหู่ บ้านแม่แจ่ม ป่าคาสันติสุข รวมถึงเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ (กระเป๋/ เสื้อผ้ากลุ่มชาติพันธุ์/ ผ้าพันคอ/ หมวก/ ผ้ายกแต่ง/ ผ้าปูที่นอน) เพื่อเป็นของที่ระลึก และนักท่องเที่ยวเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

แฟ้มเกจ 3 วัน คือ วันแรก **ชุมชนบ้านจำป๋าย** ตอนเช้าพร้อมกันที่จุดนัดหมาย กิจกรรม คือ (1) นมัสการศาลเจ้าพ่อประตูผาหรือพญาข้อมือเหล็ก ชมชมภาพเขียนสีโบราณ อายุ 3-5 พันปี บริเวณช่องประตูผา ทานกาแฟดอยแม่ส้าน “กาแฟอแกนิกพันธุ์พระราชทานตามโครงการ” ชมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ พักค้างคืนโฮมสเตย์ของขมุ เดินทางไปชุมชนที่สอง คือ **ชุมชนบ้านแม่แจ่ม** กิจกรรม คือ (1) นมัสการพระพุทธชินราช วัดเวียงห้วย (2) เทียวชมน้ำตกขาว่อและรับประทานอาหารกลางวัน (อาหารท้องถิ่น) ช่วงบ่าย (3) ชมไร่และเก็บแม็คคาเดเมีย/สตรอเบอร์รี่ จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ และ (4) การแสดงเชิงวัฒนธรรม “เต็นจะคือ” พักค้างคืนโฮมสเตย์ของผู้ประกอบการรายเดียวและโฮมสเตย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ตอนเช้าพร้อมกันที่จุดนัดหมาย กิจกรรม คือ รับประทานอาหารเช้าและเดินทางไปชุมชนที่สาม คือ **ชุมชนบ้านโป่งน้ำร้อน** กิจกรรม คือ (1) แช่น้ำแร่และกิจกรรมการลวกไข่น้ำแร่ (2) กิจกรรมการทอผ้าของกลุ่มปกากะญอ (3) เทียวน้ำตกและรับประทานอาหารกลางวัน (อาหารท้องถิ่น) ช่วงบ่าย (4) ชมพิพิธภัณฑ์ของโครงการศิลปาชีพบ้านทุ่งจี้ เพื่อเป็นของที่ระลึก และนักท่องเที่ยวเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ดังภาพที่ 23 การวิพากษ์ข้อมูลการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 4-10 การวิพากษ์ข้อมูลการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน

ภาพที่ 4-11 การวิพากษ์ทรัพยากรชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

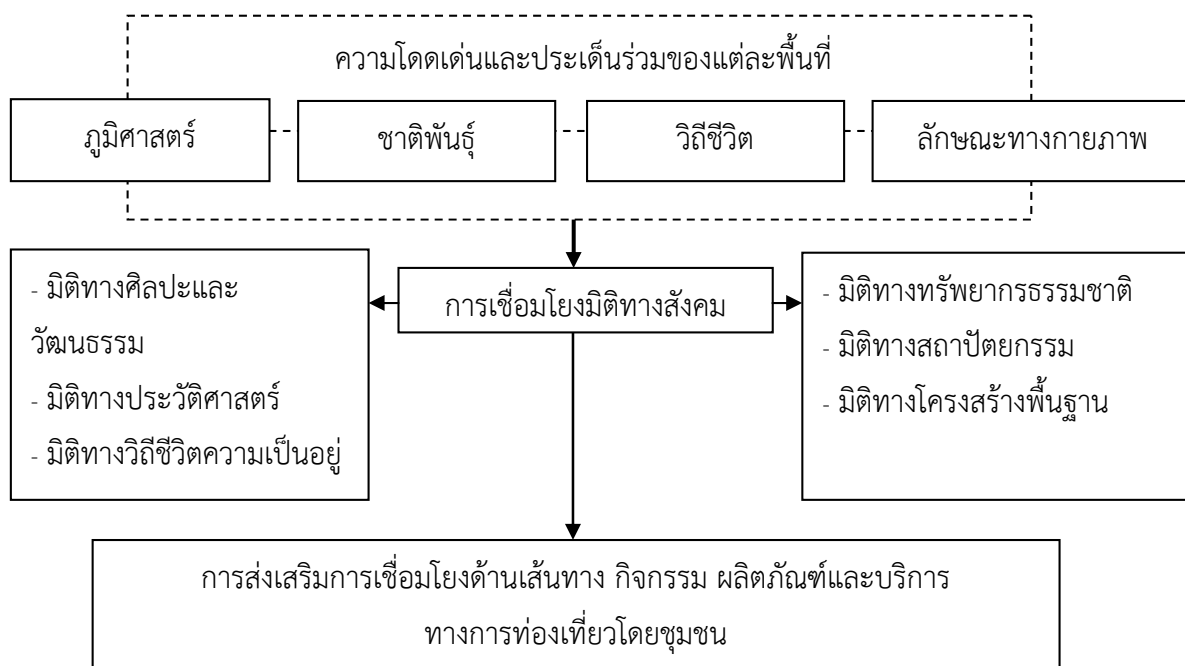

ภาพที่ 4-12 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

ทั้งนี้จากบทเรียนของพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนพื้นที่นาร่องเพื่อการขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น จากพื้นที่นำ

ร้องในการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้ง 3 พื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างของบริบททางสังคม โดยเฉพาะทุนทางสังคมค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในพื้นที่บ้านจำปุย จะมีทุนทางสังคมค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางด้านเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่การบริการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ทำให้มีโอกาสนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรือ ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ในขณะที่เดียวกันพื้นที่บ้านแม่แจ่ม ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมต่างๆ จากทางจังหวัด รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ใช้โอกาสของภูมิศาสตร์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวรองรับจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ดังนั้นจึงเป็นศักยภาพหนึ่งของชุมชน ประกอบกับในชุมชนยังมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ในพื้นที่ทำให้เกิดความหลากหลายของวิถีชีวิตของคนในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันชุมชนบ้านโป่งน้ำร้อน ซึ่งเป็นพื้นที่ท่าวไกล ไม่มีการเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ และยังเป็นพื้นที่ปลายทางในการเดินทาง แต่ยังคงวิถีชีวิต ค่านิยม ขนบธรรมเนียมของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน ทำให้ชุมชนมีความโดดเด่นในเรื่องของวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม รวมทั้งการมีทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว คือ บ่อน้ำแร่ บ่อน้ำร้อนจากใต้ดิน

ดังนั้นจากประเด็นของความเชื่อมโยงของพื้นที่วิจัยทั้ง 3 พื้นที่ รวมทั้งเป้าหมายของแผนงานวิจัยทั้ง 3 แผนงานที่ดำเนินการในพื้นที่เดียวกันสามารถนำเสนอผลการสังเคราะห์รูปแบบของการขยายผลเชิงพื้นที่เพื่อสร้างการเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายใต้ความแตกต่างของพื้นที่ดังภาพที่ 4-7 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4-13 รูปแบบการเชื่อมโยงทุนทางสังคมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่างกัน

จากภาพที่ 4-13 เสนอรูปแบบการเชื่อมโยงทุนทางสังคมสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงของพื้นที่หรือชุมชนทางการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันของพื้นที่แต่มีความต้องการหรือมีจุดร่วมเดียวกันสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้โดยพิจารณาจากประเด็นร่วมที่มีในชุมชนทั้งด้านของภูมิศาสตร์ คือ ทำเลที่ตั้งของชุมชนหรือเส้นทางการเดินทางคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างกันของพื้นที่ ด้านชาติพันธุ์ คือ ลักษณะของกลุ่มคนในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาหรือเชื้อชาติของคนในชุมชน ด้านวิถีชีวิต คือ การประกอบอาชีพ การดำรงชีพ การใช้ชีวิตประจำวัน หรือการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน และด้านลักษณะทางกายภาพของชุมชน คือ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในชุมชนทั้งทางธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน หรืออาคารบ้านเรือนต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงประเด็นร่วมต่างๆ แล้วสามารถนำมาเชื่อมโยงร่วมกันว่าในแต่ละพื้นที่ชุมชนมีความโดดเด่นไหน และมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร ซึ่งสามารถพิจารณามิติทางสังคมต่างๆ ทั้งในส่วนของมิติทางศิลปะและวัฒนธรรม มิติทางประวัติศาสตร์ มิติทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มิติทางทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางสถาปัตยกรรม และมิติทางโครงสร้างพื้นฐานที่แต่ละชุมชนมีเพื่อนำเสนอในมิติที่ชุมชนมีศักยภาพและสามารถดึงดูดความสนใจเพื่อนำเสนอด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เพื่อนำมิติต่างๆ ไปสู่การส่งเสริม การพัฒนาเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงด้านเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่างกันหรือร่วมกันต่อไปได้

4.3.2 การสังเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์

การดำเนินโครงการวิจัยของแผนงานวิจัยในกรอบการยกระดับผลิตภัณฑ์ซึ่งประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ แผนงานวิจัยนวัตกรรมการผลิตปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง แผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน และแผนงานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยทั้ง 3 แผนงานเป็นแผนงานวิจัยที่ดำเนินการในการต่อยอดจากผลการวิจัยในปีที่ผ่านมาโดยยกระดับผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิตในแต่ละผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดผลการวิจัยโดยสรุปและผลการสังเคราะห์ดังนี้

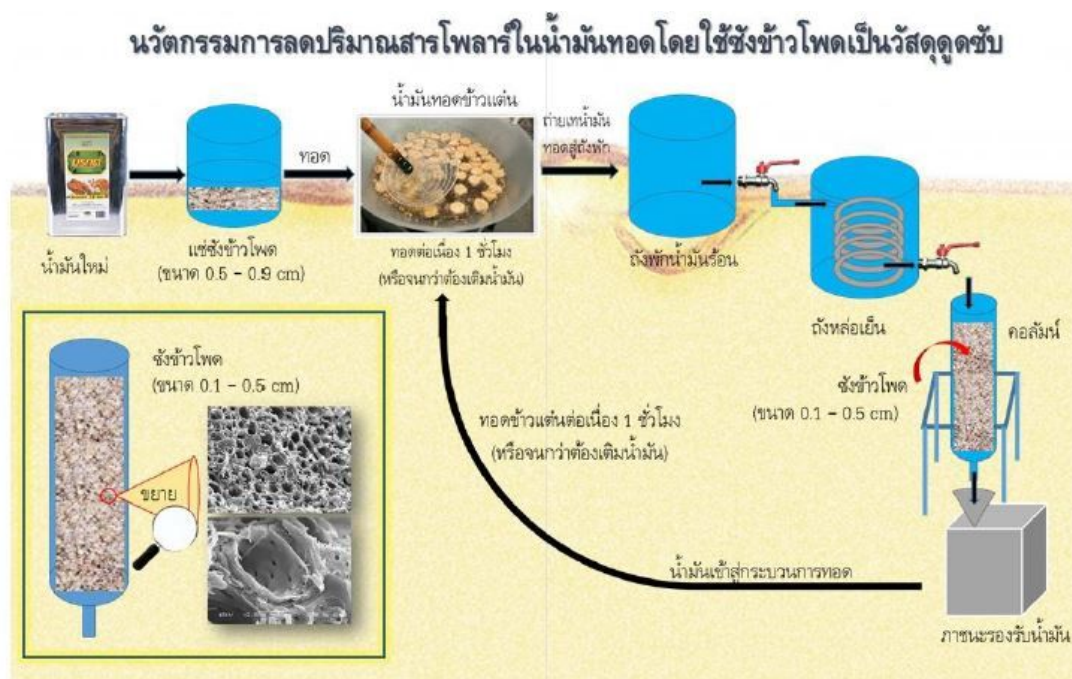
1. สรุปผลการวิจัยของแผนงานกรอบการวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์

1.1. แผนงานวิจัยนวัตกรรมการผลิตปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง

การดำเนินโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยนวัตกรรมการผลิตปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดซึ่งได้นำเสนอการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อยโดยพบว่าผู้ประกอบการโรงงานข้าวแต่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กและในครัวเรือนนั้นส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงการเกิดขึ้นของสารโพลาร์ในกระบวนการผลิตข้าวแต่นซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหากมี

ปริมาณที่มากเกินไป ซึ่งเมื่อมีการชี้แจงถึงอันตรายรวมทั้งกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมของการลดปริมาณสารโพลาร์หรือหรือตัวช่วยลดปริมาณสารโพลาร์ หรือยืดอายุน้ำมันให้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น ผู้ประกอบการมีความสนใจในการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต ทั้งนี้ในการดำเนินการยังจะช่วยให้เกิดการลดต้นทุนในการผลิตซึ่งมีการนำน้ำมันมาหมุนเวียนทอดซ้ำโดยมีปริมาณสารโพลาร์ที่ไม่เกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดทั้งนี้ในกระบวนการต่างๆ จำเป็นต้องมีผลกระทบต่อระบบการผลิตเดิมที่มีให้น้อยที่สุดเนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการผลิต และเพื่อป้องกันการผลิตที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐาน และปริมาณการผลิตตามคำสั่งซื้อที่มีอยู่

วัสดุดูดซับสารโพลาร์ จากการดำเนินการวิจัยในปีที่ผ่านมาและต่อเนื่องในการวิจัยครั้งนี้ การค้นพบวัสดุดูดซับสารโพลาร์ซึ่งสามารถนำมาเป็นต้นแบบของกระบวนการผลิตข้าวแต๋นเพื่อไปสู่การลดปริมาณสารโพลาร์ ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาเป็นนวัตกรรมของการลดปริมาณสารโพลาร์ในกระบวนการผลิตข้าวแต๋นได้นั้นคือเศษซังข้าวโพดเป็นวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรที่มีอยู่มากโดยเฉพาะในภาคเหนือและจังหวัดลำปาง เนื่องจากเป็นพื้นที่ในการทำ การเกษตรและข้าวโพดเป็นพืชทางการเกษตรที่มีการเพาะปลูกจำนวนมากชนิดหนึ่ง โดยซึ่งส่วนใหญ่ มักทำการกำจัดเศษซังข้าวโพดด้วยการเผาทิ้ง

ภาพที่ 4-14 นวัตกรรมลดสารโพลาร์ในน้ำมันทอดผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น

ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของซังข้าวโพดเป็นวัสดุที่มีรูพรุนมาก และเมื่อผ่านการทดลองประสิทธิภาพของการดูดซับสารโพลาร์จากห้องปฏิบัติการยังพบว่ามีประสิทธิภาพในการดูดซับสารโพลาร์ได้เป็นอย่างดีได้ดี รวมทั้งขนาดของซังข้าวโพดยังมีผลต่อประสิทธิภาพในการดูดซับสารโพลาร์ ดังนั้นวัตถุดิบหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดสารโพลาร์จึงเน้นการใช้ซังข้าวโพดในการผลิต ทั้งนี้

เมื่อดำเนินการในการผลิตต้นแบบชุดลดปริมาณสารโพลาร์ และดำเนินการทดลองแล้วพบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ประกอบการข้าวแต๋นได้โดยเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการกรองน้ำมันจากการทอดข้าวแต๋นโดยใช้กระบวนการด้วยระบบหมุนเวียนซึ่ง ประกอบด้วยถังหล่อเย็นและคอลัมน์สำหรับบรรจุวัสดุดูดซับ ทั้งนี้เนื่องจากอุณหภูมิของน้ำมันมีอุณหภูมิที่ค่อนข้างสูงดังนั้นในกระบวนการต้องมีการดำเนินการให้น้ำมันมีอุณหภูมิที่เหมาะสมและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการลดปริมาณสารโพลาร์ให้ได้มากที่สุด

1.2. แผนงานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นแผนงานที่ดำเนินการในการเชื่อมโยงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นโดยมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน โดยมีเครือข่ายภาคีหลักคือสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทะ สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง สำนักงานเกษตรอำเภอแม่มาะ เป็นแกนหลักของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนกิจกรรมและร่วมดำเนินการในปฏิบัติการวิจัย ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลการผลิตข้าวเหนียว กข 6 ในจังหวัดลำปางของโครงการวิจัยย่อยและแผนงานวิจัย พบว่า จังหวัดลำปางปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ทั้งสิ้น 141,521,216 กิโลกรัม หรือ 141,521.216 ตัน โดยส่วนใหญ่ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ที่เกษตรกรผลิตได้จะใช้สำหรับการบริโภคร้อยละ 70 โดยแบ่งเป็น ข้าวเหนียวร้อยละ 65 และข้าวเจ้า ร้อยละ 5 และจำหน่ายร้อยละ 28 โดยแบ่งเป็นข้าวเหนียวร้อยละ 23 และข้าวเจ้า ร้อยละ 5 ทั้งนี้ปริมาณข้าวเหนียว กข 6 ที่พร้อมจำหน่ายในจังหวัดจะมีปริมาณทั้งสิ้น 32,549.83 ตัน

ทั้งนี้คุณสมบัติข้าวเหนียว กข 6 ที่ใช้ทำข้าวแต๋นต้องเป็นข้าวเก่ามีอายุการเก็บ 8 เดือน – 1 ปี จึงจะสามารถนำมาผลิตเป็นข้าวแต๋นได้ ดังนั้นด้วยวัตถุดิบที่คุณลักษณะจำเพาะดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาข้าวเก่าที่ไม่สามารถกำหนดราคาการรับซื้อได้ ขึ้นกับราคาตลาด ทำให้ต้นทุนการผลิตเปลี่ยนแปลงจากราคาข้าวและวัตถุดิบในการผลิต ประกอบกับจากการวิเคราะห์ร่วมกันของนักวิจัยและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ตำบลป่าตันจำนวน 50 ราย มีพื้นที่ในการปลูกจำนวน ประมาณ 300 ไร่ สามารถผลิตข้าวเหนียว กข 6 ที่มีคุณภาพได้จำนวนเฉลี่ย 600 กิโลกรัม/ไร่ รวมเฉลี่ยประมาณ 180 ตัน ซึ่งสามารถรองรับกลุ่มผู้ผลิตข้าวแต๋น GI ในกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่ได้เพียงพอ ส่วนเกษตรกรในตำบลป่าตันซึ่งมีการเพาะปลูกแตงโมหลังการทำนา โดยมีกลุ่มผู้ผลิตประมาณ 13 คน ผลผลิตทั้งหมดประมาณ 800 ตัน มีผลผลิตที่ไม่สามารถจำหน่ายเป็นแตงโมสดตามท้องตลาดได้ในปริมาณร้อยละ 10 คิดเป็นผลผลิตประมาณ 80 ตัน ซึ่งจะให้ผลผลิตมากในช่วงเดือน มีนาคมถึงเมษายน โดยเป็นวัตถุดิบหลักที่กลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต๋นรายใหญ่ที่ได้รับการรับรองเครื่องหมาย GI ต้องการ โดยมีความต้องการของแตงโมเพื่อผลิตข้าวแต๋นรวมกันทั้งสิ้น 40.3 ตันต่อปี ดังนั้นหากทางเกษตรกรสามารถบริหารจัดการและนำผลผลิตแตงโมที่ไม่สามารถจำหน่ายเป็นแตงโมสดได้และสามารถนำเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวแต๋นได้จะสามารถระบายสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการในตลาดในราคาที่ทั้งเหมาะสมรวมทั้งสร้างมูลค่าให้แก่แตงโมที่ไม่สามารถจำหน่ายเป็นแตงโมสดตามท้องตลาดได้

ในขณะเดียวกันวัตถุดิบหลักในการผลิตข้าวแต่นคือ น้ำอ้อย ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลของแผนงานวิจัยโดยศึกษากับผู้จัดหาวัตถุดิบคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสบจางสามารถผลิตอ้อยได้เฉลี่ย 100 กิโลกรัม/วัน ผลิตได้ 60 วัน/ปี มีผลผลิตที่ 6000 กิโลกรัม/ปี หรือ 6 ตัน/ปี ดังนั้นจึงสามารถส่งวัตถุดิบเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตได้ครั้งละ 100 กิโลกรัม ซึ่งน้ำอ้อยในตำบลนาสักสามารถจัดส่งให้กับผู้ประกอบการข้าวแต่น GI ได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้จากตรวจสอบคุณภาพของน้ำอ้อยด้านเคมี กายภาพ และจุลินทรีย์ พบว่า คุณภาพด้านจุลินทรีย์ของน้ำอ้อยที่ผลิตจากอำเภอแม่เมาะ มีคุณภาพจุลินทรีย์ที่ดีกว่าน้ำอ้อยในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง แต่คุณภาพยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.508/2547 ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสบจางเพื่อให้ผลผลิตน้ำอ้อยที่จัดส่งให้ผู้ประกอบการข้าวแต่นได้มีการดำเนินการและการผลิตที่ถูกสุขลักษณะที่ดีและมีคุณภาพของน้ำอ้อยเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ทางด้านการส่งเสริมเกษตรกรเข้าสู่โครงการนาแปลงใหญ่เพื่อเป็นกลุ่มผู้ผลิตข้าวที่เข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวแต่นนั้นมีการดำเนินการร่วมกันกับสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง (โครงการนาแปลงใหญ่) และสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทะ เพื่อขึ้นทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวเหนียว กข 6 อย่างมีคุณภาพ โดยมีเกษตรกรที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการ 50 ราย และมีแปลงสาธิตนาร่อง 6 รายที่เข้าร่วมเพื่อดำเนินการในการเตรียมการรองรับโครงการนาแปลงใหญ่ในปี 2563 โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อเข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่และเป็นกลุ่มผู้ผลิตข้าวเพื่อเป็นปัจจัยในการผลิตข้าวแต่น GI ของจังหวัดลำปาง นอกจากนี้ทางด้านของการแปรรูปข้าวภายหลังการเก็บเกี่ยวนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมสำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง มีการสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการโรงสี ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงรุ่งเรืองกิจทรัพย์ไพศาล ในการเชื่อมโยงการตัวกลางรับซื้อข้าวเหนียว กข 6 ระหว่างเกษตรกรกับสมาคมการค้าข้าวแต่นลำปาง รวมทั้งการสร้างความเป็นรูปธรรมของการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการรับซื้อข้าวเหนียว กข 6 กับกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่ทะกับโรงสีแสงรุ่งเรืองกิจทรัพย์ไพศาล เพื่อส่งต่อไปยังสมาคมการค้าข้าวแต่นลำปาง

นอกจากนี้จากผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัยที่เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานทั้งในระดับต้นน้ำคือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว แตงโม และอ้อย แล้วในกลุ่มของกลางน้ำคือผู้ประกอบการโรงสีข้าวและไซโลเก็บผลผลิตข้าวแล้วนั้นในส่วนของปลายน้ำคือผู้ผลิตข้าวแต่นและการจัดจำหน่ายนั้นแผนงานวิจัยได้มีการนำเสนอถึงผลการดำเนินงานที่พัฒนากระบวนการในการผลิตข้าวแต่นโดยใช้ระบบการผลิตที่พัฒนากระบวนการเร่งปฏิริยาข้าวให้เหมาะสมกับการผลิตข้าวแต่นและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภค โดยได้ผลการวิจัยคือกระบวนการเร่งอายุการเก็บข้าวเหนียว กข 6 เพื่อการผลิตข้าวแต่นและการพัฒนาต้นแบบระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์แบบอัตโนมัติสำหรับบ่มข้าวในระดับโรงงานนาร่อง

ภาพที่ 4-15 เครื่องเตรียมข้าวใหม่เพื่อการผลิตข้าวแต่น้ำแตงโม

รวมทั้งผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟ ซึ่งผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟถือเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ของผู้ประกอบการข้าวแต่นที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการทอดและเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมรับประทานโดยเน้นความสะดวกของผู้บริโภคที่สามารถทำให้พร้อมทานได้โดยผ่านการอบไมโครเวฟทั่วไป รวมทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจในสุขภาพและเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นที่สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ โดยทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการในการขอรับการรับรองอนุสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองสูตรการผลิต นอกจากนี้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังได้ดำเนินการทดลองตลาดผู้บริโภคซึ่งผลการทดลองตลาดพบว่าผู้บริโภคให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ค่อนข้างดี ประกอบกับการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อคุณค่าที่ลูกค้าได้รับ (Customer Value) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญสูงสุดคือผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่นำเสนอ รongลงมาคือหากผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟหากได้รับรองคุณภาพจะ ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผลิตภัณฑ์เช่น อย.,Halal,GMP,มผช. ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟตรงตามความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.65$) และ

ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟมีคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นที่ดี รวมทั้งยังช่วยเพิ่มความมั่นใจต่อสุขภาพของผู้บริโภค

ภาพที่ 4-16 แสดงการเชื่อมโยงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น

จากภาพที่ 4-16 ซึ่งนำเสนอถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น GI จังหวัดลำปาง โดยแผนงานได้นำเสนอถึงกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 3 ส่วนคือต้นน้ำ ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายเชิงบูรณาการของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวเหนียว กข 6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสบจาง ซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำอ้อย และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกแตงโม โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายระดับกลางน้ำ คือผู้ประกอบการโรงสีข้าวและสมาคมข้าวแต่นจังหวัดลำปาง รวมทั้งการเชื่อมโยงกับเครือข่ายปลายน้ำ คือ ผู้ประกอบการข้าวแต่น GI จังหวัดลำปาง และห้างสรรพสินค้าในการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ไปสู่ผู้บริโภค โดยมีการพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการผลิตข้าวแต่นซึ่งสามารถพัฒนากระบวนการเตรียมข้าวใหม่เพื่อนำไปผลิตข้าวแต่น ซึ่งเป็นหม้อหุงข้าวที่สามารถเร่งปฏิกิริยาให้ข้าวมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการผลิตข้าวแต่น รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่คือข้าวแต่นเสริมคอลลาเจนอบพองด้วยไมโครเวฟ โดยได้ร่วมกับผู้ประกอบการข้าวแต่นในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดและตอบสนองต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีการทดลองตลาดและดำเนินการในด้านกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ โดยในเครือข่ายโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นดังกล่าวมีภาคีเครือข่ายในระดับต่างๆ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำเข้ามามีส่วนหนุนเสริม อาทิ สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ สหกรณ์การเกษตร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เป็นต้น

3. แผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เป็นแผนงานในกรอบการยกระดับผลิตภัณฑ์ซึ่งแผนงานวิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยที่นำไปสู่การตอบโจทย์และวัตถุประสงค์การวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 เครือข่ายการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน การดำเนินงานในการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทานมีเครือข่ายภาคีที่เข้ามาร่วมดำเนินการและขับเคลื่อนประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เมาะ ศูนย์ กศน. อำเภอแม่เมาะ เทศบาลตำบลสบป่าด องค์การบริหารส่วนตำบลนาสัก สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและแพนจอยจังหวัดลำปาง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ. แม่เมาะ) และกองทุนพัฒนาไฟฟ้า องค์การบริหารส่วนตำบลนาสัก และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาสัก

3.2 แนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัย โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรม ซึ่งมีการนำสมุนไพรมะนาวใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ซึ่งมีการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิตสมุนไพรมะนาวกับศูนย์เรียนรู้สมุนไพรมะนาวบ้านซึ่งเป็นเครือข่ายของผู้ปลูกสมุนไพรมะนาวในตำบลนาสัก อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งสมุนไพรมะนาวที่นำมาศึกษาได้แก่ขมิ้นชัน ซึ่งสามารถดับกลิ่นคาวของไข่เค็มต้มได้

3.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่คือชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ซึ่งเกิดจากการหาแนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยนวัตกรรมเพื่อให้เกิดมาตรฐานการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของเครือข่ายและการสร้างแบรนด์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟจึงมีการพัฒนาวัสดุพอกไข่เค็มคือเกลือดำ หรือผงถ่านสำหรับพอกไข่ ดำเนินการร่วมกับวิสาหกิจชุมชนผลิตถ่านจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ตำบลนาสัก อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อให้ได้วัสดุพอกไข่เค็มที่มีคุณภาพสม่ำเสมอและสามารถนำวัสดุเหลือทิ้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยผลิตภัณฑ์ชุดดินสำหรับผลิตไข่เค็มดิบ ประกอบด้วยวัตถุดิบในการผลิตประกอบด้วย ดิน เกลือ และวัสดุพอกไข่เค็ม โดย 1 ชุดการผลิต สามารถใช้ผลิตไข่เค็มได้ 60-70 ฟอง จะวางจำหน่ายในราคาชุดละ 50 บาท ซึ่งเหมาะสำหรับเป็นชุดฝึกทำไข่เค็มดิบ สำหรับประกอบอาชีพหรือทำไข่เค็มรับประทานเองได้ ซึ่งสามารถผลิตและจำหน่ายในตลาดและจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่มรวมทั้งสามารถส่งผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟได้ด้วย

ภาพที่ 4-17 ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ

3.4 แนวทางการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์และการดำเนินงานในห่วงโซ่คุณค่านำไปสู่การสร้างโมเดลทางธุรกิจร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายการผลิตที่ช่วยกันคิดในกรอบของ Business Model Canvas เป็นเครื่องมือที่ช่วยออกแบบโมเดลธุรกิจผ่านปัจจัยทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าที่ส่งมอบให้กับลูกค้า (Value Propositions) ประกอบด้วย มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานการผลิตอาหาร (อย.) คุณภาพสินค้า และบริการจัดส่งสินค้า (2) กลุ่มลูกค้าหลัก (Customer Segments) ประกอบด้วยลูกค้ากลุ่มรักสุขภาพ พ่อค้าคนกลาง ร้านอาหาร บุคคลทั่วไป ร้านค้าปลีก ร้านขายของฝาก เครือข่ายผู้ผลิตไข่เค็ม (3) ช่องทางการสื่อสาร/จัดจำหน่าย (Channels) ประกอบด้วย ตลาดกรีนมาเก็ต กฟผ.แม่เมาะ ตลาดนัดแม่เมาะ ทุกวันจันทร์ งานจำหน่ายสินค้าที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนจัดขึ้น สหกรณ์การไฟฟ้าแม่เมาะ ร้านธงฟ้าประจำตำบล และหมู่บ้านร้านค้าออนไลน์ (4) สร้างสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) ประกอบด้วย ศูนย์เรียนรู้เพื่อดูกระบวนการผลิต เว็บไซต์ Social Media Line กิจกรรมส่งเสริมการขาย (5) กิจกรรมหลัก (Key Activities) จัดซื้อไข่เป็ดสด, แกลบดำ จัดซื้อชุดผลิตไข่เค็ม DIY จัดซื้อวัสดุ เช่น ถุงพลาสติก พลาสติกแรพไข่แบบม้วนผลิตไข่เค็ม (6) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) ประกอบด้วย สถานที่ผลิตไข่เค็ม โต๊ะแพคไข่เค็ม ห้องเก็บไข่เค็มดิบ กะละมังผสมดิน ถาดวาง เต่าแก๊ส ลังถึง (7) พันธมิตรธุรกิจ (Key Partners) ประกอบด้วย ผู้จำหน่ายไข่เป็ดสด ผู้จำหน่ายแกลบดำ ร้านผลิตสติ๊กเกอร์ ร้านจำหน่ายกระดาษลูกฟูก ตัวแทนจำหน่าย (8) ต้นทุน (Cost Structure) ประกอบด้วย วัตถุดิบ ได้แก่ ไข่เป็ดสด เปลือกไข่ น้ำ แกลบดำ ดิน การผลิต ได้แก่ ค่าแรงการผลิต, แก๊สหุงต้มในการผลิตไข่เค็ม ต้ม อุปกรณ์ ได้แก่ กะละมัง ถังใส่ไข่ เครื่องแรพ การขนส่ง ได้แก่ ค่าน้ำมัน ค่าขนส่ง บรรจุภัณฑ์

ได้แก่ พลาสติกแรพไข่ กล่องบรรจุภัณฑ์ สายคาดกล่อง ถุงหิ้ว และ (9) แหล่งที่มาของรายได้ (Revenue Streams) ประกอบด้วย ไข่เค็มดิบ ไข่เค็มสุก ไข่แปดสด ชุดวัตถุดิบการผลิต บริการอบรม ชุดดิน ชุดไข่เค็ม DIY

3.5 รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแบบมีส่วนร่วม

1. การสร้างเครือข่ายในโซ่อุปทาน ดำเนินการการสร้างเครือข่ายในโซ่อุปทาน โดยการวิเคราะห์โซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ร่วมกับการลงพื้นที่จริงเพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต จดบันทึก และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน ประกอบด้วย ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ตัวแทนจำหน่าย/ผู้กระจายสินค้า ผู้ค้าปลีก และลูกค้า โครงสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ

โครงสร้างห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ พบว่าประกอบด้วยห่วงโซ่อุปทานที่สำคัญ คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

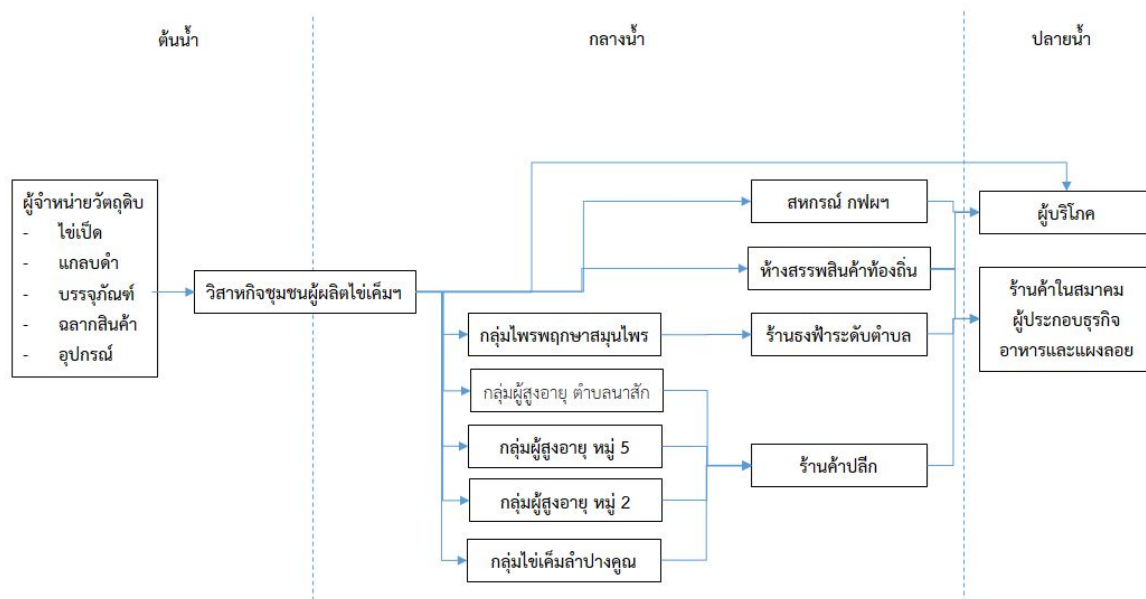
1) ต้นน้ำ หรือผู้ผลิต คือ กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบในการผลิตไข่เค็ม คือ ไข่ ดิน ถ่านแกลบ และสมุนไพร ประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไข่เค็มพอกดินเหนียวภูเขาไฟ ผลิตชุดดินพอก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตถ่านจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ผลิตถ่านแกลบ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไพรพฤษาสมุนไพร ผลิตสมุนไพร (ผงขมิ้น) สมาชิกในเครือข่าย เลี้ยงเป็ดในตำบลสบป่าต 2 ราย รวม 250 ตัว ตำบลแม่เมาะ 2 ราย รวม 200 ตัว และตำบลนาสัก 3 ราย รวม 450

2) กลางน้ำ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไข่เค็มพอกดินเหนียวภูเขาไฟ และเครือข่ายการผลิต กลุ่มไพรพฤษาสมุนไพร กลุ่มผู้สูงอายุตำบลนาสัก กลุ่มผู้สูงอายุหมู่ 2 และ หมู่ 5 กลุ่มไข่เค็มลำปางคุณ กลุ่มไข่เค็ม NumberOne

3) ปลายน้ำ ได้แก่ ลูกค้าภายในจังหวัด ลูกค้าต่างจังหวัด ร้านอาหารในสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและแพนดอย โดยจำหน่ายในรูปแบบของไข่เค็มดิบไข่เค็มต้มตามความต้องการของลูกค้าซึ่งสามารถสั่งรูปแบบและปริมาณที่ต้องการรวมถึงระยะเวลาการรับประทานได้ อีกทั้งจำหน่ายชุดดินสำหรับผลิตบริโภคเองและผลิตเป็นอาชีพ

ภาพที่ 4-18 การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม

ภาพที่ 4-19 โซ่อุปทานไช้เค็มพอกดินภูเขาไฟ

ทั้งนี้การยกระดับเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ไช้เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนไช้เค็มพอกดินภูเขาไฟ ภายใต้แนวคิดการเชื่อมโยงเครือข่ายนั้น การประกอบการของกลุ่มมีจุดแข็งที่เห็นได้ชัดคือสมาชิกกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม มีการผลิตอย่างมีระบบและการจัดการที่ชัดเจน สมาชิกมีการเลี้ยงเปิดเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตที่สามารถลดต้นทุน ดินที่ใช้ในการพอกไช้มีคุณสมบัติที่ผ่านการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ผู้นำ/แกนนำกลุ่มมีความสามารถในการเป็นวิทยากรบรรยาย ผู้นำ/แกนนำกลุ่มเป็นประชาชนชาวบ้านที่มีเครือข่ายกว้างขวางในขณะที่จุดอ่อนของกลุ่มประกอบด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มเองยังไม่มีพัฒนาเพื่อรองรับการขนส่งทางไกล การบริโภคมีความซับซ้อนในการล้างระยะเวลาในการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์มีเวลาสั้นถ้าหากเป็นไช้ดิบ สมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชีทำให้มีข้อจำกัดในด้านการบันทึกข้อมูลทางการเงินและบัญชี รวมทั้งการตลาดของกลุ่มมี 2 ส่วนคือ การนำสินค้าออกจำหน่ายยังร้านค้าต่างๆ ที่มีการสั่งซื้อและจัดส่งเป็นประจำ อาทิ ร้านค้าสหกรณ์สวัสดิการพนักงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมะ จ. ลำปาง ร้านค้าชุมชนในหมู่บ้าน และตลาดสดแม่เมะ รวมทั้งห้างสรรพสินค้าที่อยู่ในตัวเมืองจังหวัดลำปางและต่างจังหวัด และตลาดอีกรูปแบบหนึ่งคือการออกร้านเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งของภาครัฐ เอกชน และประเพณีต่างๆ รวมทั้งการอบรมของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นที่ทำการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไช้เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมะ

การพิจารณาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไช้เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมะ จังหวัดลำปาง สามารถสรุปเครือข่ายภายใต้แนวคิดห่วงโซ่แห่งคุณค่าได้ 4 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเข้าปัจจัยในการผลิต ประกอบด้วยเครือข่ายที่เชื่อมโยงเกษตรกรผู้เลี้ยงเปิด กลุ่มชุมชน/กลุ่มอาชีพผลิต บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ กลุ่มชุมชน/กลุ่มอาชีพผลิตซ้เข้าแกงส้ม กลุ่มการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์

ประกอบด้วยผู้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มผู้นำสินค้าไปจำหน่ายยังผู้บริโภค ประกอบด้วย ร้านค้า ผู้ขนส่งสินค้าของร้านขายของชำ ผู้ประกอบการขนส่ง กลุ่มผู้จัดจำหน่ายและการตลาด ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนระดับจังหวัด และร้านจำหน่ายของฝาก และกลุ่มผู้ให้บริการหลังการขาย ประกอบด้วยหน่วยงานสถาบันการศึกษาในการผลิตสื่อ

แนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟเพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างมูลค่าให้แก่การดำเนินงานของกลุ่มตามแนวคิดห่วงโซ่แห่งคุณค่าและการวิเคราะห์ศักยภาพและบริบทพื้นฐานการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย 1)การผลิตและจำหน่ายภายใต้ตราสินค้าเดียวกัน 2)ความทับซ้อนของตลาดเดียวกัน 3)การจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของผลิตภัณฑ์เดิมหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ กับเครือข่าย ส่วนรูปแบบและบทบาทของเครือข่าย ผู้ประกอบการทางธุรกิจที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟนั้นสามารถจำแนกได้ 3 ระดับทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่สามารถยกระดับเครือข่ายเพื่อสร้างศักยภาพในการดำเนินการและการส่งเสริมการประกอบการของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมของการสร้างความร่วมมือคือการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการโดยกำหนดให้เป็นเครือข่ายที่เป็นทางการผ่านการลงนามความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เกาะ กับกลุ่มผู้ประกอบการและเครือข่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการสร้างความร่วมมือและการประกอบการเชิงธุรกิจ ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายและวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ภายใต้ปัจจัยต่างๆ ทั้งโอกาสและข้อจำกัดในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ทำให้เกิดการปรับบทบาทใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากเดิมเป็นผู้ผลิตหรือเป็นผู้ประกอบการในระดับกลางน้ำของโซ่อุปทาน ไปเป็นผู้จัดหาปัจจัยในการผลิตคือชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟสำเร็จรูปเพื่อส่งจำหน่ายไปยังเครือข่ายผู้ประกอบการ รวมทั้งการและลดประมาณการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟลงและเปลี่ยนตลาดไปเป็นตลาดเฉพาะกลุ่มคณะศึกษาดูงานและกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเกษตรอินทรีย์แทนเพื่อสร้างตลาดใหม่จากผลิตภัณฑ์ชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟสำเร็จรูป

2. การสังเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์

จากการดำเนินการวิจัยของแผนงานทั้ง 3 แผนงานซึ่งแผนงานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและแผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เกาะ จังหวัดลำปาง เป็นแผนงานวิจัยที่เชื่อมโยงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เชื่อมโยงกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการจัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยการนำเสนอการเชื่อมโยงของโซ่อุปทานของทั้ง 2 แผนงานดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงหน่วยงาน กลุ่มคนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายของโซ่อุปทานที่เน้นการดำเนินการที่มุ่งไปสู่ความต่อเนื่องและยั่งยืนของเครือข่ายและผู้ผลิตภายใต้กระบวนการลงนามความร่วมมือ การจัดทำสัญญาคำสั่งซื้อ หรือแม้กระทั่งการสร้างเครือข่ายภายใต้ความร่วมมือร่วมกันทำให้เกิดความชัดเจนของการดำเนินการและการดำเนินการ

ที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ภายใต้การดำเนินการวิจัยการพัฒนาทุนทางสังคมนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ประกอบการในโซ่อุปทานของทั้ง 2 แผนงานที่นำมาซึ่งการทำงานร่วมกันของผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน ทำให้เกิดการพัฒนาทุนทางสังคมในด้านของเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจที่ต่างส่งเสริมศักยภาพในการประกอบการซึ่งกันและกัน นำไปสู่การตอบคำถามของวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 ซึ่งระบุถึงการพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม ดังนั้นการที่แผนงานวิจัยทั้ง 2 แผนงานดำเนินการในการเชื่อมโยงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ทั้งในส่วนของข้าวแต่น GI จังหวัดลำปาง และไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟอำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปาง ทำให้เกิดการพัฒนาทุนทางสังคม

ประกอบกับการดำเนินการของแผนงานที่นำมาซึ่งนวัตกรรมในกระบวนการผลิตข้าวแต่น คือ นวัตกรรมกระบวนการเตรียมข้าวใหม่เพื่อให้เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปและผลิตข้าวแต่น โดยผู้ประกอบการสามารถนำต้นแบบไปทดลองใช้จริงและเกิดการพัฒนาระบบการผลิตโดยนำเอาข้าวที่ผ่านการเก็บเกี่ยวในรอบปีปัจจุบันเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวแต่นซึ่งทำให้เกิดการลดต้นทุนในการผลิตด้านการจัดเก็บและรักษาข้าวเพื่อให้ได้อายุตามที่เหมาะสมต่อการผลิต รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุดสำเร็จสำหรับการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ และการนำสมุนไพรมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต ทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุดสำเร็จสำหรับการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ทำให้เกิดการขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนำมาสู่การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในกลุ่มอาชีพ และกลุ่มผู้ประกอบการของทั้ง ผลิตภัณฑ์ ซึ่งจากการนำเสนอของแผนงานวิจัยซึ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพทางด้านการตลาดของผู้ประกอบการที่มีเพิ่มมากขึ้นโดยกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่น สามารถลดต้นทุนในการผลิตมากกว่าร้อยละ 15 ของต้นทุนด้านการจัดเก็บและการขนส่งข้าวอันเกิดจากการสร้างเครือข่ายในโซ่อุปทานของผู้ผลิตในภาคการเกษตร รวมทั้งผู้ผลิตภาคการเกษตรทั้งข้าว อ้อย และแตงโม สามารถพัฒนาระบบการในการผลิตของตนเองโดยสามารถกำหนดและวางแผนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของผู้ประกอบการข้าวแต่น ทำให้ลดต้นทุนและสร้างผลประกอบการจากปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 20

นอกจากนี้ภายใต้การดำเนินโครงการวิจัยของแผนงานวิจัยนวัตกรรมการลดปริมาณสารโพลาไรในน้ำมันทอดโดยใช้ขี้ข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง ซึ่งนำเสนอผลลัพธ์จากงานวิจัยคือนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ลดปริมาณสารโพลาไรในน้ำมันที่ผ่านการทอดข้าวแต่น ของผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยใช้วัสดุเหลือใช้จากขี้ข้าวโพด ซึ่งผลการวิจัยได้นำเสนอไปแล้วก่อนหน้านี้ นั้น จากการได้มาซึ่งนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ลดปริมาณสารโพลาไรในน้ำมันที่ผ่านการทอดข้าวแต่นดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ของสารโพลาไรที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายอันนำไปสู่แนวทางในการป้องกัน รวมทั้งการลดความสูญเสียจากระบบการผลิต คือ น้ำมันที่ใช้ในการทอดข้าวแต่น สามารถนำกลับมาใช้ในการทอดเพิ่มขึ้นโดยมีปริมาณสารโพลาไรที่ไม่เกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด อีกทั้งการใช้วัสดุหลักทางธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งเหลือใช้จากการทำการเกษตรกลับมาใช้ใหม่ทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของวัสดุเหลือใช้ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำขี้ข้าวโพดมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นทดแทนการเผาทิ้งที่สร้างมลพิษทางอากาศ ซึ่งการดำเนินการโครงการของแผนงานวิจัยดังกล่าวนี้นำมาซึ่งการสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดที่หึงเศษข้าวโพดโดยเปล่าประโยชน์ รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่นราย

ย่อยในพื้นที่ยังลดต้นทุนในการผลิตจากกระบวนการและวัตถุดิบหลักคือน้ำมันทอดที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่โดยไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4.4 การนำไปใช้ประโยชน์

การดำเนินการในการบริหารจัดการของหน่วยจัดการงานวิจัยและการดำเนินการของแผนงานวิจัยทั้ง 6 แผนงาน เพื่อการขยายผลของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงพาณิชย์ และเชิงการพัฒนาในพื้นที่นั้น ในส่วนของแผนบริหารซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อขยายผลของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายกับหน่วยงานซึ่งมีบทบาทหน้าที่ระดับจังหวัดโดยเฉพาะในด้านของผลิตภัณฑ์ชุมชน และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้มีการจัดทำการลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง รวมทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอต่างๆ ทั้ง 13 อำเภอของจังหวัดลำปาง ในการขับเคลื่อนเพื่อนำผลการวิจัย กระบวนการดำเนินการเพื่อการพัฒนาไปขยายผลสู่ชุมชนและพื้นที่ต่างๆ ทั่วจังหวัดลำปาง ทั้งในประเด็นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการขยายผลจากพื้นที่นำร่องทั้ง 3 พื้นที่ไปสู่พื้นที่เป้าหมายอื่นๆ ในแต่ละอำเภอ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งดำเนินการและบริหารจัดการโครงการโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและอำเภอ เพื่อกำหนดเชิงนโยบายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้ได้มาตรฐานภายใต้การนำกระบวนการวิจัย รูปแบบ และองค์ความรู้จากการถอดองค์ความรู้ไปใช้เป็นแนวปฏิบัติ

ทั้งนี้การลงนามความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอทั้ง 13 อำเภอในจังหวัดลำปางได้กำหนดขอบเขตความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจากการขยายผลของการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการลงนามความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง พร้อมด้วย พร้อมด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่พริก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเถิน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเสริมงาม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสบปราบ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะคา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้างฉัตร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทะ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองลำปาง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เกาะ สำนักงานพัฒนาชุมชนแจ้ห่ม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองปาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังเหนือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภองาว ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดำเนินโครงการวิจัยและการบริการวิชาการ ในประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ตระหนักถึงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ทุนทางสังคมและฐานทรัพยากรในพื้นที่ อันนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบทอด และใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง รวมทั้งการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ตลอดจนถึงการพัฒนาเครือข่ายที่นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถสร้างความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่นต่อไปได้

ข้อตกลงความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จะให้การสนับสนุนและร่วมมือนี้อย่างนี้

1. ดำเนินโครงการวิจัยในประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่อันนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งจากภายในชุมชนภายใต้ทุนทางสังคมและฐานทรัพยากรของชุมชน
2. ดำเนินการโครงการบริการวิชาการในประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
3. สนับสนุนนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาเพื่อการวิจัย การบริการวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. สนับสนุนและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ทางวิชาการ การให้คำแนะนำที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ของมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนของสถานที่ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ ห้องประชุมเพื่อการวิจัยและการบริการวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามความเหมาะสม

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง และหน่วยงานในสังกัดระดับอำเภอ จะให้การสนับสนุนและร่วมมือนี้อย่างนี้

1. ร่วมดำเนินโครงการวิจัยในประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่อันนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งจากภายในชุมชนภายใต้ทุนทางสังคมและฐานทรัพยากรของชุมชน
2. ร่วมดำเนินการโครงการบริการวิชาการในประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
3. สนับสนุนบุคลากรเพื่อร่วมดำเนินการวิจัย การบริการวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามความเหมาะสม
4. สนับสนุนและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ คำแนะนำ และที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ของหน่วยงานทั้งในส่วนของสถานที่ อุปกรณ์ ห้องประชุม ในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยและการบริการวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามความเหมาะสม

ระยะเวลาของความร่วมมือ

ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการนี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันลงนามเป็นต้นไป เป็นระยะเวลา ๓ ปี (นับตั้งแต่ปีที่ลงนาม 2562) ทั้งสองฝ่ายตกลงว่าการดำเนินกิจกรรมใดๆ ภายใต้ความร่วมมือนี้ จะได้มีการหารือและตกลงร่วมกันในรายละเอียดของการดำเนินงาน ในกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม และหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความประสงค์จะขอยุติความร่วมมือ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือต่อเวลาข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ จะต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ ไม่น้อยกว่า 60 วัน และให้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยความเห็นชอบจากทั้งสองฝ่าย โดยทำเป็นข้อตกลงเพิ่มเติมแนบท้าย

และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงตามบันทึกลงนามความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผู้ผลิตข้าว อ้อย แดงโม ด้วยสินค้าข้าวแต่นลำปาง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง กับหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จะให้การสนับสนุนและร่วมมือดังนี้

- วิทยาการในการฝึกอบรมพร้อม วัสดุ/อุปกรณ์การฝึก สถานที่ฝึกอบรมมาตรฐานการผลิตอาหาร งบประมาณดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ทางด้านการปลูกและการเก็บเกี่ยว
- เข้าร่วมเป็นผู้ประเมินโครงการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง ข้าวแต่นลำปาง และสนับสนุนการประเมินกิจกรรม 5 ส/อย. ในกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่น
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแต่ละหน่วยงาน ที่เป็นประโยชน์ ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นลำปาง ในเครือข่ายของแต่ละหน่วยงาน

2. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง จะให้การสนับสนุนและร่วมมือดังนี้

- สนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่นลำปางเข้าสู่โครงการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง ข้าวแต่นลำปาง
- สนับสนุนการตลาดให้กับกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่นลำปางในโครงการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง ข้าวแต่นลำปาง

3. สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง จะให้การสนับสนุนและร่วมมือดังนี้

- สนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่ให้กับผู้ผลิตข้าวเหนียว กข 6 เพื่อรองรับตลาดการผลิต ข้าวแต่นลำปาง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง
- ให้ข้อมูลทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ทางด้านการปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ข้าว อ้อย แดงโม

4. สมาคมการค้าข้าวแต่นลำปางและผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองสินค้า GI จะให้การสนับสนุนและร่วมมือดังนี้

- รับซื้อผลผลิตข้าวเหนียว กข 6 ข้าวเก่า แดงโม อ้อย จากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในราคายุติธรรม
- สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสร้างมาตรฐานการผลิตข้าวแต่นลำ ปางให้มีอัตลักษณ์โดดเด่น และปลอดภัย ตามกิจกรรม 5 ส/อย. ในกลุ่มผู้ประกอบการข้าวแต่น

5. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข 6 อ้อย แดงโมพันธุ์กินรี จะให้การสนับสนุนและร่วมมือ
ดังนี้

- รวมกลุ่มเกษตรกรและให้ความร่วมมือในการผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อการผลิตข้าวแต่นลำปาง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง

- นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานราชการไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต รวมถึงการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย

6. ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงสีแสงรุ่งเรืองทรัพย์ไพศาล จะให้การสนับสนุนและร่วมมือดังนี้

- รับซื้อผลผลิตข้าวเหนียว กข 6 และข้าวเก่าจากกลุ่มเกษตรกรในโครงการในราคา
ยุติธรรม

- จัดหาและจัดส่งวัตถุดิบข้าวคุณภาพดีเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวแต่นลำปาง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดลำปาง

ทั้งนี้ จากการลงนามความร่วมมือของแผนงานวิจัยและแผนบริหารงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจฐานรากและนวัตกรรม รวมทั้งการสร้างโอกาสและการผลักดันให้ผลการวิจัยนำไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่กำกับ ติดตาม พัฒนา และส่งเสริมการดำเนินงานของผู้ประกอบการในพื้นที่ รวมทั้งในเชิงเศรษฐกิจที่มีการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมเครือข่ายการประกอบการในลักษณะโวลูนทานที่สร้างศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง รวมทั้งการดำเนินการของแผนงานวิจัยแผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัด ที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการในการสร้างเครือข่ายเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟด้วยโดยสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัย และการผลักดันให้เป็นนโยบายเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เมาะ เทศบาลตำบลสบป่าตอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาสัก สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและแมลงลอยจังหวัดลำปาง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ. แม่เมาะ) และกองทุนพัฒนาไฟฟ้า และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาสัก เป็นกระบวนการหนึ่งทาสนำไปสู่การดำเนินการในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางดำเนินการด้านการบริหารจัดการภายใต้โครงการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียนการสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเพื่อพัฒนาระบบที่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และเพื่อการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

5.1 สรุปผลการดำเนินงาน

หน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งมีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยจัดการงานวิจัยหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับคณะต่างๆ ผ่านคณะกรรมการบริหารงานวิจัยและบริการวิชาการซึ่งมีคณบดีทุกคณะเป็นกรรมการ รวมทั้งนักวิจัยภายใต้โครงการซึ่งมาจากคณะต่างๆ ได้เรียนรู้กระบวนการในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์ใช้เครื่องมือต่างๆ ในการจัดการงานวิจัย รวมทั้งกระบวนการในการถ่ายทอดองค์ความรู้การวิจัยเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างตรงประเด็น ทั้งนี้กระบวนการและกลไกการดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่สามารถสรุปโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้ดังนี้

5.1.1 พัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม

การดำเนินการพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากนั้นจากการพัฒนารอบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงเนื้อหาและประเด็นความต้องการของพื้นที่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย นักวิชาการ นักวิจัย รวมทั้งชุมชนต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินการในการพัฒนารอบการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบที่ชัดเจนจำนวนทั้งสิ้น 3 เวที และได้ข้อสรุปในการดำเนินการจัดทำกรอบการวิจัยโดยมุ่งเน้น 2 กรอบคือ “การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน” และ “การต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า” ซึ่งในกรอบการวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกรอบการวิจัยที่ใช้ฐานทุนเดิมคือการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งดำเนินการในการรวบรวมข้อมูล พัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานของชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภายใต้โครงการ “หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” โดยกรมการ

พัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งทำให้หมู่บ้านที่มีทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน สินค้าผลิตภัณฑ์และบริการ ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ทั้งนี้จากศักยภาพและบริบทเชิงพื้นที่ รวมทั้งความเชื่อมโยงทางด้านชนเผ่าและชาติพันธุ์ของหมู่บ้านจำปุย ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง หมู่บ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลเสริมกลาง อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง และหมู่บ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งมีความเชื่อมโยงของวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้านการเป็นชนเผ่าและชาติพันธุ์ที่เหมือนกัน ประกอบกับในพื้นที่ยังมีเส้นทางทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ และยังเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปางในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของอำเภอ ทำให้ทั้ง 3 พื้นที่ถูกกำหนดเป็นพื้นที่วิจัยในการดำเนินโครงการของกรอบการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจากการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่และการพัฒนาข้อเสนอโครงการซึ่งมีชุดโครงการที่ดำเนินการในรอบวิจัยนี้ ประกอบด้วย แผนงานวิจัยกระบวนการสืบทอดและดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน เชื่อมโยงเรื่องเล่าเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง แผนงานวิจัยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง และแผนงานวิจัย: กลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ซึ่งทั้ง 3 แผนงานวิจัยมีโครงการวิจัยย่อยรวมทั้งสิ้น 10 โครงการวิจัยย่อย

จากการดำเนินโครงการของทั้ง 3 แผนงาน และ 10 โครงการวิจัยย่อยสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในส่วนของการถอดข้อมูลตำนาน เรื่องราว เรื่องเล่าของชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงทั้ง 3 พื้นที่เข้าด้วยกันด้วยความเหมือนและความแตกต่างของชาติพันธุ์อาหารชนเผ่าที่สามารถนำมาใช้เป็นเมนูรับรองนักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการพัฒนา อาทิ กระเป๋าสานชนเผ่าลาหู่โดยใช้ผ้าปักชนเผ่าอื่นๆที่อยู่ในชุมชนเดียวกันมาเป็นองค์ประกอบตกแต่งเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ชุมชนที่มีหลากหลายชนเผ่า ผลิตภัณฑ์จากไม้ อาทิ เครื่องดื่มชงจากใบไม้ หรือชาไม้ขางหม่น ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ชุติชนเผ่าที่เกิดจากการจัดกิจกรรมอบรมพัฒนากลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนพื้นที่วิจัย เป็นต้น รวมทั้งการขอรับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ มผช. ของผลิตภัณฑ์ซึ่งได้รับการพัฒนาจากแผนงานวิจัยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน:บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยอยู่ในระหว่างพิจารณาของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง

นอกจากนี้การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานวิจัยกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ทำให้เกิดการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อการจัดตั้งเป็นกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านจำปุย การเชื่อมโยงประสานงานร่วมกันของทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 อำเภอ ซึ่งมีการแต่งตั้งประธานเครือข่ายในการประสานงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกันในช่วงที่มีการดำเนินโครงการวิจัยและเพื่อให้เกิดการทำงานต่อเนื่องในพื้นที่ภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ และการกำหนดแผนผังเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว แหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของในแต่ละพื้นที่และทั้ง 3 พื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวและการเดินทางซึ่งได้มีการดำเนินการทดลองโดยให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองในสถานการณ์จริงเพื่อให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งมีบทบาทในการเคลื่อนงานต่อคือ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 3 พื้นที่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอทั้ง 3 อำเภอ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ

นอกจากนี้ภายใต้การดำเนินการของกรอบการวิจัยการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการดำเนินโครงการในปีที่ผ่านมาภายใต้โครงการนวัตกรรมจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดลำปาง พ.ศ.2560 และมีการดำเนินการต่อในปีภายใต้โครงการการพัฒนาทุนทางสังคมสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรม โดยมีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการพัฒนาจากโครงการของปีที่ผ่านมาจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น และผลิตภัณฑ์สำหรับการลดปริมาณสารโพลาร์ โดยกรอบการวิจัยการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่า มีแผนงานวิจัยในการดำเนินการ 3 แผนงาน ประกอบด้วย แผนงานวิจัยนวัตกรรมลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง แผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน และแผนงานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว กข 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทั้ง 3 แผนงานวิจัยได้ดำเนินการในการใช้ทุนเดิมของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากปีที่ผ่านมา รวมทั้งทุนเดิมเชิงพื้นที่ทั้งวัตถุดิบ เอกลักษณ์ของชุมชน และองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตซึ่งเป็นทุนเดิมที่ได้รับการพัฒนามาก่อนหน้านี้เพื่อนำไปสู่การต่อยอดและขยายผลในโครงการครั้งนี้ โดยผลที่ได้จากการดำเนินงานของทั้ง 3 แผนงานสามารถสรุปได้ดังนี้

แผนงานวิจัยนวัตกรรมลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดโดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับสำหรับโรงงานผลิตข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง เกิดการขยายผลจากการทดลองใช้เศษวัสดุเหลือใช้มาสร้างมูลค่าเพิ่มของโครงการที่ผ่านมาอันนำไปสู่การค้นพบเศษซังข้าวโพดเพื่อใช้ในการลดปริมาณสารโพลาร์ ซึ่งแผนงานดังกล่าวสามารถสร้างนวัตกรรมเครื่องลดปริมาณสารโพลาร์ในน้ำมันทอดข้าวแต่นสำหรับผู้ประกอบการข้าวแต่นในจังหวัดลำปาง โดยใช้ซังข้าวโพดเป็นวัสดุดูดซับ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ซังข้าวโพดที่เป็นขยะทางการเกษตร การลดต้นทุนการผลิตจากการลดการซื้อน้ำมัน และการพัฒนากระบวนการผลิตให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นซึ่งสามารถใช้ได้จริงในสถานประกอบการ

แผนงานวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ด้วยนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน เป็นแผนงานวิจัยที่พัฒนามาจากการดำเนินโครงการวิจัยในปีที่ผ่านมาโดยใช้ทุนทางสังคมเชิงพื้นที่คือ

เรื่องราวของพื้นที่ที่มีภูเขาไฟ และการทดลองคุณภาพดินที่ใช้ในกระบวนการผลิตไข่เค็มที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม ทั้งนี้การต่อยอดของโครงการในปีนี้เป็น การเชื่อมโยงให้ครบทั้งห่วงโซ่อุปทาน คือตั้งแต่ผู้ผลิตปัจจัยในการผลิต ผู้ผลิตและการแปรรูป รวมทั้งผู้จัดส่งสินค้าไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ซึ่งผลการวิจัยได้นำเสนอถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายไปยังกลุ่มผู้ผลิตปัจจัยในการผลิตคือ การขยายผลเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ด กลุ่มอาชีพจักสานเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์ การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพในการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสร้างคุณค่าเชิงภาพลักษณ์และโภชนาการโดยการเพิ่มสมุนไพรลงไปในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟพร้อมผงขมิ้น น้ำใบเตย เป็นต้น รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายกับร้านค้า สมาคมผู้ประกอบการร้านอาหารจังหวัดลำปาง ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดที่สามารถเป็นตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ได้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายของโซ่อุปทาน การสร้างกลุ่มอาชีพขึ้นในชุมชน การสร้างรายได้จากการประกอบการของคนในชุมชน รวมทั้งการสร้างโอกาสหารายได้เสริมของคนในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการปรับบทบาทใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เกาะ จากเดิมเป็นเพียงผู้ผลิตไข่เค็มไปสู่การเป็นผู้จัดหาปัจจัยในการผลิต โดยจำหน่ายชุดผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟสำเร็จรูปจำหน่ายให้กับกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือผู้บริโภค รวมทั้งยังเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการผลิตให้แก่ผู้สนใจและกลุ่มเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาดูงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแทน

แผนงานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวเหนียว ขก 6 เพื่อพัฒนากระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกิดนวัตกรรมจัดการแปลงปลูกข้าวเหนียว ขก6 เพื่อป้องกันการล้มของต้นข้าวซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต รวมทั้งเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตข้าวคุณภาพสำหรับการผลิตข้าวแต่นซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของจังหวัดลำปาง การได้ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นกิ่งสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน หรือข้าวแต่นสำหรับอบไมโครเวฟ และผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นเพื่อสุขภาพ (ข้าวแต่นคอร่าเจน) และนวัตกรรมเครื่องหุงข้าวต้นแบบสำหรับผลิตข้าวแต่นจากข้าวใหม่ หรือเครื่องเร่งปฏิกิริยาข้าวใหม่ให้เป็นข้าวเก่าสำหรับการผลิตข้าวแต่น ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่นักวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการสมาคมข้าวแต่นจังหวัดลำปาง ร่วมกันในการผลิตและพัฒนาอันนำไปสู่เครื่องต้นแบบที่สามารถใช้ในโรงงานหรือผู้ประกอบการข้าวแต่นได้

ทั้งนี้จากกระบวนการดำเนินงานของแผนงานวิจัยทั้ง 6 แผนงานวิจัยซึ่งได้มาจากโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยต่างๆ นั้น การที่หน่วยงาน กลุ่มคนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งผลของการเชื่อมโยงเครือข่ายของโซ่อุปทานที่เน้นความต่อเนื่องและยั่งยืนของเครือข่ายและผู้ผลิตทำให้เกิดความชัดเจนของการดำเนินการและการดำเนินการที่ต่อเนื่องชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาทุนทางสังคมผ่านกระบวนการการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ประกอบการในโซ่อุปทานของทั้งแผนงานวิจัยทั้งในกรอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการยกระดับผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการพัฒนาทุนทางสังคมในด้านของเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจที่ต่างส่งเสริมศักยภาพในการประกอบการซึ่งกันและกัน นำไปสู่การดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 การพัฒนาทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปางสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งด้วยนวัตกรรม

5.1.2 การพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ในการบริหารจัดการงานวิจัยทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ดำเนินการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการพัฒนาระบบการจัดการทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นองค์รวม กล่าวคือการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับงานวิจัยตั้งแต่นักวิจัย ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย นักศึกษา และมหาวิทยาลัยในบทบาทหน่วย กำกับติดตามเพื่อให้งานวิจัยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของวิจัย รวมทั้งการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา นักวิจัยและการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ ทั้งนี้หน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนา ได้จัดให้มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการงานวิจัย โดยใช้กลไกของการพัฒนารอบการวิจัย พัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ และการประกาศทุนวิจัยเป็น กลไกในการเชื่อมโยงนักวิจัยซึ่งมีความสามารถที่ต่างศาสตร์ สังกัดต่างคณะ และสาขาวิชาเพื่อการบูร ณาการศาสตร์และการทำงานวิจัยร่วมกัน รวมทั้งใช้กลไกการวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา ของพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วมและการสะท้อนจากพื้นที่เป็นหลักโดยมีหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จาก งานวิจัยทั้งในเชิงนโยบาย การปฏิบัติงาน และการพัฒนาของชุมชน พื้นที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อนความ ร่วมมือ และการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบประเด็นการวิจัย โจทย์วิจัย รวมทั้ง การผลักดันให้งานวิจัยเป็นลักษณะของแผนงานวิจัยซึ่งมีโครงการวิจัยย่อย โดยใช้การประกาศทุนวิจัย เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการทำงานวิจัยในรูปแบบแผนงานวิจัยสหวิทยาการส่งผลให้มีนักวิจัยทั้ง 6 คณะเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งในระดับแผนงานวิจัย โครงการวิจัยย่อย และโครงการวิจัยเดี่ยวเชิง สังเคราะห์รวม 105 คน มีนักวิจัยประสบการณ์ นักวิจัยอาวุโสที่เป็นพี่เลี้ยงเป็นผู้บริหารแผนงานวิจัย และมีนักวิจัยรุ่นใหม่เข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นทีมนักวิจัยในโครงการวิจัยย่อยเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ในการบริหารจัดการงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาในบทบาทหน่วยหนุนเสริม การดำเนินกิจกรรมการวิจัยและการสร้างระบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ได้กำหนดพื้นที่ใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับนักวิจัยที่ได้รับทุนทั้งลักษณะแบบเป็นทางการ คือการประชุม แลกเปลี่ยนติดตาม ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยและพัฒนา และแบบไม่เป็นทางการ โดยจัดพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวทางการทำงาน การบริหารจัดการงานวิจัย ณ ร้านกาแฟภายใน มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นพื้นที่ที่นักวิจัย หัวหน้าโครงการ หัวหน้าแผนงานวิจัย และหน่วยจัดการงานวิจัย ได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนการ ดำเนินงาน การตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม และการทบทวนผลการวิจัยอย่างต่อเนื่องรวมถึงการใช้ สื่อ IT ในการติดตาม เช่น กลุ่ม line ต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางสามารถสรุปผลการพัฒนาในแต่ละระดับดังนี้

การพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยในระดับต้นน้ำ

การดำเนินการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยในช่วงของต้นน้ำ หรือช่วงที่เป็น เครื่องมือ กระบวนการ วิธีการเพื่อให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปางได้มีการจัดทำประกาศหลักเกณฑ์ต่างๆ ทางด้านการวิจัยเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการ ดำเนินงานของนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยภายหลังจากดำเนินโครงการของทั้ง 2 โครงการใน ปีงบประมาณ 2560-2561 ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินงานจนถึงปี พ.ศ.2563 นี้ สถาบันวิจัยและ พัฒนา ได้เกิดการเรียนรู้การพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและการกำกับติดตามการใช้

เครื่องมือที่หนุนเสริมการพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการเรียนรู้และการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยจากการดำเนินโครงการรวมทั้งการบริหารงานวิจัยภายใต้ทุนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกนำไปสู่การปรับปรุงประกาศหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวิจัยใหม่เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยของนักวิจัย รวมทั้งทั้งเป็นเครื่องมือในการจัดการงานวิจัยของหน่วยจัดการงานวิจัย ซึ่งประกาศที่ดำเนินการปรับปรุงและประกาศใช้คือ ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เรื่อง หลักเกณฑ์ปฏิบัติ การส่งข้อเสนอโครงการวิจัย และอัตราการจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย พ.ศ. 2562 การผลักดันและดำเนินการอันนำไปสู่การออกระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พ.ศ.2562 การประกาศแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประเภทพี่เลี้ยงนักวิจัยทางด้านสายวิทยาศาสตร์ พี่เลี้ยงนักวิจัยทางด้านสายสังคมศาสตร์ และพี่เลี้ยงนักวิจัยทางด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นประกาศและระเบียบที่ดำเนินการในปี 2562 อันเกิดจากการเรียนรู้กระบวนการของการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจากการดำเนินโครงการร่วมกับการจัดการงานวิจัยจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอก

นอกจากการปรับปรุงประกาศ ระเบียบมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินการจัดการงานวิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยจัดการงานวิจัยยังได้ดำเนินการจัดทำระบบการพัฒนากรอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อประกาศ TOR ให้แก่นักวิจัยได้รับทราบถึงทิศทาง แนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นักวิจัย และหน่วยจัดการงานวิจัย และการวิพากษ์ข้อเสนอโครงการวิจัย และการกำหนดรูปแบบข้อเสนอโครงการวิจัยที่กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งในส่วนของผลลัพธ์ ผลผลิต ผลกระทบ การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และสิ่งที่จะส่งมอบให้แก่สถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนทางด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้นำแนวปฏิบัติอันเป็นกระบวนการของการดำเนินโครงการภายใต้โครงการดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินการของเงินอุดหนุนทุนวิจัยด้วยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2561-2563 ซึ่งมีการพัฒนาวิธีและแนวปฏิบัติเพื่อให้ นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็น ความต้องการ และปัญหาเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการต้นน้ำของการดำเนินโครงการวิจัย รวมทั้งการจัดให้มีระบบพี่เลี้ยงในการตรวจสอบและให้คำแนะนำการสังเคราะห์ประเด็นตามรอบการวิจัย การวิเคราะห์โจทย์วิจัยโดยกำหนดให้พี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งได้รับการยอมรับจากนักวิจัยทั้งในคณะและในมหาวิทยาลัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งเข้าร่วมเวทีพัฒนากรอบการวิจัยและพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นไปเพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์และของชุมชนผ่านระบบและกลไกการจัดการงานวิจัยในช่วงต้นน้ำ

การพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยช่วงกลางน้ำ

การดำเนินการที่นำไปสู่การพัฒนาการกลไกการจัดการงานวิจัยช่วงกลางน้ำนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้นำเครื่องมือซึ่งเกิดจากผลการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและนักวิจัยผู้รับทุนของโครงการจากกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งส่วนของการวิเคราะห์และการใช้เครื่องมือในการกำกับติดตามงานวิจัย อาทิ Objective Tree, Stakeholder Analysis, Problem Tree, การ

สังเคราะห์งานวิจัย, การสื่อสารงานวิจัย เป็นต้น โดยนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามตัวชี้วัดจากงานวิจัยและกำหนดเป็นเครื่องมือหลักสำหรับหน่วยจัดการงานวิจัยในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสำเร็จของงานวิจัยในแต่ละโครงการ รวมทั้งการพัฒนาจัดทำระบบการติดตามโครงการวิจัยซึ่งจากเดิมมีการติดตามโครงการวิจัยเพียง 2 ครั้งคือการรายงานความก้าวหน้าระยะ 6 เดือน และการรายงาน(ร่าง)ผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในรอบ 12 เดือนหรือก่อนสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีการพัฒนาระบบกลไกการติดตามโครงการวิจัยโดยเพิ่มการจัดเวทีรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานในรอบ 3 เดือนภายหลังทำสัญญาการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อกำกับการเริ่มต้นการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน การกำหนดให้มีเวทีรายงานความคืบหน้าก่อนสิ้นสุดโครงการรอบ 9 เดือน เพื่อเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของผลการดำเนินโครงการวิจัยและการกำกับติดตามเพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน รวมทั้งการให้พี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัยทั้งรอบ 3 เดือน และ 9 เดือน นอกเหนือจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และการแก้ปัญหาของนักวิจัยกับพี่เลี้ยงนักวิจัย

นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจกรรมการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลของหัวหน้าแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัย การส่งเสริมการดำเนินโครงการวิจัยให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีรูปแบบทั้งที่เป็นกึ่งทางการคือ การจัดเวทีจัดการความรู้ “Free Zone KM” โดยให้หัวหน้าแผนงาน หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกันภายในกรอบวิจัยเดียวกันในพื้นที่ต่างๆ อาทิ ร้านกาแฟภายในมหาวิทยาลัยหรือภายในชุมชนพื้นที่วิจัยซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การประเมินการดำเนินงานภายหลังกิจกรรม หรือ AAR. การวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยจัดการงานวิจัยและหัวหน้าแผนงาน หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย ซึ่งผลของการดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยจัดการงานวิจัยกับนักวิจัย สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและตรงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวยังมีการสื่อสารผ่านช่องทาง Mobile Application อีกด้วยรวมทั้งการจัดระบบการพัฒนานักวิจัยในช่วงการดำเนินโครงการวิจัย ทั้งหลักสูตรนักสื่อสารความหมายงานวิจัย การเขียนบทความงานวิจัยเชิงพื้นที่ การสังเคราะห์งานวิจัยของหัวหน้าแผนงานวิจัย การให้คำปรึกษาสำหรับพี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยและระบบการจัดการงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยช่วงปลายน้ำ

การดำเนินการในการพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยช่วงปลายน้ำนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ดำเนินการในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการเชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ และเชิงวิชาการ ซึ่งกลไกที่มหาวิทยาลัยมีอยู่คือการส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัย การจดสิทธิบัตรหรือกรรมสิทธิ์ต่างๆ อันเกิดจากผลผลิตของการดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยมีประกาศการให้เงินรางวัลสำหรับผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกลไกในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้จากการดำเนินโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้มีการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยซึ่งเชื่อมโยงระหว่างช่วงต้นน้ำ คือการกำหนดในสัญญาทุนวิจัยให้ทุกโครงการดำเนินการนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบบทความวิจัยหรือบทความวิชาการกับวารสารซึ่งอยู่ในฐานข้อมูลระดับชาติหรือระดับนานาชาติ รวมทั้งการจดอนุสิทธิบัตร สิทธิบัตร หรือลิขสิทธิ์อันเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยทันทีภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งเป็นกลไกในการจัดการการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลงานทางวิชาการของนักวิจัยจากการเผยแพร่ ตีพิมพ์ผลงานวิจัยและการนำผลงานดังกล่าวเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยต่อไป

นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้รับทุนต้องนำเสนอผลงานวิจัยผ่านเวทีสาธารณะเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยต่อผู้ใช้ประโยชน์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย เพื่อใช้เป็นเวทีในการขยายผลจากผลงานวิจัยไปสู่การนำไปใช้ในองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงเชิงเศรษฐกิจและการประกอบการ ซึ่งโครงการได้ดำเนินการจัดให้มีเวทีเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยต่อเวทีสาธารณะภายใต้กิจกรรม “วิจัยสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างชุมชน สู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน” โดยนำเสนอผลผลิตจากโครงการวิจัยภายใต้การดำเนินงานทั้งหมด 24 โครงการ ร่วมกับผลผลิตจากโครงการวิจัยจากงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางประจำปี 2562 ณ ลานกิจกรรมชั้น 1 ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซ่า ลำปาง เมื่อวันที่ 29-31 ม.ค. 2563 โดยมีกิจกรรมการนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบนิทรรศการ การจัดเวทีเสวนานำเสนอผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การจัดพื้นที่การเจรจาธุรกิจทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ สถาบันการเงินเพื่อเป็นพื้นที่ในการขยายผลเชิงพาณิชย์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนทั้งที่ได้รับการพัฒนาและผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้บริโภค ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการวิจัยแต่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ทั้งนี้การพัฒนาเครือข่ายการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการจัดให้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในการดำเนินการเพื่อการวิจัย พัฒนา และบริการวิชาการชุมชนเป็นกลไกหนึ่งในการเชื่อมโยงผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และภาคีสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการบูรณาการหน่วยงานร่วมกับการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่เป็นอีกกลไกหนึ่งของการจัดการงานวิจัยช่วงปลายน้ำเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และการดำเนินการบริการวิชาการต่อไป

5.1.3 การเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียนการสอนและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การเชื่อมโยงงานวิจัยให้เกิดประโยชน์กับการปรับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางนั้น จากการดำเนินโครงการซึ่งหน่วยจัดการงานวิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยให้นักวิจัยดำเนินการบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ อย่างน้อย 1 รายวิชาต่อโครงการ ซึ่งในทุกโครงการจะมีการกำหนดรายวิชาที่จะมีการดำเนินการบูรณาการกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักวิจัยซึ่งเป็นอาจารย์และมีการจัดการเรียนการ

สอนในรายวิชาต่างๆ สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทั้งกระบวนการ ผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสาขาวิชา อาทิ นักศึกษาสาขาวิชาฟิสิกส์ ได้มีการทดลองการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปกขนเผ่าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการเพิ่มองค์ประกอบของสารนาโนเข้าไปในผลิตภัณฑ์และคิดค้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปกขนเผ่านาโน นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการ ได้ร่วมลงพื้นที่ในการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์และการตลาดของผลิตภัณฑ์ไขเค็มพอกดินภูเขาไฟ เพื่อเรียนรู้กระบวนการในการผลิตและการนำเสนอสินค้าผ่านการเรียนการสอนในเนื้อหาการจัดการทำแผนธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาไผ่ซึ่งนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตรได้ร่วมเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรไม่มีค่า หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีการอาหารที่ดำเนินการพัฒนาข้าวแต่นสำหรับอบไมโครเวฟกับอาจารย์ซึ่งเป็นนักวิจัย

ดังนั้นจากการบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งเป็นนักวิจัยนั้นนำไปสู่การปรับรูปแบบการสอนของอาจารย์จากการบรรยายเป็นการมอบหมายให้นักศึกษาคิดค้นและจัดทำโปรเจกต์ในระดับชั้นปริญญาตรีเพื่อร่วมพัฒนาและทำงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ในลักษณะการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงภายใต้สภาพแวดล้อมจริงของสถานประกอบการ ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางความคิดและการต่อยอดงานวิจัยไปสู่การจัดทำโปรเจกต์สำหรับการสำเร็จการศึกษาของบางหลักสูตร

นอกจากนี้ในประเด็นของการพัฒนาการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางนั้น ด้วยภารกิจของมหาวิทยาลัยในการบริการวิชาพื้นที่ตามพันธกิจที่ได้รับมอบหมายนั้นจากการดำเนินโครงการในครั้งนี้ทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดสรรทุนวิจัยและการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการวิจัยของงบประมาณรายได้ประจำปีงบประมาณ 2563 โดยเชื่อมโยงพื้นที่วิจัยกับพื้นที่บริการวิชาการ โดยบูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการร่วมกันในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีการกำหนดพื้นที่ดังกล่าวคือหมู่บ้านปู่จ้อย ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และพื้นที่ตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ทั้งนี้การบูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการภายใต้พื้นที่เดียวกันซึ่งเป็นแนวคิดอันเกิดจากการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากว่าในพื้นที่วิจัยมีปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าไปดำเนินโครงการวิจัยในระยะหนึ่งซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของโครงการวิจัย ดังนั้นนักวิจัยจึงมีการเชื่อมโยงโครงการบริการวิชาการของคณะ สาขาวิชาที่สังกัดเข้าไปในพื้นที่วิจัยเพื่อร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นความต้องการของชุมชน รวมทั้งการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในลักษณะการต่อยอดโครงการ กล่าวคือ ในพื้นที่บ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลเสริมกลาง อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นโครงการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งชุมชนมีความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไผ่ ซึ่งคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้ดำเนินการในการขับเคลื่อนและตอบสนองความต้องการเชื่อมโยงโครงการวิจัยกับโครงการบริการวิชาการของคณะและมีการดำเนินการต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2563 ภายหลังโครงการวิจัยเสร็จสิ้น เช่นเดียวกับหลายพื้นที่วิจัยที่ดำเนินการยังคงมีการดำเนินงานในลักษณะการบริการวิชาการต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อนำไปสู่ศักยภาพเชิงพื้นที่และการขยายผลของพื้นที่ต่อไป

5.1.4 พัฒนาระบบพี่เลี้ยงสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

จากการดำเนินการในการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยนั้น จากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ผ่านมาได้มีการจัดให้มีระบบพี่เลี้ยงผ่านการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ในปีงบประมาณ 2561-2562 โดยเป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งพี่เลี้ยงนักวิจัยมีภารกิจสำคัญคือทำให้การสนับสนุนสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นที่ปรึกษาให้แก่ักวิจัยหน้าใหม่ การพัฒนานักวิจัยหน้าใหม่ การสร้างเครือข่ายนักวิจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จนกระทั่งการเรียนรู้จากการดำเนินโครงการวิจัยในปี 2560-2561 ซึ่งดำเนินโครงการในช่วงปี 2560-2563 นี้ทำให้เกิดการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยและการดำเนินการกำหนดพี่เลี้ยงนักวิจัยเชิงพื้นที่ขึ้นมาเพื่อใช้ศักยภาพของนักวิจัยอาวุโส หรือนักวิจัยที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ในการร่วมพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่หน้าใหม่ให้มีประสบการณ์ในการวิจัยเชิงพื้นที่ที่นำไปสู่การทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่ในจังหวัดลำปาง

นอกจากนี้การพัฒนาการทำงานร่วมกันของพี่เลี้ยงนักวิจัยทั้งสายวิทยาศาสตร์ สายสังคมศาสตร์ และเชิงพื้นที่ ในการปรับบทบาทนอกเหนือจากการให้คำปรึกษา และการข้อเสนอเสนอแนะในโครงร่างงานวิจัย รายงานวิจัยแล้วนั้น การลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินโครงการวิจัยของพี่เลี้ยงนักวิจัย ยังช่วยทำให้ระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวิจัยสามารถสะท้อนปัญหาในพื้นที่เชิงประจักษ์ให้แก่พี่เลี้ยง รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงและนักวิจัยที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหา ซึ่งการดำเนินการของพี่เลี้ยงนักวิจัยสามารถนำไปสู่การเป็นที่ปรึกษางานวิจัยสำหรับการพัฒนาข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับทุนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

5.1.5 การขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ภายใต้การดำเนินงานของแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อยซึ่งได้รับการอุดหนุนทุนวิจัยจากโครงการดังกล่าวที่มีผลิตภัณฑ์ในการขยายผลทางด้านการพาณิชย์และการสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางใช้กลไกความร่วมมือในการขยายผลการนำผลการวิจัยอันเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนไปขยายผลสร้างงาน สร้างรายได้สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนตามบริบทของหน่วยงานดังนั้น

กลไกการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์สู่นโยบายระดับพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ

กลไกการขับเคลื่อนการนำผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการพัฒนาภายใต้โครงการวิจัยไปสู่การนำใช้นโยบายระดับพื้นที่โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐนั้นใช้การลงนามความร่วมมือการทำงานร่วมกันทั้งในด้านการวิจัย การพัฒนา และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายเป็นเครื่องมือหลักในการผลักดันการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ซึ่งในปี 2562 ซึ่งเป็นระยะการดำเนินงานของโครงการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยจัดการงานวิจัยได้ดำเนินการจัดให้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จำนวนทั้งหมด 13 อำเภอ ในจังหวัดลำปาง เพื่อ

นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่การกำหนดเชิงนโยบายของหน่วยงานเพื่อการพัฒนา และการบูรณาการหน่วยงาน รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับพื้นที่เป้าหมายการวิจัย จากงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้ว และองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านแลง ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการวิจัย และการบริการวิชาการที่เชื่อมโยงผลการวิจัย ไปสู่การกำหนดการพัฒนาเชิงนโยบาย

นอกจากนี้ ภายใต้การดำเนินการของทีมนักวิจัยในแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย ได้ สร้างกลไกความร่วมมือมีระดับพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงการขยายผลการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสร้างความ เข้มแข็งอย่างยั่งยืนของชุมชนอันเกิดจากการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แผนงานวิจัยกลไกการจัดการ ชุมชนเพื่อการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่ เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง และโครงการวิจัยย่อยการพัฒนาโลจิสติกส์ และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน: บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และ บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้จัดให้มีการลงนามความร่วมมือระหว่าง 3 ชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาาร่วมกันของชุมชนกับหน่วยงานระดับคณะภายในมหาวิทยาลัย คือบันทึก ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการเรื่อง การสนับสนุนการวิจัย การบริการวิชาการ หรือการพัฒนาด้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่างสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และธุรกิจระหว่างประเทศ สาขาวิชา การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ กับ หมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน หมู่บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ หมู่บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

กลไกการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์สู่นโยบายระดับพื้นที่ของหน่วยงานภาคเอกชนและประชา สังคม

การขับเคลื่อนเพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบการวิจัย “การวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน” นั้นนักวิจัยและชุมชนได้ดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนผล การดำเนินงานวิจัยไปสู่การสร้างศักยภาพเชิงพื้นที่ด้วยการจัดตั้งกลุ่มภาคีเครือข่าย 3 หมู่บ้านชื่อ “ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวชาติพันธุ์จังหวัดลำปาง” หรือ “Lampang Ethnic Tourism Association: LETA” ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วยบ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยเป้าหมายของการจัดตั้งภาคีเครือข่ายดังกล่าว เพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อน ขยายผลการพัฒนาเชิงพื้นที่สู่การกำหนดในระดับนโยบายของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไปโดยใช้กลไกการขับเคลื่อนจากภายใน(ชุมชน)สู่ภายนอก(หน่วยงาน ระดับนโยบาย) รวมทั้งเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ มีศักยภาพและความสามารถในการดำเนินการ

นอกจากนี้ภายใต้การดำเนินการวิจัยในกรอบการวิจัย “การต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่า”ซึ่งมีผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการกับ ผู้ประกอบการเป็นหลักนั้น ได้มีการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนสู่นโยบาย หรือการขยายผลจาก ผู้ประกอบการไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐนั้นใช้สมาคม

ผู้ประกอบการ เป็นกลไกหลักในการผลักดันไปสู่นโยบาย รวมทั้งการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานจากความร่วมมือของภาคเอกชนไปสู่การรับรู้เพื่อนำไปสู่การกำหนดเชิงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้กลไกของการรายงานข้อมูลให้แก่สำนักงานจังหวัดผ่านการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ การนำเสนอผลงานวิจัยผ่านเวทีสาธารณะต่างๆ ในจังหวัดลำปาง

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

1) ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย

การดำเนินการของโครงการวิจัยซึ่งประกอบด้วย 6 แผนงานวิจัย และ 18 โครงการวิจัยย่อย โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยฯ เป็นหัวหน้าโครงการ และมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยจัดการงานวิจัย มีรองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช) ซึ่งรับผิดชอบด้านงานวิจัยเชิงพื้นที่และทุนอุดหนุนจากภายนอก เป็นผู้จัดการโครงการวิจัย มีการลงพื้นที่และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหัวหน้าโครงการระดับมหาวิทยาลัย หัวหน้าแผนงาน และหัวหน้าโครงการวิจัยย่อยทั้งในด้านการดำเนินงานตั้งแต่การพัฒนากรอบการวิจัย พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การจัดสรรทุนวิจัย การพัฒนานักวิจัย การติดตามโครงการวิจัย การส่งเสริมให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยมี ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา มิ่งฉาย ในฐานะที่เล็งประจำสถาบันของมหาวิทยาลัยในการให้คำปรึกษาและพัฒนากระบวนการ กลไก และระบบการบริหารจัดการงานวิจัย โดยมีการบันทึกองค์ความรู้และข้อเรียนรู้จากกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อนำใช้และพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางต่อไป

2) การวิจัยเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่

งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในการสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ดำเนินงานเพื่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งและยั่งยืนของพื้นที่วิจัย ซึ่งการดำเนินการในครั้งนี้มีการต่อยอดและพัฒนาทั้งเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่เพื่อนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาและสร้างมูลค่า คุณค่าให้เกิดการขยายผลเชิงเศรษฐกิจ ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงต่อยอด การพัฒนากระบวนการและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากฐานการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเกิดกระบวนการการพัฒนากรอบการวิจัย การพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ และการวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาของพื้นที่อันนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยและการพัฒนาข้อเสนอการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งโครงการวิจัยทั้งแผนงานและโครงการย่อยทั้ง 24 โครงการ สามารถตอบสนองความต้องการ การแก้ปัญหา และการสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินงานภายใต้แผนงานต่างๆ ทั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในรูปแบบโครงการบริการวิชาการ โครงการวิจัย รวมทั้งแผนงานของหน่วยงานหลัก (function) ในพื้นที่ในรูปแบบโครงการสำหรับการพัฒนา

5.2.2 จุดอ่อน จุดเด่น และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

1) จุดเด่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและมีพันธกิจหลักในด้านการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยหลักซึ่งอยู่ในที่ตั้งของจังหวัดลำปาง มีบทบาททั้งในเชิงวิชาการ และการพัฒนาท้องถิ่นตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน่วยงานสนับสนุนหลักที่ขับเคลื่อนการประสานงาน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน รวมทั้งการพัฒนาผลงานด้านการวิจัยและบริการวิชาการ คือสถาบันวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ภายใต้จุดเด่นดังกล่าวนำไปสู่การเชื่อมโยงองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ของมหาวิทยาลัยซึ่งมีคณะที่จัดการเรียนการสอน 6 คณะ ดังนั้นสถาบันวิจัยและพัฒนา ในฐานะหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่จึงเป็นหน่วยงานในการประสานการบูรณาการหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก การประสานเพื่อให้เกิดการบูรณาการศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการวิจัยและการบริการวิชาการแก่หน่วยงาน ชุมชนภายนอกที่สามารถตอบโจทย์ หรือความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นต่อไป

2) จุดที่ควรพัฒนา

เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมีความหลากหลายของศาสตร์ต่างๆ รวมทั้งการดำเนินโครงการวิจัยในปัจจุบันนี้เป็นลักษณะของการบูรณาการหน่วยงาน การบูรณาการศาสตร์ ดังนั้นสิ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางควรดำเนินการคือการสร้างพัฒนาระบบกลไกการให้นักวิจัยพัฒนา ข้อเสนอโครงการที่เป็นลักษณะการบูรณาการศาสตร์ และการบูรณาการหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

1) ควรมีการดำเนินการในการพัฒนากลไกการจัดการงานวิจัยอย่างต่อเนื่องภายใต้การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายภาครัฐ การเปลี่ยนรูปแบบของกระทรวง การจัดสรรทุนวิจัย และข้อกำหนดต่างๆ ของแหล่งทุนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการนำผลการเรียนรู้จากการวิจัยครั้งนี้ทั้งในด้านของกลไกการจัดการงานวิจัย การพัฒนานักวิจัย และการสร้างเครือข่ายเชิงพื้นที่ไปขยายผลสู่การพัฒนากระบวนการจัดการงานวิจัยในระดับนโยบายของมหาวิทยาลัยทั้งในระดับภาพรวมของมหาวิทยาลัย ระดับคณะ และศูนย์ สำนัก

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อแหล่งทุน

การจัดทำหลักสูตรเพื่อการพัฒนาหน่วยจัดการงานวิจัยต่างๆ ควรมีการขยายผลและดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งต่อมหาวิทยาลัยผู้รับทุนและมหาวิทยาลัยที่สนใจทั่วไป เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ดีและสามารถจัดการงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ